

Vlaanderen
is erfgoed

Onderzoeksrapporten Agentschap Onroerend Erfgoed

Ex situ beheer van archeologische ensembles
Nulmeting van de bestaande depotwerking in Vlaanderen

Onderzoeksrapporten Agentschap Onroerend Erfgoed

COLOFON

Onderzoeksrapporten Agentschap Onroerend Erfgoed

Een uitgave van Onroerend Erfgoed
Wetenschappelijke instelling van de Vlaamse Overheid,
Beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed
Published by the Flanders Heritage Agency
Scientific Institution of the Flemish Government,
Policy area Town and Country Planning, Housing Policy and Immovable Heritage

Verantwoordelijke uitgever: S. Vanblaere

Onroerend Erfgoed
Phoenixgebouw
Koning Albert II-laan 19 bus 5, B-1210 Brussel
tel.: +32(0)2 553 16 50, fax: +32(0)2 553 16 55
info@onroenderfgoed.be
<http://www.onroenderfgoed.be>

Illustraties en Lay-out: Els Jacobs

Omslagillustratie: Dozen met zeefstalen in het depot van het agentschap Onroerend Erfgoed te Zellik

Dit werk wordt beschikbaar gemaakt onder de licentie Creative Commons Naamsvermelding-GelijkDelen 3.0 Unported. Bezoek <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/> om een kopie te zien van de licentie of stuur een brief naar Creative Commons, 444 Castro Street, Suite 900, Mountain View, California, 94041, USA.

This work is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 3.0 Unported License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/> or send a letter to Creative Commons, 444 Castro Street, Suite 900, Mountain View, California, 94041, USA.

ISSN 1371-4678
D/2015/6024/26

Nulmeting van de bestaande depotwerking in Vlaanderen

Samenvatting

Het project “Ex situ beheer van archeologische ensembles” levert een bijdrage aan de implementatie van het nieuwe Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Meer in het bijzonder sluit het project aan bij het in het decreet verankerd beleid over de deponering van archeologische ensembles en de erkenning van onroerenderfgoeddepots.

Dit rapport beschrijft de resultaten van de eerste zelfevaluatie – de zogenaamde nulmeting van de bestaande depotwerking in Vlaanderen. Het onderzoek is uniek gezien het door de selectie van de steekproef Vlaanderen vlakdekkend behandelt en de meest voorkomende definitieve bewaarplaatsen bespreekt zoals ze in de vergunningsvoorwaarden van 2007-2011 werden opgenomen.

Op basis van de analyse van de onderzoeksresultaten trekken we conclusies die door beleidsmakers en de onroerenderfgoeddepots kunnen gehanteerd worden om het depotbeleid en de depotwerking te versterken.

De Accessdatabank die voor deze nulmeting ontwikkeld werd kan gebruikt worden voor het opvolgen van de depotwerking.

De bevraging vond plaats in de 2de helft van 2014. De antwoorden hebben geen enkele invloed op het toekennen van een erkenning als onroerenderfgoeddepot in het kader van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.

Onderzoeksrapport agentschap Onroerend Erfgoed 33

RAPPORT NULMETING VAN DE BESTAANDE DEPOTWERKING IN VLAANDEREN *(december 2012 – mei 2015)*

MARTENS M., JACOBS E., DE LANGHE K.

Terreinwerk	Kaatje De Langhe, Els Jacobs, Marleen Martens en Johan Van Laecke (agentschap Onroerend Erfgoed)
Stuurgroep	Sofie Debruyne, Geert Vynckier, Leentje Linders, Inge Zeebroek, Nathalie Vernimme, Kristof Haneca, Dries Van Den Broucke, Jessica Van De Velde, Liesbeth Van Camp, Alain Vanderhoeven, Sofie Vanhoutte, Werner Wouters en Kim Quintelier (agentschap Onroerend Erfgoed) en Katrijn Van Kerchove (Afdeling Cultureel Erfgoed van het departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media)
Rapportage	Kaatje De Langhe, Els Jacobs en Marleen Martens (agentschap Onroerend Erfgoed)
Foto's	Kaatje De Langhe en Els Jacobs (agentschap Onroerend Erfgoed)

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	7
2	Selectie en beschrijving van de steekproef.....	8
3	Methodiek.....	12
4	Rapport van de nulmeting.....	13
4.1	Algemene gegevens.....	13
4.2	Organisatie en personeel.....	16
4.3	Preventieve conservatie: macro-omgeving.....	22
4.4	Preventieve conservatie: micro-omgeving.....	28
4.5	Depotplan.....	30
4.6	Collectie.....	32
4.7	Deponering.....	45
4.8	Registratie.....	47
4.9	Conservatie / restauratie.....	50
4.10	Raadpleging, ontsluiting en bruikleen.....	53
5	Geografische verspreiding van de depots en hun werkingsgebied.....	56
6	Overzicht zelfevaluatie vragen met betrekking tot erkenningsvoorwaarden per thema.....	58
6.1	Organisatie en Personeel.....	58
6.2	Preventieve conservatie - macro-omgeving.....	58
6.3	Depotplan.....	58
6.4	Deponering.....	59
6.5	Registratie.....	59
6.6	Raadpleging, ontsluiting, sensibilisering en bruikleen.....	59
7	Rangschikking zelfevaluatie van vragen met betrekking tot erkenningscriteria.....	60
8	Analyse van de bevragsingsresultaten.....	62
8.1	Soort depot en publiekrechtelijke rechtspersoon.....	62
8.2	Opname capaciteit per provincie.....	64
8.3	Nog beschikbare capaciteit van de verschillende categorieën depots.....	67
8.4	Gepercipieerde capaciteit voor de toekomst per categorie van depots.....	68
8.5	Link tussen subsidies van verschillende overheden en de werking van depots.....	68
8.6	Verband tussen capaciteit, inzet depotbeheerder en werking van depots.....	69
8.7	Vergelijking tussen subsidies, personeelsinzet en werking.....	72
8.8	Verband tussen grootte van depot en aantal afzonderlijke ruimtes voor specifieke functies.....	73
8.9	Verband tussen grootte van het depot, minstens 0,5 VTE, subsidies, kwaliteitslabel en werking.....	73

8.10	Verband tussen VTE beheer van arch. collectie en werken volgens gescheiden opslag.....	73
8.11	Verband tussen VTE beheer van arch. collectie en regelmatig vervangen van silicagel.....	74
8.12	Conditie gekend en VTE personeel beheer collectie.....	75
8.13	Link tussen depots die aan gescheiden opslag doen en systemen voor klimaatbeheersing.....	76
8.14	Link tussen metaal in gecontroleerde omstandigheden en klimaatbeheersing.....	77
9	Beleidskader en conclusies.....	78
9.1	Beleidskader.....	78
9.2	Conclusies.....	80
9.2.1	Geografische spreiding van de opnamecapaciteit.....	80
9.2.2	Organisatie en Personeel.....	82
9.2.3	Preventieve conservatie - macro-omgeving.....	83
9.2.4	Depotplan.....	83
9.2.5	Deponering.....	84
9.2.6	Registratie.....	84
9.2.7	Raadpleging, ontsluiting, sensibilisering en bruikleen.....	84
10	Conclusies geclusterd en in een notendop.....	86

1 Inleiding

Fig. 1 Het depot van de Stad Antwerpen, De Zwarte Doos, Stad Gent, Stadsarcheologie en het depot van de Stad Mechelen

Het project “Ex situ beheer van archeologische ensembles” kadert in de uitvoering van de Onderzoeksagenda Beheer van het agentschap en levert een bijdrage aan de implementatie van het nieuwe Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Meer in het bijzonder maakt het project deel uit van het in het decreet verankerd beleid over de deponering van archeologische ensembles en de erkenning van onroerenderfgoeddepots.

Het project is een nulmeting van de bestaande depotwerking in Vlaanderen. Met dit project wil het agentschap meerdere doelen bereiken waaronder in de eerste plaats een zicht krijgen op de wijze waarop depots die archeologische ensembles beheren, functioneren.

Met het onderzoek brengen we in kaart wie de depotbeheerders of verantwoordelijken voor bewaarplaatsen van archeologische vondstenensembles zijn voor zover deze gekend zijn, enerzijds op basis van de definitieve bewaarplaatsen die opgegeven worden in vergunningsaanvragen en anderzijds op basis van eerdere bevragingen van depots.

Bij de nulmeting wordt de zelfevaluatie van de depots voor de vragen die betrekking hebben uit de erkenningscriteria uit het Onroerenderfgoeddecreet toegelicht.

We leggen met deze nulmeting de basis voor een toekomstige monitoring van de depotwerking.

Op basis van het rapport schrijven we onderbouwde conclusies die kunnen vertaald worden in aanbevelingen voor beleidsmakers en voor sensibiliserende acties voor en door de sector.

De doelgroepen van dit project zijn de gewestelijke erfgoedconsulenten, provinciale adviseurs, (inter)gemeentelijke diensten, uitvoerders, depotbeheerders en beleidsmakers.

Het onderzoek is uniek gezien het door de selectie van de steekproef Vlaanderen vlakdekkend behandelt en gezien het voor de eerste keer gaat over de belangrijkste definitieve bewaarplaatsen zoals ze in de vergunningsvoorwaarden van 2007-2011 werden opgenomen. Het rapport is een aanvulling op de bestaande onderzoeken van de provincies in het kader van de uitbouw van het depotbeleid van het Cultureelerfgoeddecreet waarin archeologie soms gedeeltelijk opgenomen wordt.

De bevraging vond plaats in de 2de helft van 2014 en de antwoorden hebben geen enkele invloed op het toekennen van een erkenning in het kader van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.

2 Selectie en beschrijving van de steekproef

Fig. 2 PAM Velzeke, het depot van het agentschap in Zellik en het regionaal depot in Tienen

Aangezien we vooral de huidige praktijk van ex-situ beheer van archeologische ensembles in kaart willen brengen, zetten we een steekproef op uit de totaliteit van bewaarplaatsen van ensembles uit vergunningsplichtige werken. Hiertoe zijn vergunningsaanvragen van de periode 4/12/2006 tot 23/12/2011 gescreend. In het totaal zijn 1823 vergunningen (vergunningaanvragen voor prospectie met ingreep in de bodem, voor opgravingen en voor metaaldetectie) doorgelicht. De steekproef is voldoende groot en het valt te verwachten dat de archeologische ensembles van de opgravingen uit de periode van de steekproef ondertussen gedeponereerd zijn.

In elke vergunningsaanvraag moet een voorlopige en een definitieve bewaarplaats opgegeven worden. Bij de evaluatie van de bewaarplaatsen zijn binnen dit onderzoekskader enkel de definitieve bewaarplaatsen relevant. De voorlopige bewaarplaats is vaak de uitvoerder van de archeologische opgraving, die de vondsten en documentatie bijhoudt tot het rapport wordt opgeleverd. Een belangrijke noot bij onderstaande cijfers is dat het gaat om de bewaarplaatsen zoals ze in de vergunningsaanvraag worden opgegeven. Uit een vroegere screening van de opgegeven bewaarplaatsen is echter gebleken dat deze niet altijd overeenkomen met de echte bewaarplaatsen. Het verifiëren van de opgegeven bewaarplaatsen maakte echter geen deel uit van dit onderzoek.

In de 1823 vergunningsaanvragen werden:

- 533 maal geen definitieve bewaarplaats opgegeven. Dit houdt in dat we van 29,2% van de vondstensembles uit archeologische projecten uit de screeningsperiode (eind 2006-eind 2011) niet weten waar ze bewaard worden.
- 160 maal werd de eigenaar als privépersoon opgegeven als bewaarplaats van de vondsten. Dit is 8,8% van de vondstensembles.
- 111 maal of in 6% van de gevallen komen de vondsten terecht bij een rechtspersoon of een feitelijke vereniging.
- 1000 maal wordt een depot opgegeven als bewaarplaats. Dit is 54,85%.
- 19 maal of in 1% van de gevallen werden de vondsten overgedragen aan het agentschap.

Als uitgangspunt van het project werd gekozen om geen bewaarplaatsen van privépersonen te bevragen en te bezoeken omdat ze geen erkenning kunnen aanvragen als depot en dus ook geen rol kunnen opnemen binnen het depotnetwerk¹. 160 vondstensembles of 8,8% worden bewaard bij privépersonen.

Het op te richten depotnetwerk moet er voor zorgen dat alle depots in Vlaanderen efficiënt en complementair aan elkaar werken. In het bestuursakkoord met de provincies is bepaald dat in partnerschap een depotnetwerk in Vlaanderen wordt uitgebouwd.

Samen met de 533 of 29,2% onbekende bewaarplaatsen betekent dit dat 693 of 38% van de bewaarplaatsen van de vergunningsaanvragen buiten beschouwing blijven.

De overige 1130 ensembles of 61,98% worden bewaard in depots, bij rechtspersonen of feitelijke verenigingen. Van deze bewaarplaatsen werden uiteindelijk alleen die plaatsen geselecteerd die tussen 4/12/2006 en 23/12/2011 minstens 3 keer opgegeven werden als definitieve bewaarplaats van vondsten. In totaal werden 45 bewaarplaatsen met tenminste drie vondstensembles opgelijst. Hierbij werd verondersteld dat de kans groot is dat net deze depots in de toekomst ook nog vondstensembles zullen opnemen en dat het dus gaat om een belangrijke doelgroep voor de toekomstige depotwerking. Van deze 45 depots werkten er 40 mee aan de 0-meting; 1 depot wenste niet mee te werken en de overige 4 depots hebben zelfs na meerdere herinneringen niet gereageerd. Deze 40 depots werden samen 881 maal opgegeven als definitieve bewaarplaats in de 1823 vergunningsaanvragen uit de periode 2006-2011. Dat wil zeggen dat onze bevraging betrekking heeft op 48,3% van de mogelijke vondstensembles uit de vergunningsaanvragen. Dit houdt in dat we de bewaarplaats van 48,3% van de in het totaal 61,9 % van de ensembles uit de vergunningsaanvragen die bewaard worden in depots, bij rechtspersonen of feitelijke verenigingen in deze bevraging hebben opgenomen. De overige 13,6% van de depots uit deze groep hebben minder dan 3 vondstensembles in bewaring genomen in de periode waarop de steekproef betrekking heeft.

Deze lijst van de depots met minstens drie vondstensembles werd daarna afgetoetst aan een lijst van depots waar archeologische vondsten bewaard worden, opgesteld door de Denkgroep Archeologische Collecties, een groep van professionelen van verschillende instellingen die zich inzetten voor de bewaring en registratie van archeologische collecties. Deze lijst van de denkgroep bevat 84 depots. Hiervan komen de depots met een ingeschat bovenlokaal potentieel, met uitzondering van het depot van In Flanders Fields in Ieper, ook voor op de bekomen lijst van dit project. Het In Flanders Fields depot is bijkomend opgenomen op de lijst van te bevragen depots van deze nulmeting. Ook het in 2014 opgerichte provinciale depot van Vlaams-Brabant werd aan de lijst toegevoegd, omdat het nog niet bestond in de periode waarvan de opgravingsvergunningen werden gescreend.

In totaal werkten dus 42 depots mee aan deze bevraging. De resultaten van één depot werden niet geïntegreerd in dit rapport, gezien de bevraging door omstandigheden pas na de analyse van de resultaten kon plaatsvinden. De resultaten handelen bijgevolg over 41 depots.

Belangrijk is dat het in de lijst van deze nulmeting gaat om depots of bewaarplaatsen die een rol spelen bij de opname van vondstensembles en documentatie van recentere archeologische collecties uit de preventieve archeologie. Dit is een belangrijk onderscheid met eerder onderzoek dat uitgaat van depots met bestaande archeologische collecties en dus bewaarplaatsen van vondsten die niet in echte depots maar in opslagruimtes van gemeentes en dergelijke buiten beschouwing laten².

De 41 depots hebben een uniek adres, maar kunnen soms tot dezelfde organisatie behoren. Dit is bijvoorbeeld het geval voor het depot van AdAK (Archeologische dienst Antwerpse Kempen), waarvan een deel van de collectie in het museum van TRAM41 (Turnhoutse Route Archief en Musea) bewaard wordt.

1. Depot van het agentschap Onroerend Erfgoed, Zellik
2. Depot Abdijmuseum Ten Duinen, Koksijde
3. Depot AdAK (Archeologische Dienst Antwerpse Kempen), Turnhout
4. Depot ADW (Archeologische Dienst Waasland), Sint-Niklaas
5. PAD (Provinciaal Archeologisch Depot Antwerpen), Antwerpen

² MONSIEUR P. 1999: Beheer, Archeologische collecties, Beheer, conservatie en restauratie van museale collecties 2. Brussel. ; STEEN I. (ed.) 2009: Is kiezen verliezen? Archeologische collecties in depots in Vlaanderen: op zoek naar toepasbare selectiecriteria. Antwerpen. [online] http://www.provant.be/binaries/Rapport%20Studiedag%202009_tcm7-82676.pdf

6. Depot PAM (Provinciaal Archeologisch Museum), Velzeke
7. Depot Archeo 7 (intergemeentelijke Archeologische Dienst uit de zuidelijke Westhoek), Kemmel
8. Depot VLM (Vlaamse Landmaatschappij), Brugge
9. Depot ARON bvba, Sint-Truiden
10. Depot BAAC Vlaanderen bvba, Mariakerke (Gent)
11. Depot Stadsmuseum Bree, Bree
12. De Zwarte Doos, het archeologisch depot van de stad Gent, Gentbrugge
13. Depot KLAD (Kale-Leie Archeologische Dienst), Poeke
14. Depot PGRM Tongeren (Prov. Gallo-Romeins museum), Tongeren
15. Depot TRAM 41 (Turnhoutse Route Archief en Musea), Turnhout
16. Depot Agilas vzw hoofddepot, Asse
17. Depot Agilas vzw (tweede depot), Asse
18. Depot Geschied- en Oudheidkundige Kring, werkgroep Archeologie, Sint-Truiden
19. Depot stedelijke dienst archeologie Mechelen, Mechelen
20. Depot Stad Tongeren, Tongeren
21. Depot van het Archeologisch Museum Ugent Gent
22. Depot KULeuven (Eenheid Prehistorische Archeologie), Leuven
23. Depot WinAr (Wingense Archeologische dienst), Rotselaar
24. Depot Domein van Mesen, Lede
25. Depot Zuidpoort Oudenburg, Oudenburg
26. Regionaal Archeologisch Depot Tienen, Tienen
27. Depot MVSA vzw (Mechelse Vereniging voor Stadsarcheologie), Mechelen
28. Gemeenschappelijk depot stedelijke musea Hasselt, Hasselt
29. Depot Abdij van Herkenrode, Hasselt
30. Depot Stad Antwerpen Dienst Archeologie, Antwerpen (Luchtbal)
31. Depot Raakvlak (stedelijke musea), Brugge
32. Depot Stedelijke Musea Stad Dendermonde, Dendermonde
33. Depot Gasthuisschuur, Geel

34. Depot PEC (Provinciaal Erfgoedcentrum), Ename³
35. Depot ZOLAD+ (hoofddepot), Riemst
36. Depot ZOLAD+ (tweede depot), Riemst
37. Depot Ambiorixkazerne, Tongeren
38. Depot SOLVA (Intergemeentelijk samenwerkingsverband), Erembodegem
39. Provinciaal Archeologisch Depot Vlaams-Brabant, Asse
40. Archeologisch depot In Flanders Fields Museum, Ieper
41. Depot Broelmuseum, Kortrijk

³ Het Provinciaal Erfgoedcentrum Ename (2012) werkt tevens aan het proefproject archeologiedepot, een beleidsinitiatief van bevoegd minister Geert Bourgeois. Momenteel werkt het PEC in dit kader aan een handreiking voor de opmaak van een kwaliteitshandboek

3 Methodiek

Fig. 3 Depot Winar in Rotselaar, depot van de Duinenabdij in Koksijde en het regionaal depot in Tienen

Om een beeld te krijgen van de werking van de depots uit de steekproef werd een lijst van 180 vragen rond verschillende thema's opgesteld. Deze vragenlijst werd goedgekeurd door de stuurgroepvergadering van 23 september 2013. Bronnen voor de vragen waren eerdere bevestigingen⁴, aangevuld met de erkenningscriteria uit het Onroerenderfgoeddecreet, een internationaal geaccepteerde self-assessment checklist voor het beheren van museacollecties, bibliotheken en archieven⁵ en de insteek van interne specialisten.

De contactpersonen van de te bevragen depots kregen ter voorbereiding de vragenlijst enkele weken vóór het depotbezoek en de bevraging ter plaatse. Indien gewenst konden de medewerkers van het depot de antwoorden op de vragen met verantwoordelijken en/of medewerkers overlopen.

Tijdens het plaatsbezoek door telkens twee medewerkers van het agentschap Onroerend Erfgoed werden de vragen overlopen en de antwoorden werden rechtstreeks in een Accesdatabank ingevoerd. De plaatsbezoeken vonden plaats in de 2de helft van 2014 en geven dus de stand van zaken van de depotwerking van deze periode. De antwoorden voor de 0-meting werden geformuleerd door de depotmedewerkers en dus niet door de medewerkers van het agentschap. Dit heeft als gevolg dat de conclusies van het rapport het resultaat zijn van een self-assessment van de deelnemers van de bevraging. De conclusies van de analyses moeten steeds op deze manier geïnterpreteerd worden.

De vragen van de nulmeting gaan over de thema's:

1. algemene gegevens
2. organisatie en personeel
3. preventieve conservatie macro-omgeving
4. preventieve organisatie micro-omgeving
5. depotplan
6. collectie
7. deponering
8. registratie
9. conservatie en restauratie
10. raadpleging, ontsluiting en bruikleen

⁴ <http://www.faronet.be/dossier/bovenlokale-depotwerking/bovenlokale-depotwerking-onderzoek-limburg>

⁵ Benchmarks in collection care 2.0, <http://www.collectionstrust.org.uk/benchmarks-in-collections-care/carrying-out-a-benchmarks-2-0-assessment>

4 Rapport van de nulmeting

Fig. 4 Depots van de Duinenabdij in Koksijde, de MVSA in Mechelen en ADW in St-Niklaas

In dit rapport worden de resultaten van de nulmeting van het self-assessment van de 41 bevraagde depots systematisch per thema weergegeven. Alle verwijzingen naar concrete depots zijn uit dit rapport weggelaten. Waar het om confidentiële gegevens gaat, wordt dit ook aangegeven in onderstaand rapport. Bij een rapportering per depot werd de naam van het depot vervangen door een omschrijving van het soort depot met indien van toepassing ook vermelding van de overheid waaronder het depot functioneert.

4.1 Algemene gegevens

Wat is de rechtspersoon van de organisatie?

Van de 41 bevraagde depots zijn er 32 publiekrechtelijk, 9 privaatrechtelijk (fig. 5).

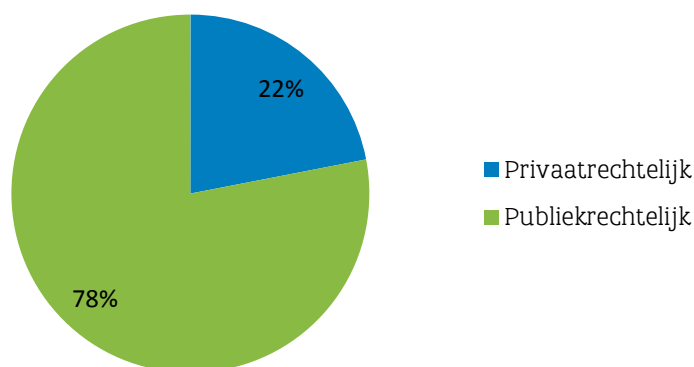

Fig. 5 Rechtspersoon van de organisatie

Indien publiekrechtelijk, welke soort?

Van de bevroegde depots met een publiekrechtelijke rechtspersoon zijn er 15 depots die onder gemeenten vallen, 7 depots vallen onder een intergemeentelijk samenwerkingsverband, 7 vallen er onder de provincies en 3 behoren tot de Vlaamse Overheid (fig. 6).

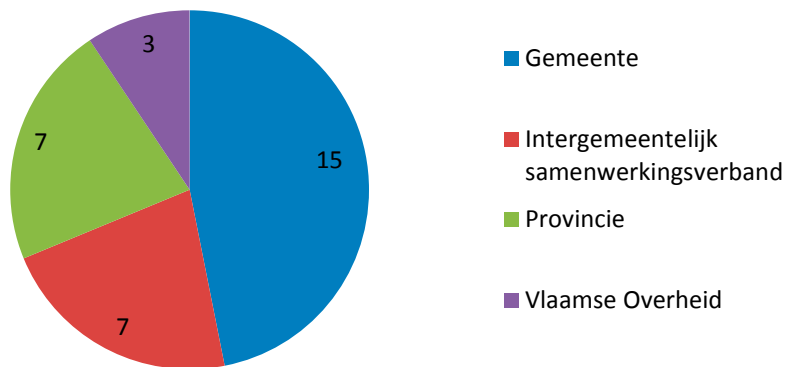

Fig. 6 Publiekrechtelijke rechtspersoon

Indien privaatrechtelijk, welk statuut?

Van de bevroegde depots die privaatrechtelijk zijn, hebben er 5 het statuut van vzw, 2 van bvba en 2 hebben een ander statuut.

Is het depot een permanente organisatie?

33 van de 41 depots zijn permanente organisaties, 8 zijn dit niet. De depots die zichzelf omschreven hebben als niet-permanent deden dit omdat zij ofwel een feitelijke vereniging zijn ofwel omdat de werking van het depot niet is opgenomen in hun organisatie en zij deze daarom niet als permanent beschouwen.

Welk soort depot?

Er zijn 9 museumdepots, 9 depots zijn van een intergemeentelijke archeologische dienst (IAD), 6 van een gemeentelijke archeologische dienst, 5 van een vzw, 4 van een provinciale overheid, 2 van een gewestelijke overheid, 2 universiteitsdepots, 2 depots van een archeologisch bedrijf, 1 van een intercommunale en 1 van een vereniging (fig. 7).

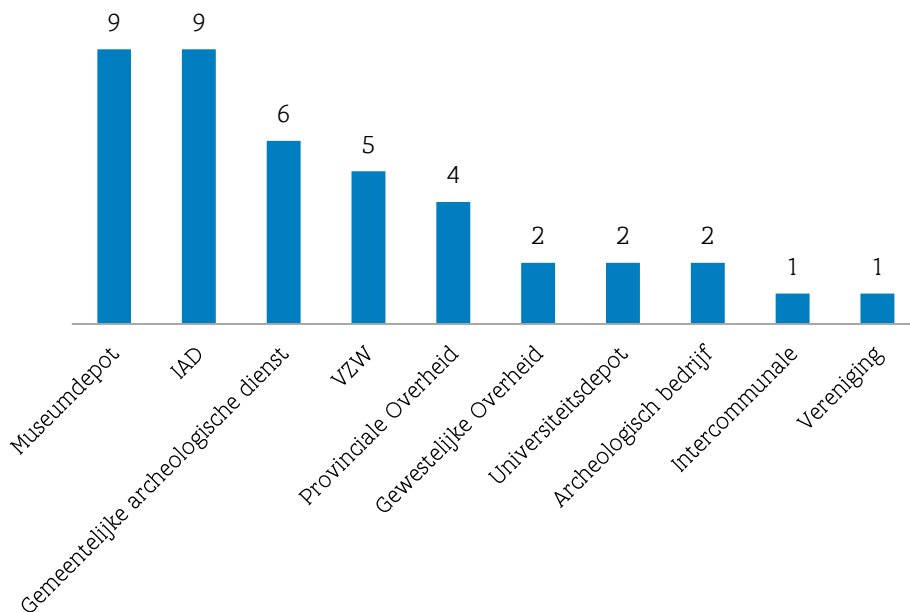

Fig. 7 Soorten depots

Krijgt de organisatie subsidies specifiek voor haar depotwerking?

8 depots ontvangen subsidies voor hun werking en, 33 depots ontvangen er geen.

Zo ja, van welke instantie krijgt de organisatie deze subsidies?

1 depot ontvangt subsidies van 3 verschillende instanties, 1 depot van 2 instanties en 6 depots van één instantie. Subsidies van een provinciale overheid werden toegekend aan 5 depots, waarvan 3 intergemeentelijke archeologische diensten. De Vlaamse Gemeenschap en de gemeenten subsidiëren elk 3 depots (fig. 8).

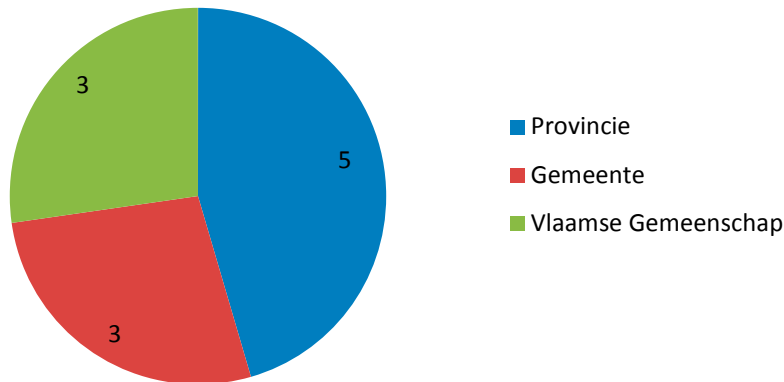

Fig. 8 Subsidies

Heeft de organisatie een kwaliteitslabel op basis van het Cultureel-erfgoeddecreet? Zo ja, welk label?

9 depots hebben een kwaliteitslabel op basis van het Cultureel-erfgoeddecreet. Het gaat telkens om een kwaliteitslabel voor een erkend museum.

Zo nee, heeft de organisatie een aanvraag lopen voor het bekomen van een kwaliteitslabel op basis van het Cultureel-erfgoeddecreet?

Geen enkel depot heeft op het moment van de bevraging een aanvraag lopen. Een aantal depots zal echter vanaf januari 2015 een aanvraag tot erkenning als onroerenderfgoeddepot indienen.

4.2 Organisatie en personeel

Fig. 9 het depot van de Stad Mechelen, het PEC in Ename en het depot van de stad Antwerpen

Heeft het depot een organisatiestructuur met duidelijke afspraken over procedures en bevoegdheden, en een interne controle?

14 depots hebben een organisatiestructuur en 27 hebben er geen.

Beschikt het depot over een archiefsysteem voor het eigen archief van de organisatie?

28 depots hebben een archiefsysteem voor het eigen archief van de organisatie en 13 hebben dit niet.

Beschikt elke medewerker over een functiebeschrijving?

29 depots beschikken over een functiebeschrijving voor elke medewerker en 12 hebben dit niet.

Wordt elke medewerker periodiek geëvalueerd?

Bij 27 depots worden personeelsleden periodiek geëvalueerd en bij 14 depots gebeurt dit niet.

Krijgen alle medewerkers de mogelijkheid om zich bij te scholen?

Bij 32 van de bevroegde depots krijgen personeelsleden de mogelijkheid om zich bij te scholen en bij 9 depots bestaat die mogelijkheid niet.

Hoeveel medewerkers die vast in dienst zijn hebben het beheer van de archeologische collectie in hun takenpakket?

10 depots hebben geen vaste medewerkers met het beheer van de archeologische collectie in hun takenpakket, 24 depots hebben 1-4 vaste medewerkers, 6 depots hebben 5-10 vaste medewerkers en ten slotte heeft 1 depot meer dan 10 vaste medewerkers met het beheer van de archeologische collectie in hun takenpakket, in dienst (fig. 10).

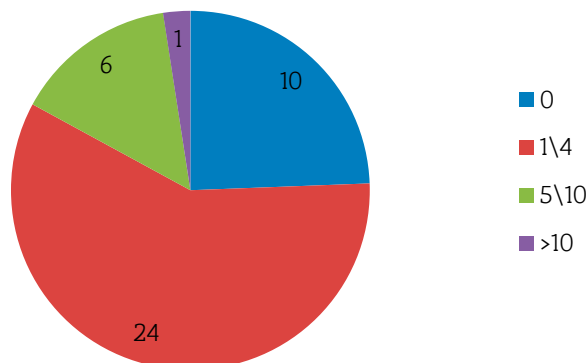

Fig. 10 Aantal vaste medewerkers in depot

Hoeveel vaste personeelsleden uitgedrukt in VTE (voltijds tewerkgestelde equivalent) hebben het beheer van de archeologische collectie in hun takenpakket?

11 depots hebben geen VTE vaste medewerkers met het beheer van de archeologische collectie in hun takenpakket, in dienst, 15 depots hebben minder dan 0.50 VTE, 3 meer dan 0.50 VTE, 10 meer dan 1 VTE en 2 meer dan 5 VTE (fig. 11).

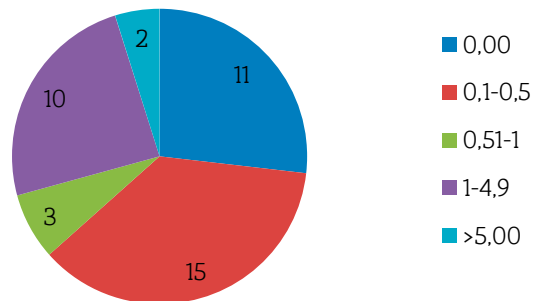

Fig. 11 Vaste medewerkers in VTE

Hoeveel projectmedewerkers⁶ hebben het beheer van de archeologische collectie in hun takenpakket?

31 depots hebben geen projectmedewerkers met het beheer van de archeologische collectie in hun takenpakket. 9 depots hebben 1-4 projectmedewerkers en 1 depot heeft 5-10 projectmedewerkers met deze taak (fig. 12).

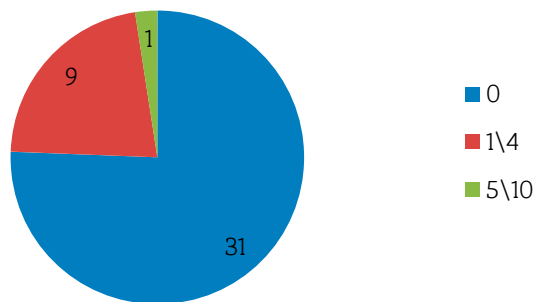

Fig. 12 Aantal projectmedewerkers

Hoeveel projectmedewerkers uitgedrukt in VTE hebben het beheer van de archeologische collectie in hun takenpakket?

31 depots hebben geen projectmedewerkers met het beheer van de archeologische collectie in hun takenpakket. Verder zijn er 6 depots met minder dan 0.5 VTE projectmedewerkers met deze taak, 1 depot met meer dan 0.5 VTE en 3 depots met meer dan 1 VTE (13).

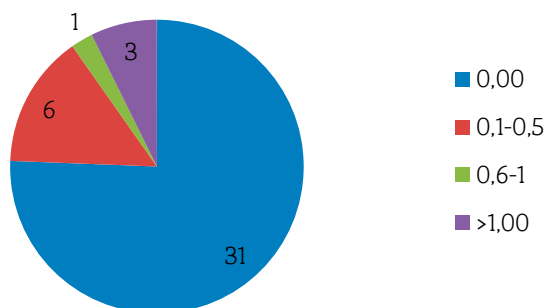

Fig. 13 Projectmedewerkers in VTE

⁶ Met een projectmedewerker bedoelen we een personeelslid met een contract van beperkte duur of een jobstudent.

Hoeveel vrijwillige medewerkers hebben het beheer van de archeologische collectie in hun takenpakket?

23 depots hebben geen vrijwillige medewerkers met het beheer van de archeologische collectie in hun takenpakket. Verder zijn er 8 depots met 1-4 , 7 depots met 5-10 en 3 met 10-20 vrijwillige medewerkers met deze taak (fig. 14).

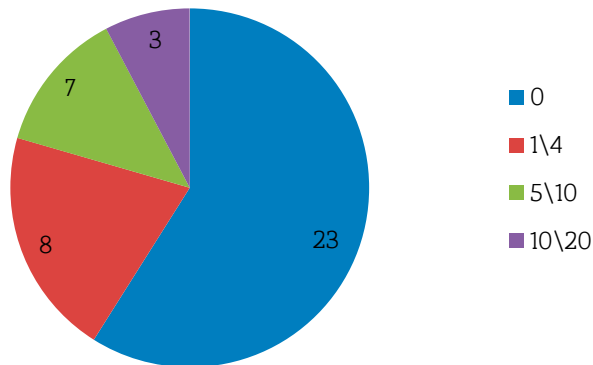

Fig. 14 Aantal vrijwillige medewerkers

Hoeveel vrijwillige medewerkers uitgedrukt in VTE hebben het beheer van de archeologische collectie in hun takenpakket?

25 depots hebben geen VTE vrijwillige medewerkers met het beheer van de archeologische collectie in hun takenpakket. Verder zijn er 8 depots met minder dan 0.5 VTE 3 depots met meer dan 0.5 VTE en 4 depots met meer dan 1 VTE vrijwillige medewerkers met deze taak (15).

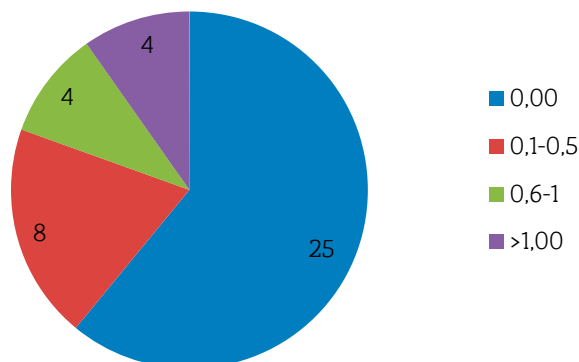

Fig. 15 Vrijwillige medewerkers in VTE

Welk aandeel van deze personeelsleden heeft een diploma van een hogere opleiding als conservator-restaurator?

32 depots hebben geen personeel met een opleiding van conservator-restaurator in dienst .7 depots hebben 1 conservator-restaurator en 2 depots hebben 2 conservators-restaurators in dienst (fig. 16).

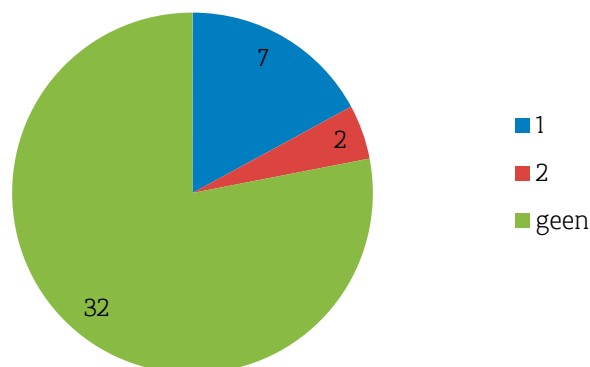

Fig. 16 Aantal conservator-restorators

Hoeveel personeelsleden uitgedrukt in VTE heeft een diploma van een hogere opleiding als conservator-restaurator?

32 depots hebben geen conservator-restaurator. Verder hebben 2 depots minder dan 0,5 VTE, 6 depots meer dan 0,5 VTE en 1 depot meer dan 1 VTE conservator-restaurator in dienst (fig. 17).

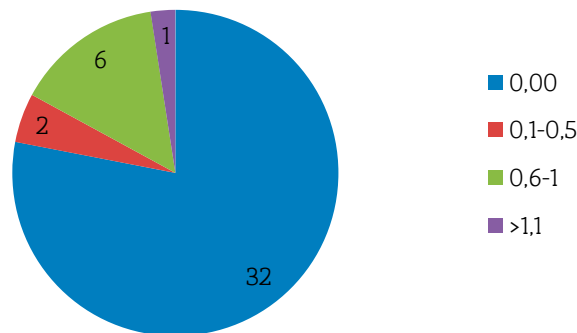

Fig. 17 Aantal conservator-restorators in VTE

Met welke kwalificatie en specialisatie?

Dit is de lijst van antwoorden van de specialisaties van de conservator/restaurators.

- metaal (goudsmid)
- aardewerk en glas (Syntra opleiding)
- polychromie
- steen
- papier, schilderijen, polychromie en textiel
- schilderijen en papier
- archeologische materialen

Hoeveel personeelsleden hebben een certificaat van een opleiding als behoudsmedewerker?

39 depots hebben geen behoudsmedewerker. 1 depot heeft meer dan 1 behoudsmedewerker en 1 depot heeft 1 behoudsmedewerker.

Hoeveel personeelsleden uitgedrukt in VTE hebben een certificaat van een opleiding behoudsmedewerker?

39 depots hebben geen behoudsmedewerker. 1 depot heeft meer dan 0,5 VTE en 1 depot heeft minder dan 0,5 VTE behoudsmedewerker.

Welke opleiding heeft de depotbeheerder van de archeologische collectie genoten?

24 depotbeheerders zijn archeologen, 4 depotbeheerders hebben een conservatie-restauratie opleiding, 1 heeft een opleiding als depotmedewerker en 8 hebben een 'andere' opleiding (fig. 18).

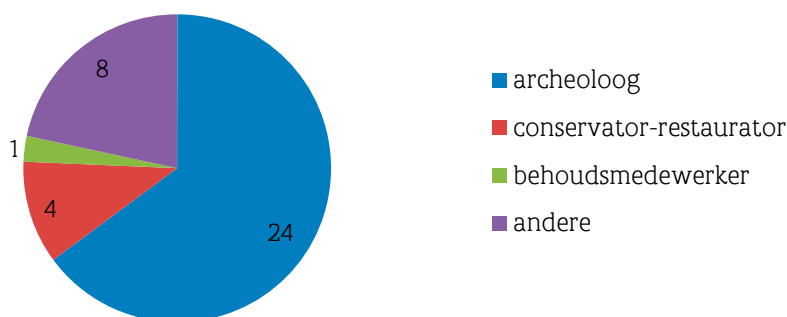

Fig. 18 Opleiding van de depotbeheerder

⁷ In de opleiding behoudsmedewerker worden elementaire basiskennis en vaardigheden aangeleerd die nodig zijn voor de goede preventieve zorg van het materiële erfgoed. Deze opleiding kan gevolgd worden aan de Bibliotheekschool van Gent en in het CVO De Nobel in Leuven.

Hoeveel tijd uitgedrukt in VTE besteedt deze persoon aan het beheer van de archeologische collectie?

25 depots hebben een depotbeheerder die minder dan 0.5 VTE aan de collectie besteedt, 5 depots hebben een depotbeheerder die meer dan 0.5 VTE aan de collectie werkt, 2 depots hebben een depotbeheerder met meer dan 1 VTE en 8 depots hebben geen VTE voor collectiebeheer (fig. 19).

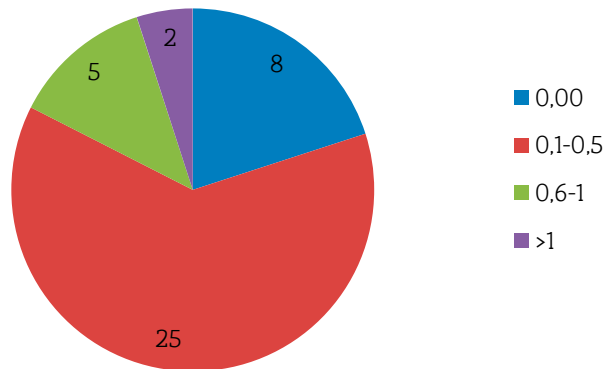

Fig. 19 Depotbeheerder in VTE

Zijn de personeelsleden die de archeologische collectie registreren vaste medewerkers, vrijwilligers of projectmedewerkers?

Als antwoord op deze vraag konden verschillende categorieën gekozen worden; het gaat hier dus niet om 1 antwoord per depot. Van de 41 bevraagde depots hebben er 29 een vaste medewerker die instaat voor de registratie, 11 depots doen beroep op vrijwillige medewerkers en in 6 depots worden ook projectmedewerkers ingeschakeld.

Wat is de opleiding van de personeelsleden die de archeologische collectie registreren?

Meerkeuzevraag; het gaat hier dus niet om 1 antwoord per depot. In 27 depots wordt de registratie van de collectie door archeologen gedaan. In 7 depots zorgen technische medewerkers voor de registratie van de collectie, in 3 gebeurt dit door conservator-restaurators en in 1 depot door een behoudsmedewerker. 18 depots vinkten de categorie 'andere' aan (fig. 20).

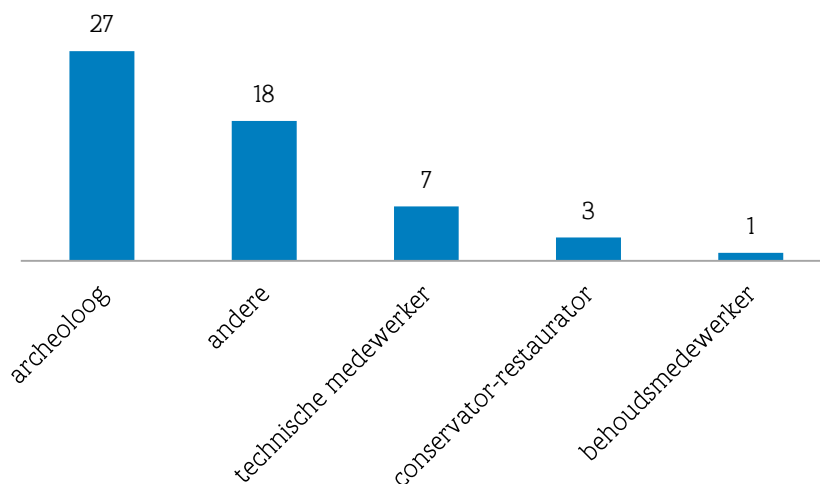

Fig. 20 Opleiding medewerkers registratie

Zijn de personeelsleden die de archeologische collectie verpakken vaste medewerkers, vrijwilligers of projectmedewerkers?

Als antwoord op deze vraag konden verschillende categorieën gekozen worden; het gaat hier dus niet om 1 antwoord per depot. In 29 depots wordt de verpakking van materiaal gedaan door een vaste medewerker, in 8 depots door een projectmedewerker en in 10 depots staan vrijwilligers mee in voor de verpakking.

Wat is de opleiding van de mensen die de collectie verpakken?

Ook dit is een meerkeuzevraag. In 26 depots worden archeologen ingezet voor het verpakken van de collectie. In 9 depots gebeurt de verpakking door een technische medewerker, in 4 door een conservator-restaurator en in 1 door een behoudsmedewerker. 18 depots vinkten de categorie 'andere' aan (fig. 21).

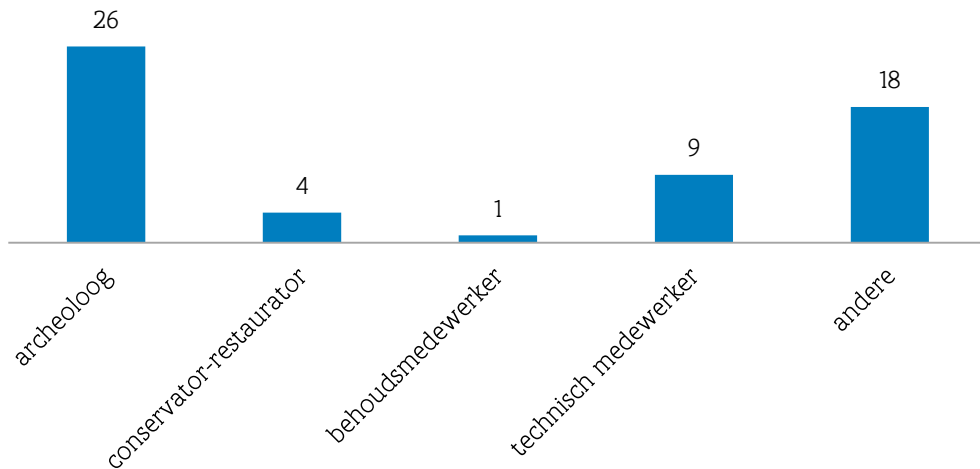

Fig. 21 Opleiding medewerkers verpakking

Zijn de personeelsleden die de archeologische collectie controleren vaste medewerkers, vrijwilligers of projectmedewerkers?

Als antwoord op deze vraag konden verschillende categorieën gekozen worden, het is dus niet 1 antwoord per depot. 29 depots hebben een vaste medewerker voor de controle van de archeologische collectie; bij 6 depots worden hier ook projectmedewerkers voor ingeschakeld en bij 5 depots wordt er (ook) gebruik gemaakt van vrijwillige medewerkers.

Wat is de opleiding van de mensen die de conditie van de archeologische collectie controleren?

Als antwoord op deze vraag konden opnieuw verschillende categorieën gekozen worden. In 26 depots worden archeologen ingezet voor het controleren van de collectie, in 3 gebeurt de controle door technische medewerkers, in 7 depots door een conservator-restaurator en in 1 door een behoudsmedewerker. 12 depots vinkten de categorie 'andere' aan (fig. 22).

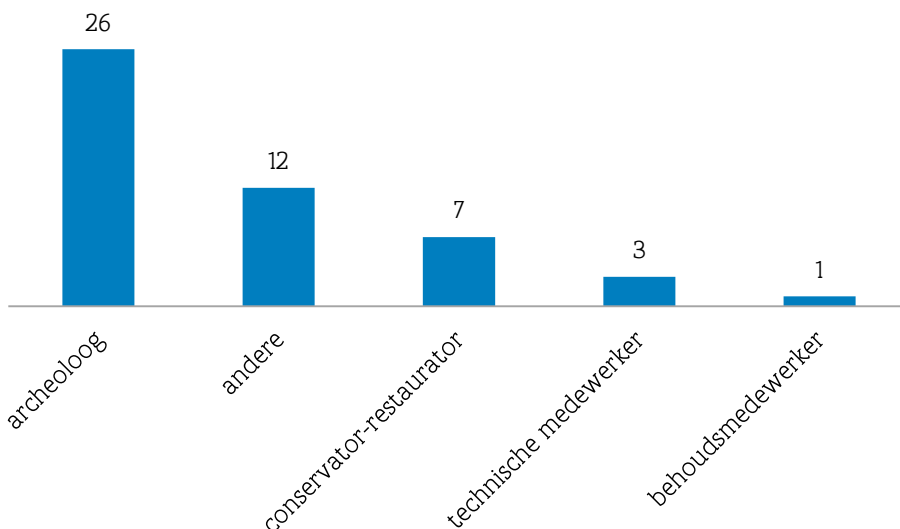

Fig. 22 Opleiding medewerkers collectiecontrole

4.3 Preventieve conservatie: macro-omgeving

Fig. 23 Het depot van de Stad Mechelen, De Zwarte Doos, Stad Gent, Stadsarcheologie en ADW in Sint-Niklaas

In welk type⁸ gebouw is het depot gevestigd?

Van de 41 bevraagde depots zijn er 17 gehuisvest in een niet-gerenoveerd gebouw, 12 depots zijn gehuisvest in een gerenoveerd gebouw, 6 depots zijn ondergebracht in een nieuwbouw met andere bestemming, 3 depots in een nieuwbouw met archeologische bestemming, 2 in een container en 1 in een ander type gebouw (fig. 23).

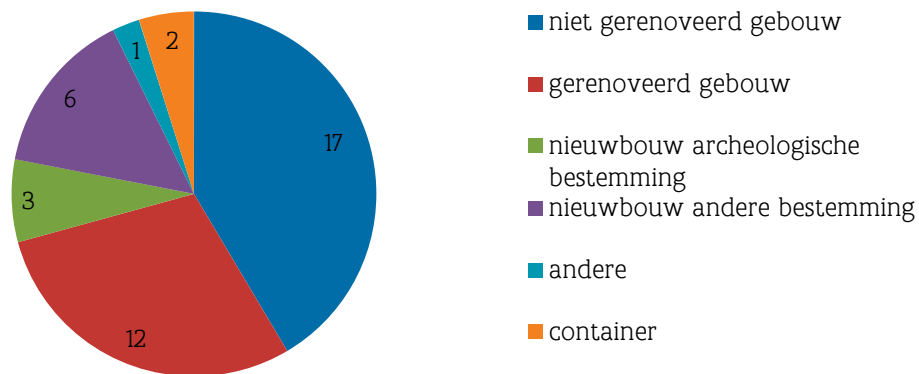

Fig. 24 Type gebouw

Zijn de gebouwen eigendom van de organisatie?

De gebouwen van 19 depots zijn gedeeltelijk eigendom van de organisatie, 16 depots hebben hun gebouwen volledig in eigendom en de gebouwen van 3 depots zijn niet in eigendom (fig. 25).

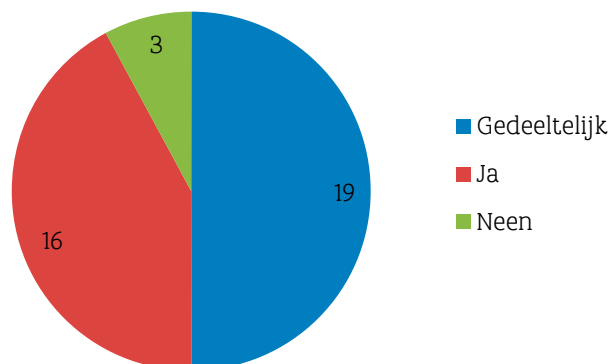

Fig. 25 Gebouwen in eigendom

⁸ De indeling van de gebouwen is gebaseerd op de beschrijving in de publicatie "Depotwerking: Uit het oog, uit het hart": <http://www.faronet.be/e-documenten/uit-het-oog-in-het-hart-erfgoeddepots-aanbevelingen-bij-het-bouwen-verbouwen-en-inrichten>

Wat is de algemene toestand van de gebouwen?

De toestand van de gebouwen van 23 depots is goed, van 10 matig en van 6 slecht (fig. 26).

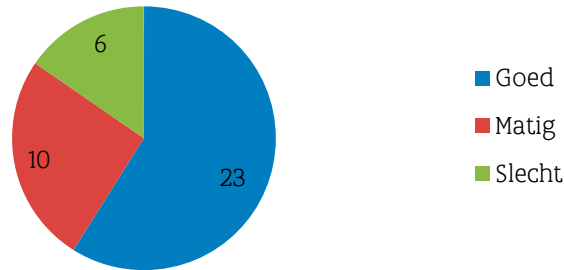

Fig. 26 Toestand van de gebouwen

Is er voldoende opslagcapaciteit voor de huidige noden?

27 depots hebben voldoende capaciteit voor de huidige noden; 14 hebben dit niet.

Is er voldoende opslagcapaciteit voor de toekomstige noden?

17 depots hebben voldoende capaciteit voor de toekomstige noden; 24 hebben dit niet.

Is er mogelijkheid tot uitbreiding?

10 depots hebben de mogelijkheid tot uitbreiding; 31 hebben dit niet.

Werkt men volgens de principes van gescheiden opslag met gecontroleerde bewaaromstandigheden?

15 depots werken volgens de principes van gescheiden opslag; 26 doen dit niet.

Wordt het klimaat in de verschillende depotruimtes geregeld¹⁰?

In 23 depots wordt het klimaat in de verschillende depotruimtes geregeld, bij 18 gebeurt dit niet.

Voor welke van de volgende activiteiten zijn afzonderlijke ruimtes voorzien?

De bevroegde depots mochten meerdere antwoorden geven op deze vraag. De resultaten in onderstaande figuren moeten dus niet gelezen worden als 1 antwoord per depot. 25 depots hebben een aparte ruimte voor langdurige opslag, 16 depots hebben een aparte ruimte voor raadpleging/onderzoek, 15 depots hebben een aparte ruimte voor vondstverwerking en 13 depots hebben een aparte ruimte voor transit en publiekswerking. Er zijn 12 depots met een afzonderlijke ruimte voor verpakking, 10 depots beschikken over een fotostudio, 8 depots hebben een aparte ruimte voor conservatie/restauratie en de opslag van chemische producten, 7 depots beschikken over een ruimte voor quarantaine en 6 hebben nog ruimtes met een niet gedefinieerde 'andere' functie (fig. 27).

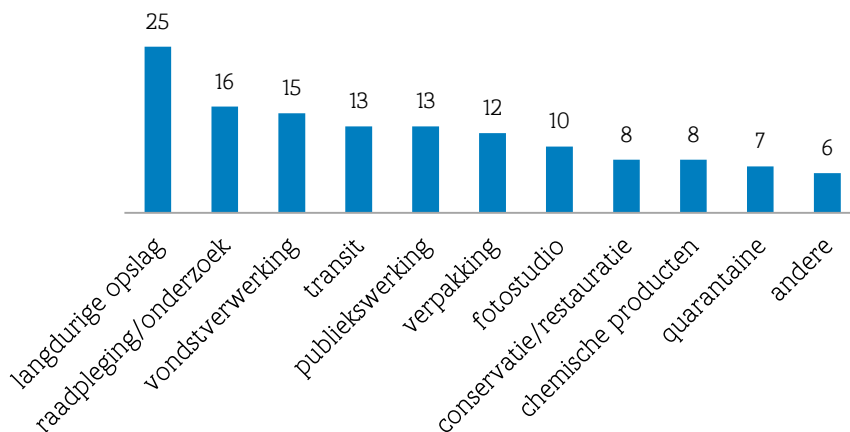

Fig. 27 Afzonderlijke ruimtes

⁹ De minimumvereiste om hier 'ja' te zeggen is dat er gescheiden opslag is voor metalen en nat organisch materiaal (en glas indien Romeins of middeleeuws).

¹⁰ De minimumvereiste om hier 'ja' te zeggen is als het klimaat beïnvloed wordt (al is het alleen door verwarming).

Is er een aparte ruimte voor metalen vondsten?

33 depots hebben een aparte ruimte voor metalen vondsten; 8 hebben er geen.

Is er een gekoelde ruimte (koelcel/koelkast) voor de opslag van natte (organische) vondsten?

18 depots hebben een gekoelde ruimte voor natte vondsten; 23 hebben er geen.

Is er een aparte depotruimte voor de opslag van kwetsbaar materiaal?

8 depots hebben een aparte ruimte voor kwetsbaar materiaal; 33 hebben er geen.

Wordt kwetsbaar materiaal als dusdanig gelabeld?

17 depots labelen kwetsbaar materiaal als dusdanig tegenover 24 die dit niet doen.

Is er aangepaste infrastructuur voor buiten-formaat vondsten?

9 depots hebben een aangepaste infrastructuur voor buiten-formaat vondsten tegenover 32 niet.

Hoe gebeurt de monitoring van het binnenklimaat?

In 22 depots wordt het klimaat niet gemonitord. De andere 19 depots gebruiken één of meerdere technieken om het klimaat te monitoren. 13 depots controleren het klimaat aan de hand van dataloggers, 4 gebruiken een thermometer, 3 gebruiken een vochtigheidsstrip of thermohygrometer en 1 depot gebruikt een 'andere' methode (fig. 28).

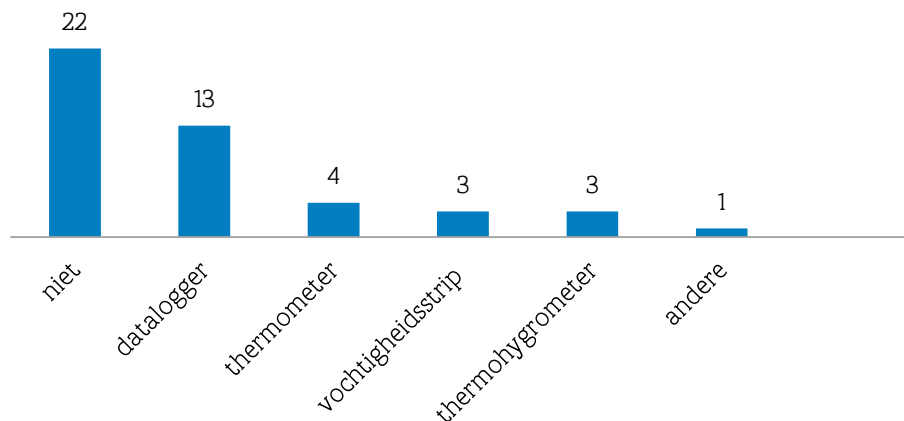

Fig. 28 Klimaatcontrole

Welke maatregelen voor klimaatbeheersing worden genomen in de depotruimtes?

Dit is ook een meerkeuzevraag. Van de 41 bevroegde depots beheersen 20 het binnenklimaat met verwarming, 9 hebben een geïntegreerd aircosysteem, 7 hebben een gecontroleerd microklimaat¹¹ en 5 beschikken over ontvochtigers. In 6 depots wordt er gewerkt met de ruimtelijke indeling van het gebouw om een gunstig binnenklimaat te beheren en 4 depots hebben ook een sas als toegang (fig. 29).

¹¹ Lokaal afwijkend klimaat. Kan natuurlijk of artificieel, gunstig of ongunstig zijn. Een natuurlijk microklimaat komt vaak voor op plekken waar weinig tot geen ventilatie is. Doelbewuste microklimaten vereisen een (nagenoeg) luchtdichte opbergeenheid: (<http://www.depotwijzer.be/lexicon/microklimaat>). Een voorbeeld van een gecontroleerd microklimaat is een curverbox met silicagel of een klimaatkast waarin het klimaat gecontroleerd wordt.

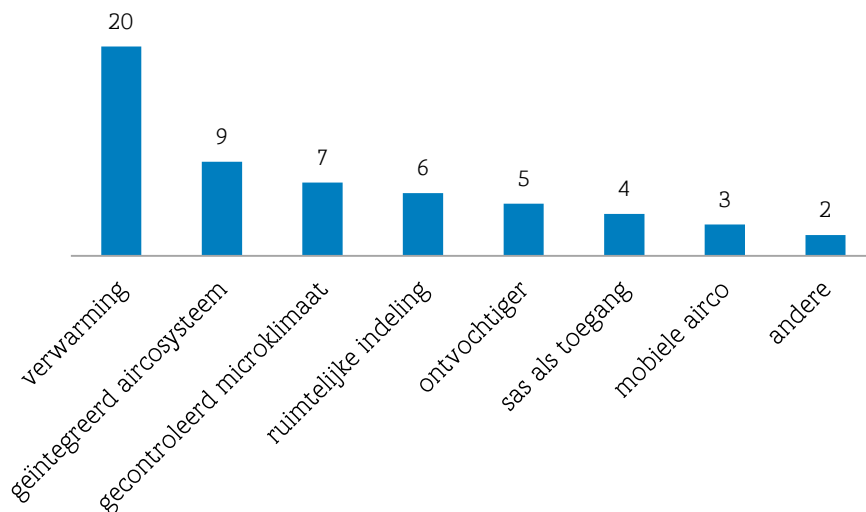

Fig. 29 Maatregelen voor klimaatbeheersing

Welke types kasten en rekken zijn er voorzien in de depotruimtes?

Dit is een meerkeuzevraag. In 25 depots worden metalen rekken gebruikt, in 9 depots houten rekken en in 7 depots metalen kasten en palletrekken. In 6 depots zijn ook compactusrekken (verrijdbare archiefkasten) en metalen ladekasten aanwezig. In 5 depots worden vitrinekasten gebruikt, 4 gebruiken noch kasten noch rekken, 3 depots hebben (half)zwaarlaststellingen in gebruik en 'andere' manieren om de collectie op te bergen. In 2 depots staan ook houten kasten opgesteld (fig. 30).

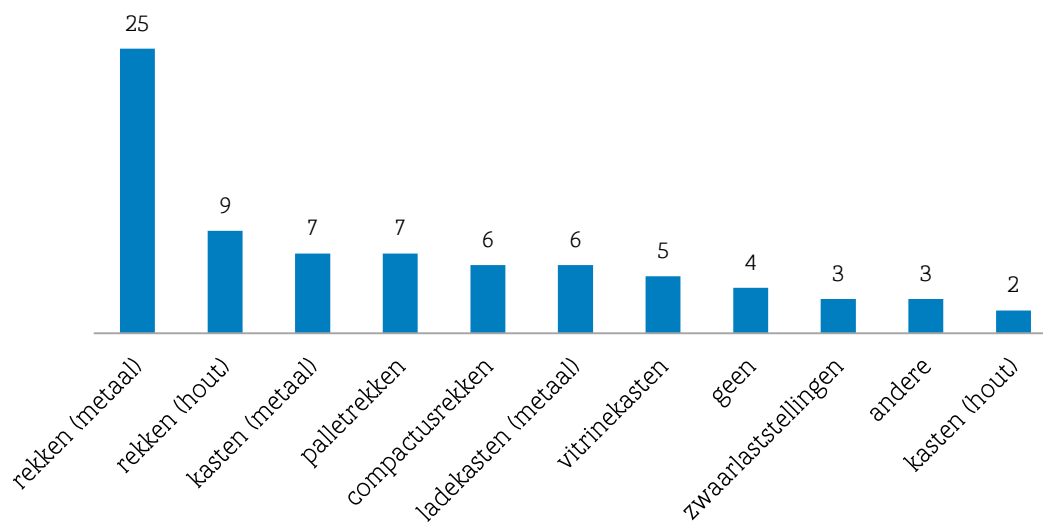

Fig. 30 Types kasten en rekken

Is er voldoende circulatieruimte tussen de rekken?

33 depots beschikken over voldoende circulatieruimte tussen de rekken; in 8 is er onvoldoende ruimte. Onder voldoende ruimte wordt begrepen dat er makkelijk een doos uit het rek kan genomen worden.

Hebben de vloeren voldoende draagkracht?

In 34 depots hebben de vloeren voldoende draagkracht; in 7 is de draagkracht van de vloeren onbekend.

Hoeveel m³ is voorzien voor de opslag van vondsten?

8 depots beschikken over minder dan 100 m³, 12 depots over meer dan 100 m³, 6 over meer dan 500 m³, 5 over meer dan 1000 m³, 2 over meer dan 1500 m³ en 3 over meer dan 2000 m³. Van 5 depots is de capaciteit onbekend (fig. 31).

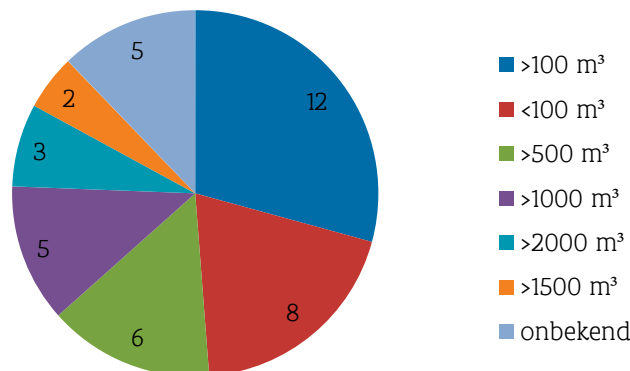

Fig. 31 Ruimte opslag vondsten

Hoeveel m³ is voorzien voor de opslag van metaal?

7 depots beschikken over ruimte voor de opslag van metaal waarbij de capaciteit varieert van 1 tot 200 m³.

Hoeveel m³ is voorzien voor de opslag van natte vondsten?

6 depots beschikken over ruimte voor de opslag van natte vondsten waarbij de capaciteit varieert van 0,01 tot 180 m³.

Hoeveel m³ is voorzien voor de opslag van bulkmonsters?

7 depots beschikken over ruimte voor de opslag van bulkmonsters waarbij de capaciteit varieert van 0,5 tot 945 m³.

Hoeveel m³ is reeds gevuld met de opslag van vondsten?

Van de bevraagde archeologische depots zijn er 13 waarvan de reeds ingenomen capaciteit onbekend is en 13 met minder dan 100 m³ reeds ingenomen. Er zijn 8 depots waar meer dan 100 m³ van het depot reeds is gevuld, 5 depots waar meer dan 500 m³ en 2 depots waar meer dan 1000 m³ al is ingenomen door de opslag van vondsten (fig. 32).

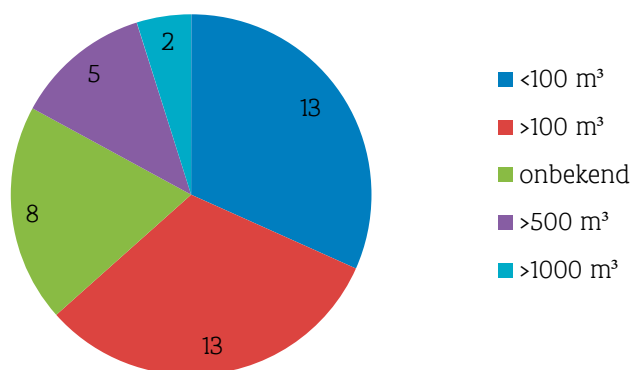

Fig. 32 Ruimte reeds opgevuld met de opslag van vondsten

Hoeveel m³ is reeds gevuld met de opslag van opgravingsarchieven?

8 depots beschikken over ruimte voor de opslag van opgravingsarchieven waarbij de capaciteit varieert van 0,1 tot 200 m³.

Is het depot elektronisch beveiligd?

22 depots zijn elektronisch beveiligd, 2 zijn gedeeltelijk beveiligd en 13 zijn niet beveiligd.

Zijn er maatregelen genomen tegen brandgevaar?

Dit is een meerkeuzevraag; de resultaten in onderstaande figuur moeten dus niet gelezen worden als 1 antwoord per depot. 22 depots zijn uitgerust met rookmelders, 15 depots hebben brandveilige deuren, 9 depots hebben geen maatregelen getroffen tegen brandgevaar, 4 depots hebben brandveilige kasten en 2 depots zijn uitgerust met een sprinklerinstallatie (fig. 33).

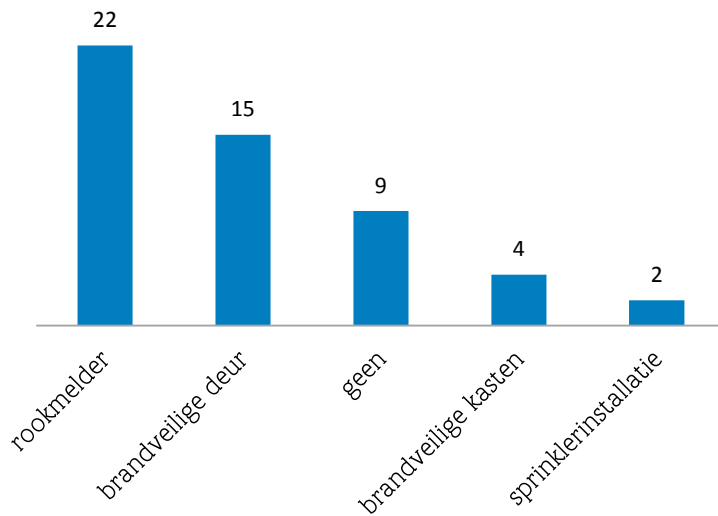

Fig. 33 Maatregelen brandgevaar

Heeft het depot een geschreven plan voor het bestrijden van insecten, schimmels en ander ongedierte?

3 depots hebben een geschreven plan voor de bestrijding van insecten, schimmels en ongedierte.

4.4 Preventieve conservatie: micro-omgeving

Fig. 34 Het depot van ADW Sint-Niklaas, de KULeuven en de Duinenabdij in Koksijde

Volgens welke richtlijnen gebeurt de verpakking van vondsten?

De depots konden meer dan 1 antwoord geven; de onderstaande kolomgrafiek verwijst dus niet naar 1 antwoord per depot. Het gaat erom hoeveel depots een bepaald instrument gebruiken. In 22 depots gebeurt de verpakking volgens interne richtlijnen; 20 depots gebruiken de handleiding "inpakken, een kunst"¹², 9 depots volgen advies van een conservator-restaurator, 4 depots gebruiken 'andere' richtlijnen en 2 depots gebruiken geen richtlijnen voor het verpakken (fig. 34).

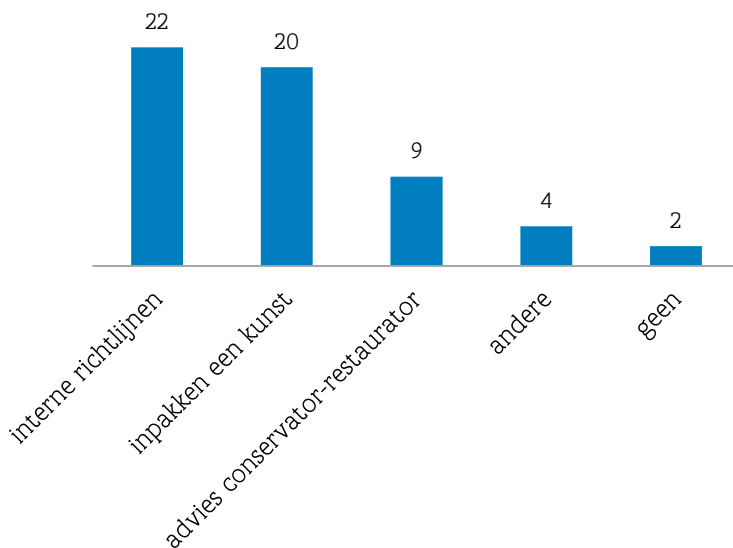

Fig. 34 Richtlijnen voor verpakking

Welke verpakkingsmaterialen worden gebruikt?

Dit was een open vraag. De onderstaande kolomgrafiek verwijst dus niet naar 1 antwoord per depot. Het gaat er om hoe vaak een bepaald type verpakkingsmateriaal gebruikt wordt. 33 depots gebruiken minigripzakjes, 15 gebruiken noppenfolie en kunststofbakken, 13 gebruiken respectievelijk PE folie en kartonnen dozen, 9 gebruikten zuurvrije kartonnen dozen, 8 plastic dozen, 7 luchtdichte curverdozen, 6 respectievelijk PP-schuim, PU-schuim -of mousse en eveneens 6 kunststof emmers. 4 depots gebruiken zijdepapier. Houten kisten komen tenslotte 2 keer voor en fruitkistjes, kunststofpaletten, papieren zakken, polyestervezel, Tyvek, kussens, stewardboxen en artikel komen elk 1 keer voor (fig. 35).

¹² Ansjé Cools. Inpakken, een kunst. Het verpakken van archeologische vondsten, VIOE Handleiding 1, 2009.

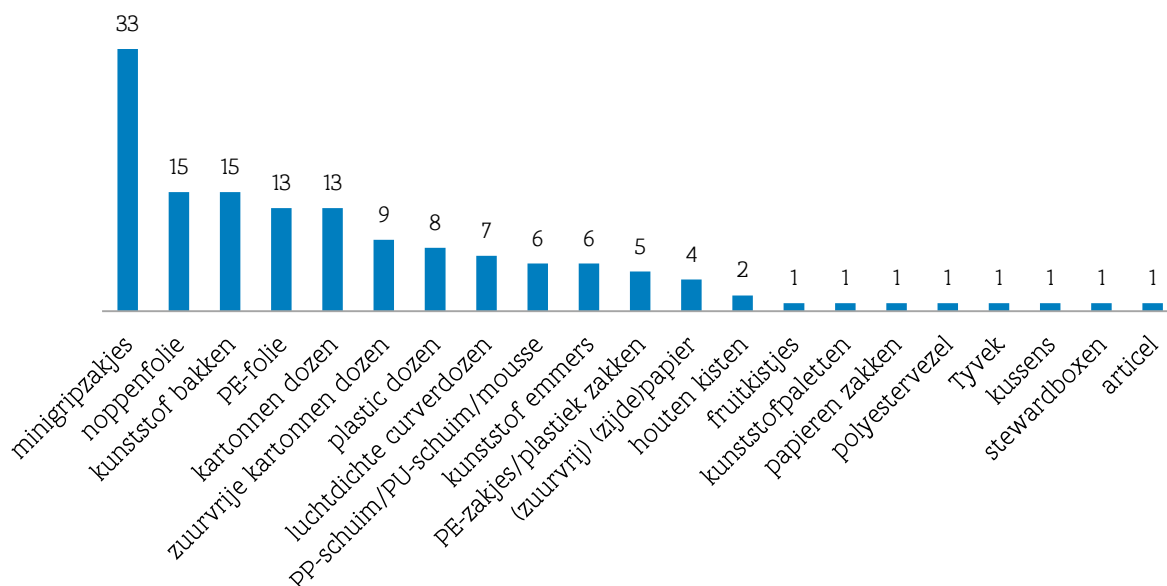

Fig. 35 Gebruikte verpakkingsmaterialen

Wordt er gebruik gemaakt van inerte verpakkingsmaterialen¹³?

36 depots gebruiken inerte verpakkingsmaterialen; 5 doen dit niet.

Zo ja, voor welke materiaalcategorieën?

32 depots gebruiken inerte materialen voor glas, 31 voor aardewerk en metaal, 28 voor bot en ander organisch materiaal, 25 voor steen en 17 voor 'andere' (fig. 36).

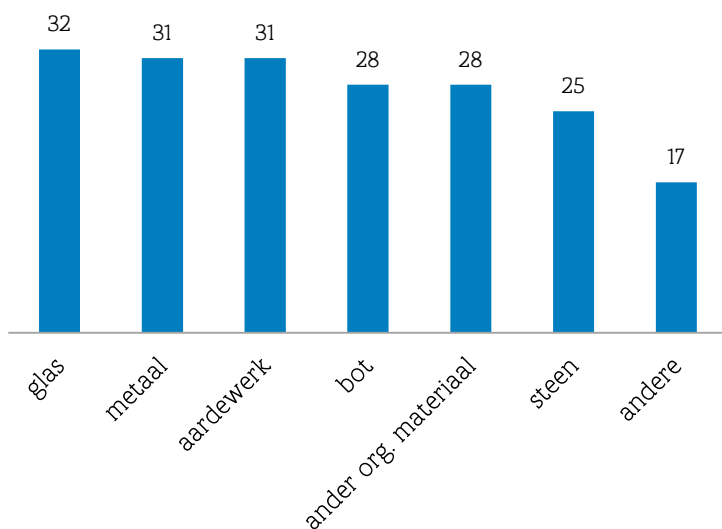

Fig. 36 Materiaalcategorieën inert verpakt

Gebeurt de opslag van metaal in gecontroleerde omstandigheden?

In 22 depots gebeurt de opslag van metaal in gecontroleerde omstandigheden; in 19 is dit niet zo.

Indien silicagel gebruikt wordt, wordt die regelmatig vervangen?

In 18 depots wordt silicagel regelmatig vervangen; in 23 depots gebeurt dit niet op regelmatige basis.

¹³ Een chemische stof wordt inert genoemd als deze niet of nauwelijks reageert met vrijwel alle andere chemicaliën (uit: http://nl.wikipedia.org/wiki/Chemisch_inert) bv. polyethyleen (PE), polypropyleen (PP) en inerte polyester.

4.5 Depotplan

Fig. 37 Het provinciaal archeologisch depot van Vlaams-Brabant, het depot van BAAC in Mariakerke, nabij Gent en het depot van de stad Antwerpen

Beschikt het depot en/of de organisatie over een geschreven missie, visie en plan van aanpak met betrekking tot haar receptieve functie?

9 depots beschikken over een geschreven missie, visie en plan van aanpak met betrekking tot hun receptieve functie; 32 depots hebben dit niet.

Beschikt het depot over een geschreven depotprofiel?

8 depots hebben een geschreven depotprofiel; 33 hebben dit (nog) niet.

Beschikt het depot over een geschreven registratieplan?

8 depots hebben een geschreven registratieplan en 33 hebben dit (nog) niet.

Beschikt het depot over een geschreven calamiteitenplan voor de archeologische collectie?

6 depots beschikken over een geschreven calamiteitenplan; 35 hebben dit (nog) niet.

Heeft het depot een geschreven stopzettingsscenario?

Van de 41 bevraagde archeologische depots bezitten er 5 een uitgeschreven stopzettingsscenario; 36 depots hebben dit (nog) niet.

Heeft het depot een digitaal ontsloten systeem voor informatiebeheer?

24 depots maken reeds gebruik van een digitaal ontsloten systeem voor informatiebeheer, documentatie en registratie.

Heeft het depot een geschreven beschrijving van de archeologische collectie en haar materiële toestand op metaniveau?

9 depots beschikken over een beschrijving van de archeologische collectie en van de materiële toestand en de actieve en preventieve maatregelen voor het behoud van de archeologische collectie, op metaniveau. 31 depots hebben nog geen beschrijving van hun collectie.

Heeft het depot een geschreven kwaliteitshandboek?

Slechts 3 depots beschikken over een geschreven kwaliteitshandboek en 37 niet.

Heeft het depot een geschreven conservatiebeleid?

7 depots beschikken over een geschreven conservatiebeleid en 34 niet.

Heeft het depot een geschreven onderzoeksbeleid?

9 depots hebben een geschreven onderzoeksbeleid en 32 niet.

Heeft het depot een geschreven publieksbeleid?

11 depots hebben een geschreven publieksbeleid, maar 30 depots (nog) niet.

Heeft het depot een geschreven selectiebeleid?

Van de 41 bevraagde archeologische depots beschikken er 30 over een geschreven selectiebeleid.

Onderneemt het depot sensibiliserende acties met betrekking tot het behoud en beheer van onroerend erfgoed?

Uit de bevraging blijkt dat 26 archeologische depots sensibiliserende acties ondernemen ten behoeve van het behoud en beheer van het onroerend erfgoed. 15 depots doen dit niet.

Welke sensibiliserende acties worden ondernomen?

De archeologische depots en de organisaties waar zij toe behoren, zijn actief op het vlak van het sensibiliseren van een ruimer publiek voor onroerend erfgoed. Een brede waaier aan activiteiten wordt door de depots georganiseerd, waarbij adviesverlening en informatie verschaffen het meest voorkomt. Verder wordt er vaak deelgenomen aan Erfgoeddag en zijn open sleuwendagen ook goed ingeburgerd (fig. 38).

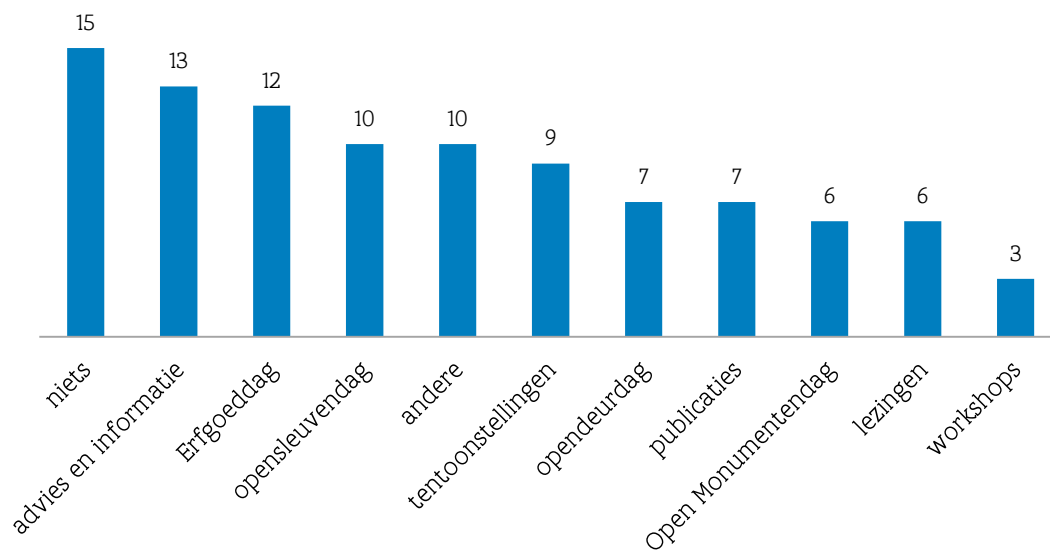

Fig. 38 Sensibiliserende acties

4.6 Collectie

Fig. 39 Het depot van Agilas in Asse, van het stadsmuseum in Bree en van de stad Mechelen

Aard van de collectie

De algemene aard van de collectie in de Vlaamse archeologische depots werd gepeild aan de hand van het percentage archeologie. Hierbij bestaan 31 depots voor 100% uit archeologie, gevolgd door 6 depots bestaande uit 25% archeologie, 3 depots met 75% archeologie en 1 depot bestaande uit 50% archeologie (fig. 40).

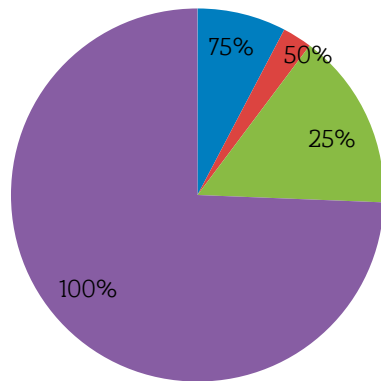

Fig. 40 Aandeel archeologie in collectie

Geografische oorsprong van de archeologische collecties

Van de 41 bevraagde depots hebben er 13 materiaal uit de provincie Oost-Vlaanderen, 11 depots hebben materiaal afkomstig uit West-Vlaanderen, Antwerpen en Limburg, 8 depots hebben materiaal uit Vlaams-Brabant, 5 depots hebben materiaal uit het buitenland in de collectie. 2 depots herbergen (ook) materiaal uit het Waals gewest (fig. 41).

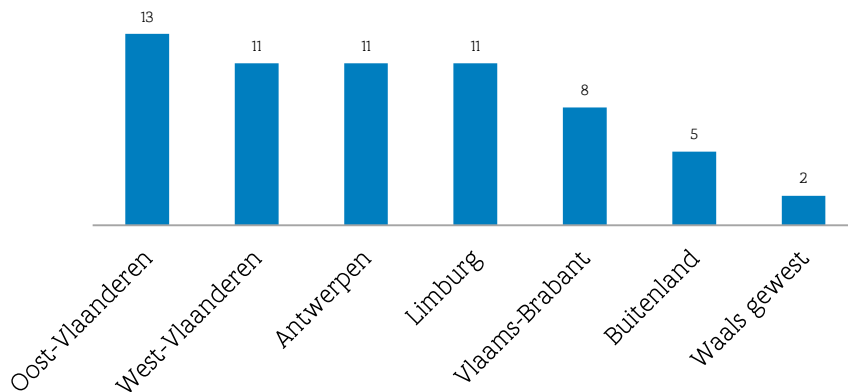

Fig. 41 Geografische oorsprong

In de tweede tabel wordt gekeken naar het aantal depots per provincie met een collectie die volledig afkomstig is van het grondgebied van deze provincie (fig. 42).

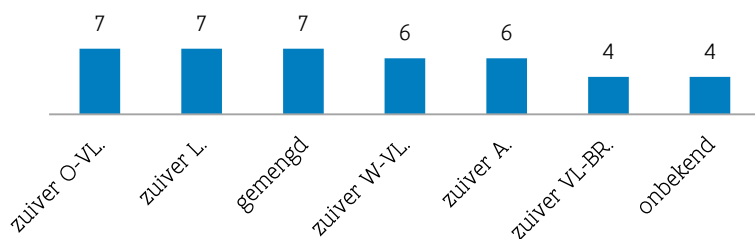

Fig. 42 Depots met collecties van eigen grondgebied als geografische oorsprong

Bevat de collectie beschermd bouwkundig erfgoed?

Van de 41 bevroegde archeologische depots huisvesten er 11 delen van beschermd bouwkundig erfgoed.

Is er permanente aangroei van de archeologische collectie?

36 depots kennen een permanente aangroei van de archeologische collectie. 5 depots hebben geen toename van het aantal archeologische ensembles.

Is het aantal vondstensembles in de collectie gekend?

23 depots weten hoeveel vondstensembles hun collectie bevat; 18 depots kunnen deze informatie niet geven. Deze resultaten moeten in relatie gebracht worden met de cijfers over de depots die beschikken over een digitaal informatiesysteem.

Hoeveel vondstensembles zijn opgenomen in het depot (en welk volume nemen ze in)?

De resultaten worden per depot (die op deze vraag kon antwoorden) geanonimiseerd weergegeven (fig. 43).

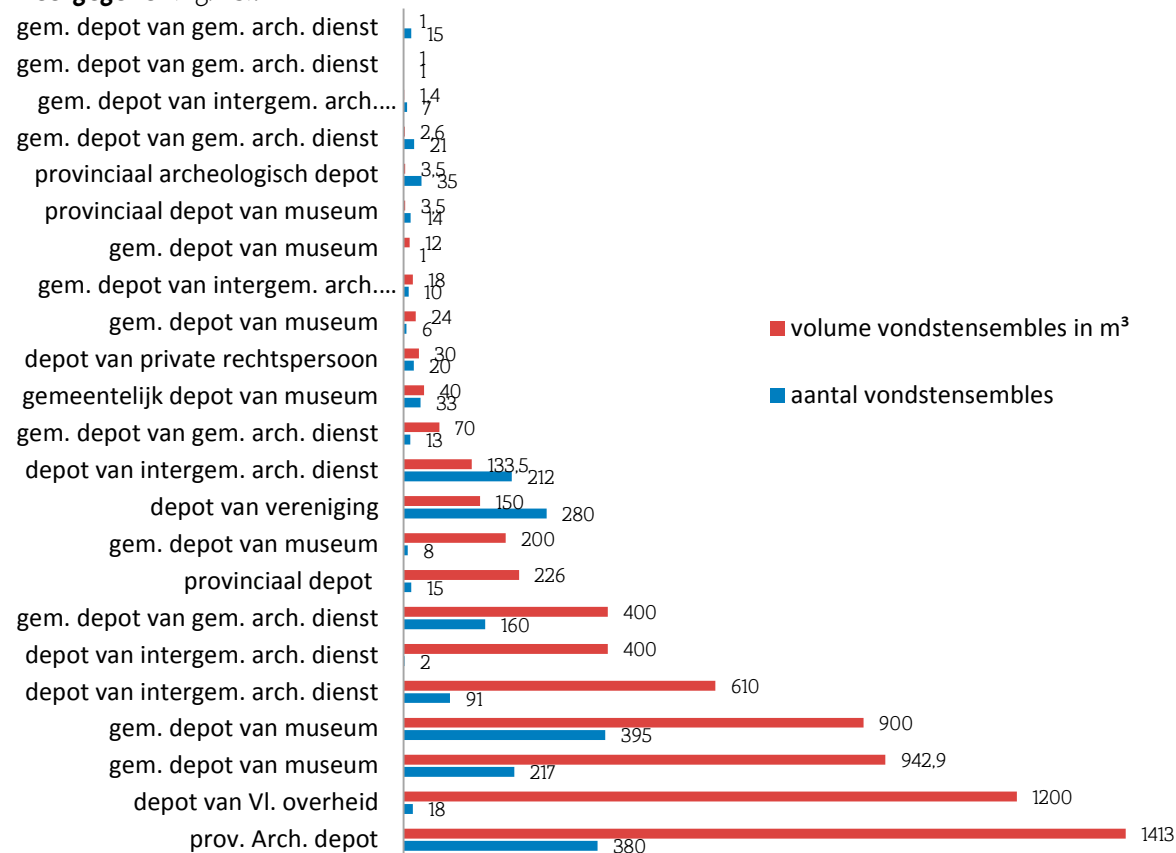

Fig. 43 Aantal vondstensembles opgenomen per depot en het volume dat ze innemen in m³

Is het aantal opgravingsarchieven in de collectie gekend?

21 depots kennen de hoeveelheid aanwezige opgravingsarchieven.

Hoeveel opgravingsarchieven zijn opgenomen in het depot?

De onderstaande grafiek toont opnieuw een grote variatie in getallen. Het grootste aantal opgenomen opgravingsarchieven in een depot is 375. De resultaten worden opnieuw per depot (die op deze vraag kon antwoorden) geanonimiseerd weergegeven (fig. 44).

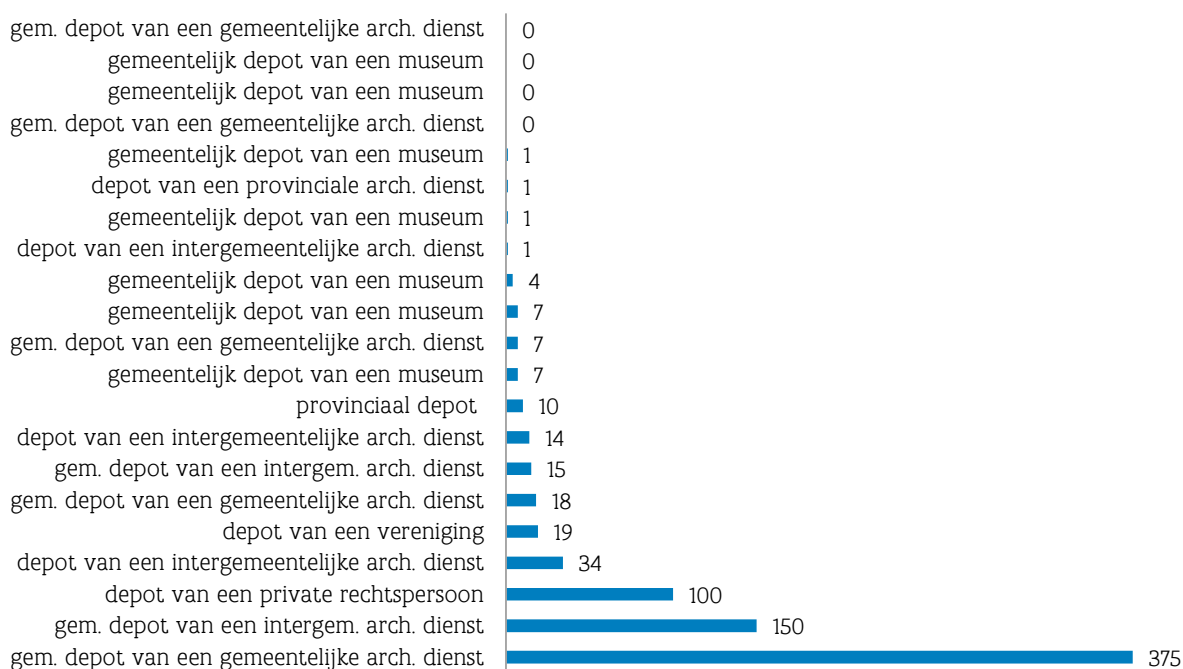

Fig. 44 Aantal opgravingsarchieven per depot

Is het aantal vondstensembles waarvan het opgravingsarchief is opgenomen, gekend?

18 depots weten van hoeveel vondstensembles de opgravingsarchieven mee opgenomen zijn in het depot. De overige 23 hebben geen exacte cijfers.

Hoeveel vondstensembles waarvan de opgravingsarchieven zijn opgenomen, bevinden zich in het depot (fig. 45)?

De resultaten worden opnieuw per depot (die op deze vraag kon antwoorden) geanonimiseerd weergegeven.

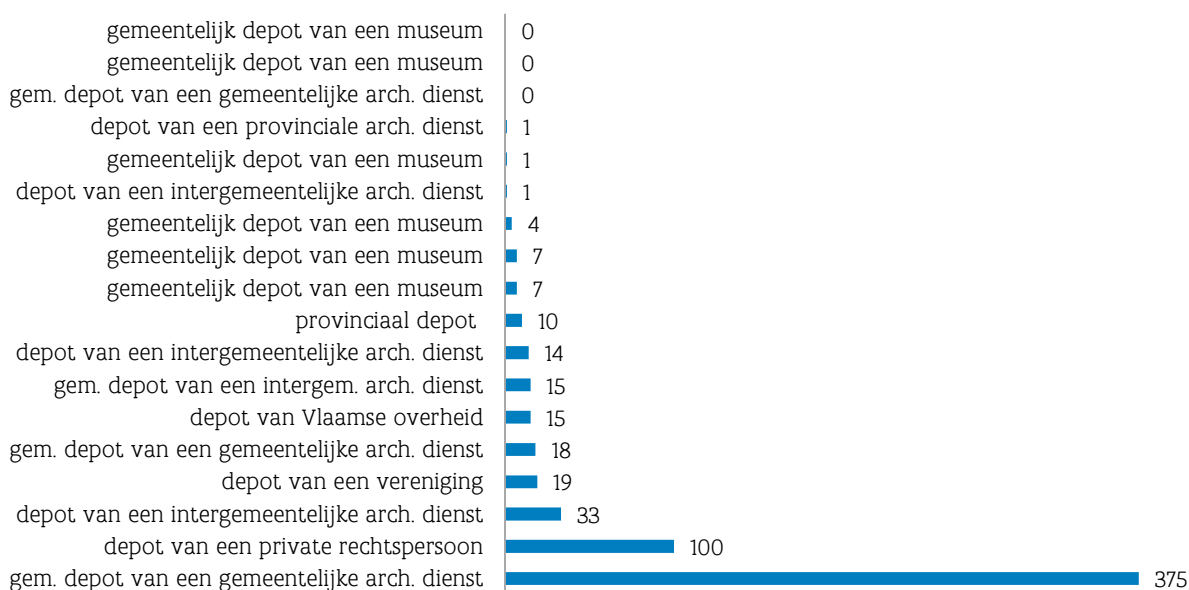

Fig. 45 Vondstensembles met bijhorende opgravingsarchieven per depot

Wat is het eigendomsstatuut van de collectie?

Eigendom bij het ontstaan van het archeologische ensemble (28 depots) is het meest voorkomende eigendomsstatuut in de bevraagde depots, gevolgd door schenking (20 depots) en bewaargeving (18 depots). In mindere mate komen ook bruikleen (8 depots), aangekochte ensembles (5 depots) en legaten (1 depot) voor. Drie depots hebben ensembles met een onbekend eigendomsstatuut.

In de figuur wordt een overzicht gegeven van de (verschillende) eigendomsstatuten in een bepaald depot met 83 vondstensembles (fig. 46).

Fig. 46 Eigendomsstatuut in een depot met 83 vondstensembles

Indien geen eigendom bij het ontstaan van het archeologisch ensemble, is de aankoop/bewaargeving/bruikleen/legaat of schenking dan contractueel vastgelegd?

Van de 41 bevraagde depots is er bij 14 het eigendomsstatuut 'altijd' contractueel vastgelegd, bij 11 depots is het 'soms' contractueel vastgelegd, bij 4 depots is het 'vaak' en eveneens bij 4 is het 'nooit' contractueel vastgelegd. 8 depots konden geen antwoord geven op deze vraag (fig. 47).

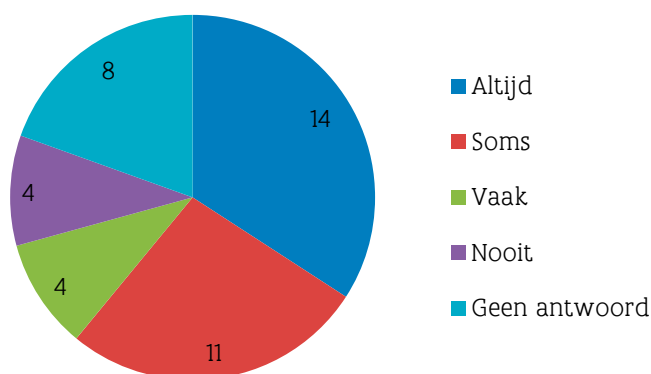

Fig. 47 Eigendomsstatuut contractueel vastgelegd

Hoeveel vondstensembles zijn er van oude archeologische projecten vóór 1993?

Dit is de periode vóór het archeologiedecreet van 1993. Het principe van bindend advies voor archeologisch onderzoek in stedenbouwkundige vergunningen was niet van kracht en de bouwheer droeg niet bij in de financiering van archeologisch onderzoek. 8 van de 41 depots hebben geen archeologische ensembles uit de periode vóór 1993. 11 depots hebben tussen 1 en 5 ensembles, 1 depot heeft tussen 11 en 20 ensembles en 7 depots hebben meer dan 20 ensembles uit die periode. 14 depots weten niet hoeveel ensembles ze uit die periode bewaren (fig. 48).

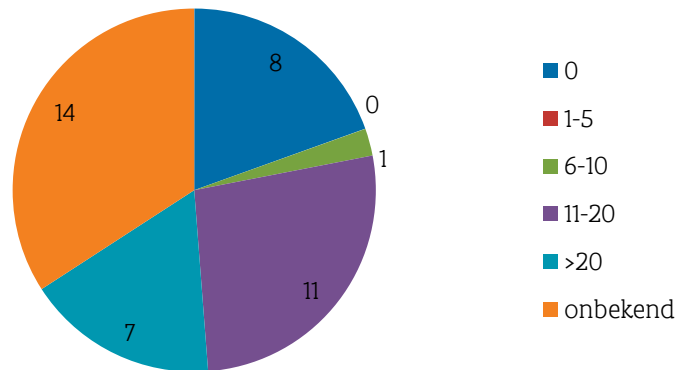

Fig. 48 Aantal ensembles uit projecten van vóór 1993

Hoeveel vondstensembles zijn er van archeologische projecten van de periode 1993-2005?

Dit is de periode tussen het van kracht gaan van het decreet in 1993 en de toewijzing van de taken met betrekking tot beheer en bescherming van archeologisch erfgoed, toegewezen aan het agentschap Ruimte en Erfgoed in 2004. In deze periode kwam de archeologische discipline in Vlaanderen verder tot ontwikkeling door het toenemend aantal en de grootschaligheid van de opgravingsprojecten en vooronderzoeken die vaak mede door de bouwheer gefinancierd werden. 7 depots hebben geen enkel archeologisch ensemble uit de periode 1993-2005, 9 depots hebben tussen de 1 en 5 ensembles, 3 depots hebben tussen de 6 en 10 ensembles, 3 tussen de 11 en 20 ensembles en 5 depots hebben meer dan 20 ensembles in bewaring uit deze periode (fig. 49).

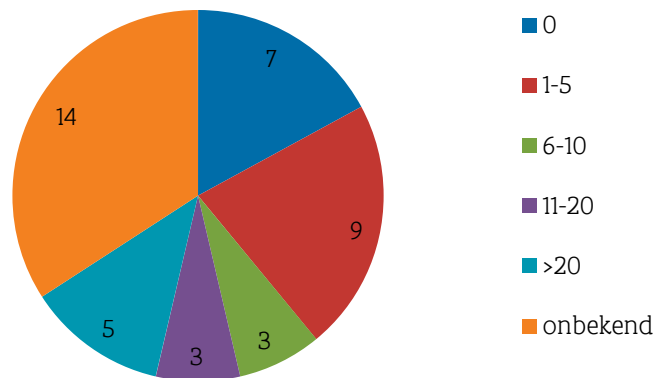

Fig. 49 Aantal ensembles uit projecten tussen 1993-2005

Hoeveel vondstensembles zijn er van recente archeologische projecten van na 2005?

Vanaf 2005 ontwikkelde het agentschap Ruimte en Erfgoed een efficiënt systeem van bindende adviezen en bijzondere voorwaarden voor archeologisch onderzoek in het kader van het verlenen van stedenbouwkundige vergunningen. Hierdoor ontstond een steeds toenemend aantal archeologische bedrijven die het onderzoek dat in de stedenbouwkundige vergunningen voorgeschreven wordt, uitvoeren. 2 depots hebben geen archeologische collecties van de periode na 2005 terwijl 8 depots tussen 1 en 5 ensembles, 4 depots tussen 6 en 10 ensembles en ook 4 depots tussen 11 en 20 ensembles bezitten. 10 depots bewaren meer dan 20 ensembles uit deze periode. 12 depots weten niet hoeveel ensembles ze van deze periode in hun collectie hebben opgenomen (fig. 50).

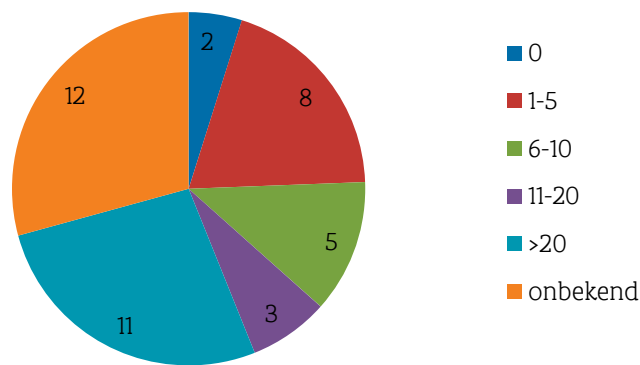

Fig. 50 Aantal ensembles uit projecten na 2005

Van hoeveel vondstensembles is de herkomst onbekend?

Iets meer dan de helft van de bevroegde depots heeft uitsluitend ensembles van gekende herkomst in hun archeologische collectie. 4 depots hebben tussen 1 en 5 onbekende ensembles en 2 depots hebben tussen 6 en 10 onbekende ensembles in de collectie. Voor 14 depots is deze informatie niet beschikbaar (fig. 51).

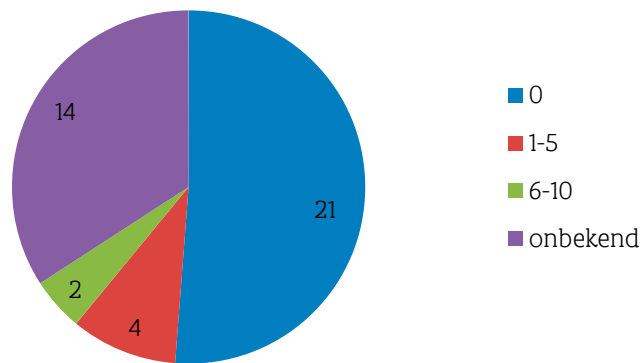

Fig. 51 Aantal vondstensembles van onbekende herkomst

Hoeveel vondstensembles uit de prehistorie (tot 2000 v. Chr.) bevat de archeologische collectie?

Slechts 17 depots kunnen deze gegevens verstrekken. 10 depots hebben geen ensembles uit de prehistorie, 4 depots hebben er minder dan 10; 1 depot heeft er tussen 10 en 20 en 2 depots hebben meer dan 20 ensembles uit deze periode (fig. 52).

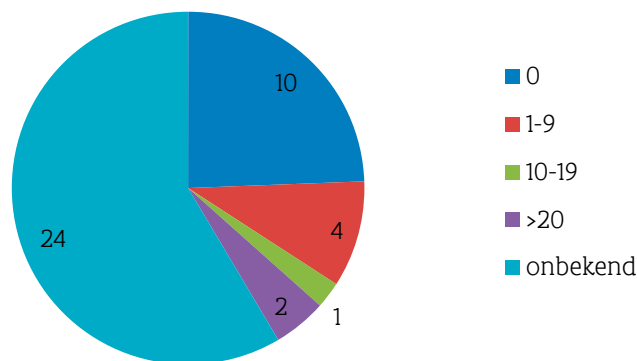

Fig. 52 Aantal ensembles uit de prehistorie

Hoeveel vondstensembles uit de metaaltijden (2000 - 57 v. Chr.) bevat de archeologische collectie?

Slechts een kleine groep van de bevroegde depots kan op deze vraag antwoorden. 9 depots bezitten geen ensembles uit de metaaltijden; 6 depots hebben 1-5 ensembles en 3 depots hebben 6-10 ensembles uit deze periode (fig. 53).

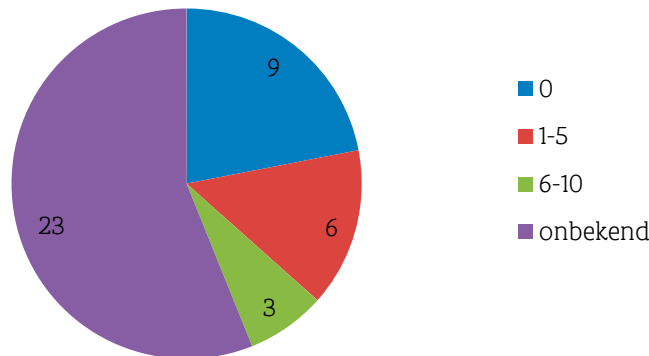

Fig. 53 Aantal ensembles uit de metaaltijden

Hoeveel vondstensembles uit de Romeinse tijd (57 v. Chr. - 406 n. Chr.) bevat de archeologische collectie?

18 depots kunnen deze vraag beantwoorden. 7 depots hebben geen ensembles uit de Romeinse tijd, 3 depots hebben 1-5 ensembles, 5 depots hebben 6-10 ensembles, 2 depots hebben 11-20 ensembles en 1 depot heeft meer dan 20 ensembles uit de bewuste periode (fig. 54).

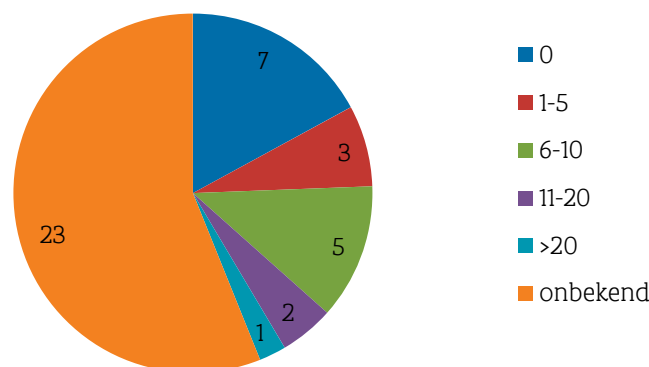

Fig. 54 Aantal ensembles uit de Romeinse tijd

Hoeveel vondstensembles uit de middeleeuwen (5de - 15de eeuw n. Chr.) bevat de archeologische collectie?

Slechts 17 depots kunnen deze informatie verschaffen. 2 depots hebben geen middeleeuwse ensembles, 8 depots hebben 1-5 ensembles, 2 depots 6-10 ensembles, 4 depots 11-20 ensembles en 1 depot heeft meer dan 20 ensembles uit de middeleeuwen (fig. 55).

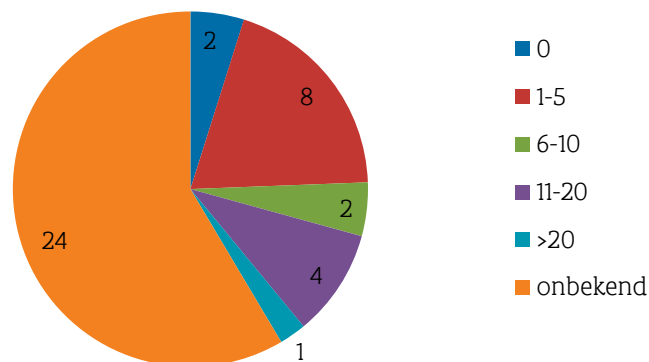

Fig. 55 Aantal ensembles uit de middeleeuwen

Hoeveel vondstensembles uit de nieuwe tijd (16de - 18de eeuw n. Chr.) bevat de archeologische collectie?

Opnieuw kan slechts een minderheid deze informatie geven. 5 depots bezitten geen ensembles uit de nieuwe tijd. Er zijn 7 depots met 1-5 ensembles, 2 depots met 6-10 ensembles, 1 depot met 11-20 ensembles en 2 depots met meer dan 20 ensembles (fig. 56).

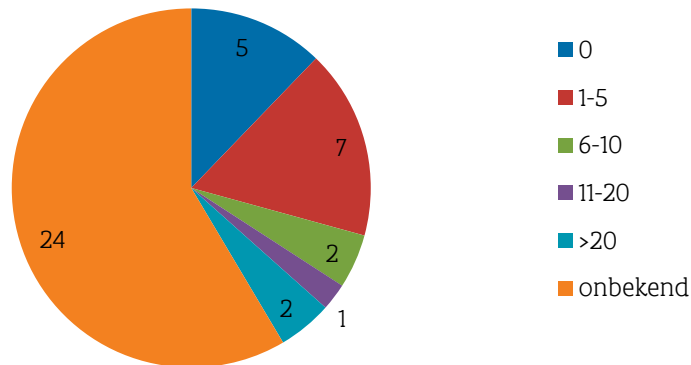

Fig. 56 Aantal ensembles uit de nieuwe tijd

Hoeveel vondstensembles uit de nieuwste tijd (vanaf 19de eeuw n. Chr.) bevat de archeologische collectie?

16 depots kunnen deze informatie verschaffen. 7 depots hebben geen ensembles uit de nieuwste tijd. Er zijn 6 depots met 1-5 ensembles, 2 depots met 11-20 ensembles en 1 depot met meer dan 20 ensembles (fig. 57).

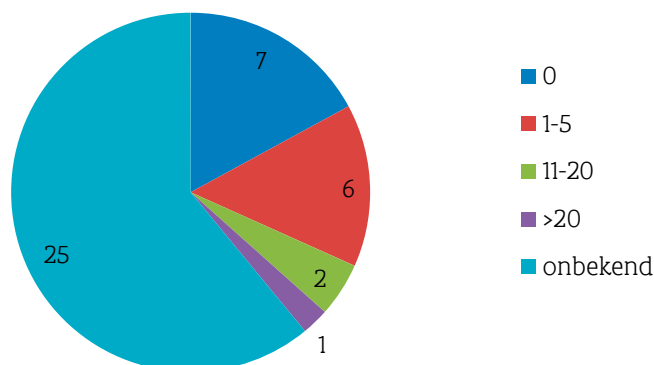

Fig. 57 Aantal ensembles uit de nieuwste tijd

Van hoeveel vondstensembles is de periode ongekend?

18 van de 41 depots konden ons de gevraagde informatie bezorgen. 14 depots hebben geen ensembles waarvan de periode niet gekend is. Er is 1 depot met 1-5 ensembles van onbekende datering, 1 depot met 6-10 ensembles en 2 depots met meer dan 20 ongedateerde ensembles (fig. 58).

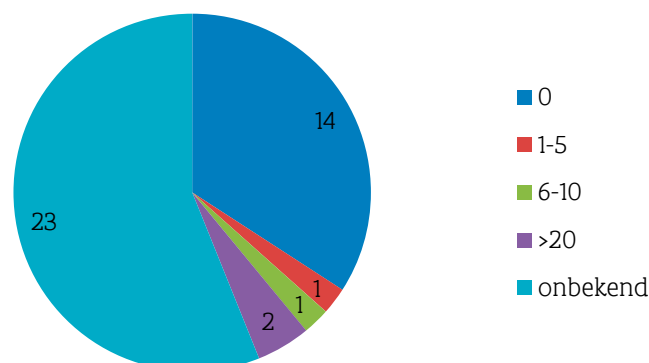

Fig. 58 Aantal ensembles waarvan de periode ongekend is

Hoeveel procent van de archeologische collectie bestaat uit aardewerk?

De antwoorden op de reeks vragen i.v.m. percentages aan materiaalcategorieën zijn steeds ruwe schattingen van het volume dat de materiaalcategorie inneemt in het geheel van de archeologische collectie.

12 depots konden geen schatting geven van het percentage aardewerk. 9 depots hebben een volume aardewerk tussen 81-100%, 6 depots tussen 61-80%, en nog 6 depots tussen 41-60%. In 4 depots ligt het percentage aardewerk tussen 21-40%, in 1 depot tussen 11-20% en in 3 depots maakt het aardewerk minder dan 10% van de volledige collectie uit (fig. 59).

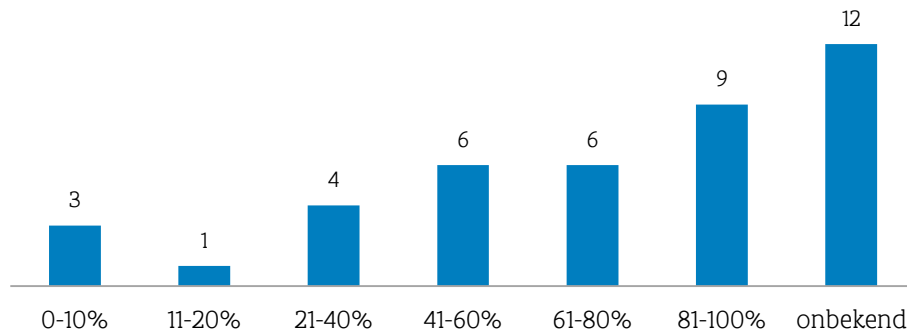

Fig. 59 Percentage aardewerk

Hoeveel procent van de archeologische collectie bestaat uit glas?

In 19 depots maakt glas minder dan 5% van de gehele collectie uit; in 4 depots ligt het percentage glas tussen 5-10% en in 1 depot ligt het percentage glas tussen 11-20%. 17 depots konden geen schatting maken van het percentage glas (fig. 60).

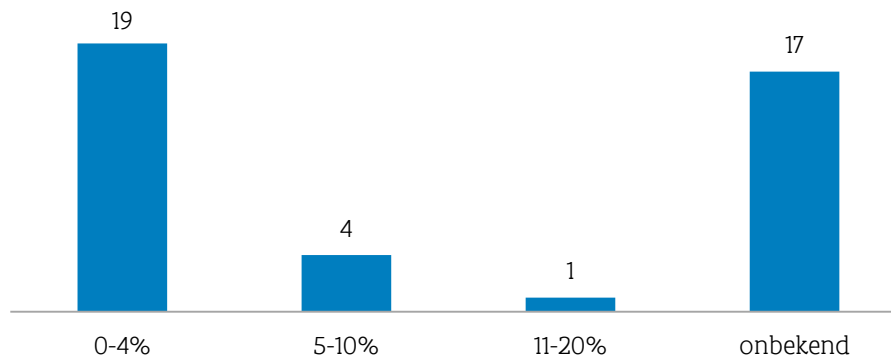

Fig. 60 Percentage glas

Hoeveel procent van de archeologische collectie bestaat uit metaal?

Van de bevraagde depots zijn er 16 met een percentage metaal tussen 1-4%; 8 depots bezitten tussen 5-10% metaal. Hogere percentages zijn zeldzaam. Per categorie is er 1 depot. Van de bevraagde depots konden er 14 geen schatting maken van het percentage metaal (fig. 61).

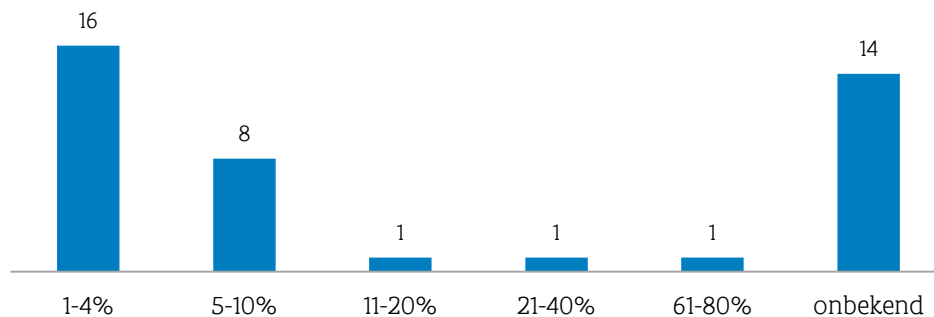

Fig. 61 Percentage metaal

Hoeveel procent van de archeologische collectie bestaat uit steen?

Ruw geschat hebben 12 depots een percentage steen tussen 1-4%; 9 depots hebben een percentage tussen 5-10%. Hogere percentages komen minder voor maar we zien toch 2 depots met 11-20%, 2 depots met 41-60% en 2 depots met 61-80% steen. Van de bevroegde depots konden er 14 geen schatting maken van het percentage steen (fig. 62).

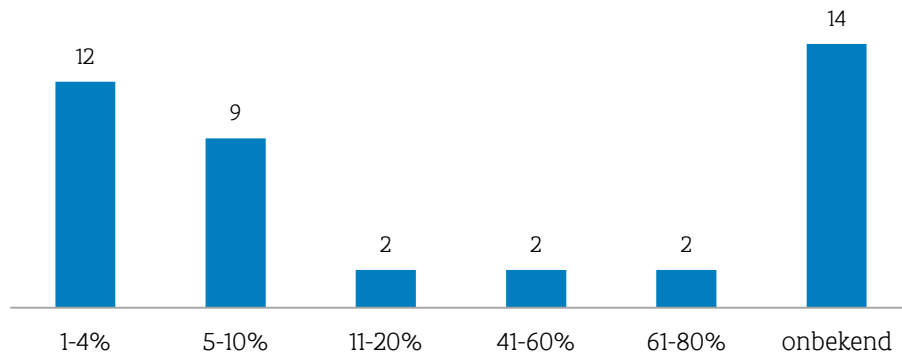

Fig. 62 Percentage steen

Hoeveel procent van de archeologische collectie bestaat uit organische materialen?

16 depots hebben een percentage organische materialen tussen 1-4%, 8 depots hebben een percentage tussen 5-10%, 2 tussen 11-20% en 1 depot heeft een percentage tussen 41-60%. Van de bevroegde depots konden er 14 geen schatting maken van het percentage organische materialen (fig. 63).

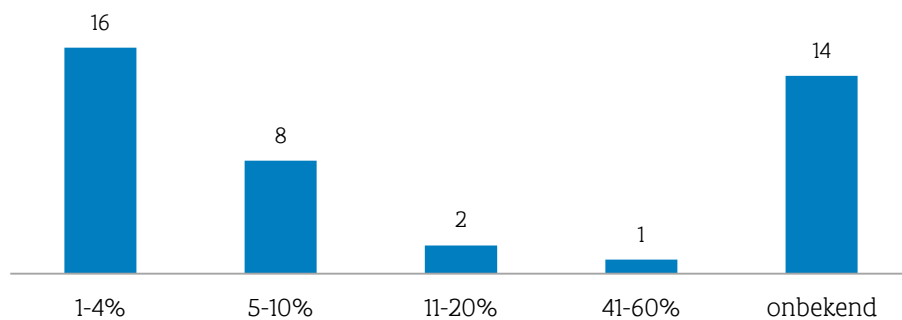

Fig. 63 Percentage organische materialen

Hoeveel procent van de archeologische collectie bestaat uit bulkmonsters?

9 depots hebben geen bulkmonsters, 9 depots hebben tussen 1-4% bulkmonsters, 3 depots tussen 5-10%, 1 depot tussen 11-20%, 3 depots tussen 41-60% en 1 depot heeft tussen 61-80% aan bulkmonsters (fig. 64).

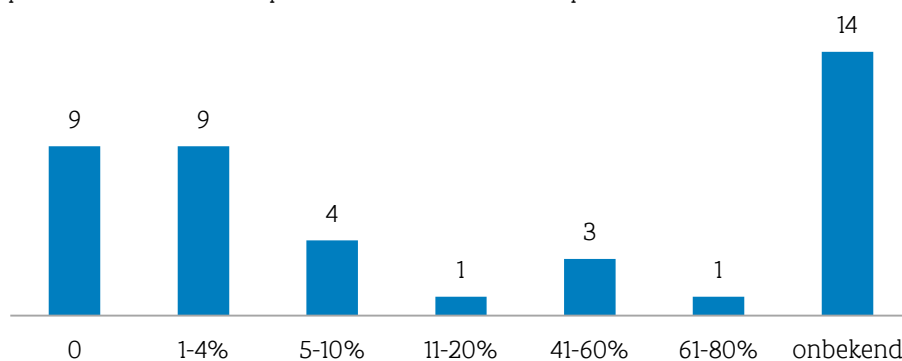

Fig. 64 Percentage bulkmonsters

Hoeveel procent van de archeologische collectie bestaat uit andere materialen?

Van de bevraagde depots hebben er 13 geen andere materialen en kunnen er 14 de gevraagde informatie niet geven. Bij 8 depots vormen 'andere' materialen 1-4% en bij 6 depots 5-10% van de gehele collectie (fig. 65).

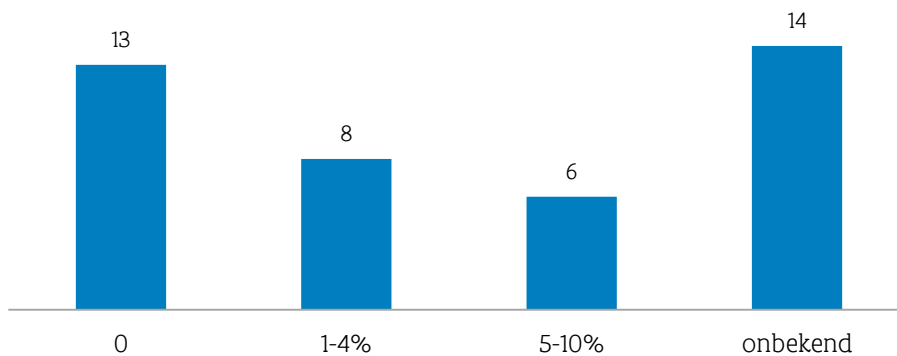

Fig. 65 Percentage andere materialen

Hoeveel procent van de archeologische collectie bestaat uit onbekende materialen?

Het merendeel van de depots (29) hebben geen onbekende materialen in de collectie. 8 depots hebben 1-4% onbekende materialen en 1 depot heeft er 5-10%. 3 depots hebben hierover geen gegevens (fig. 66).

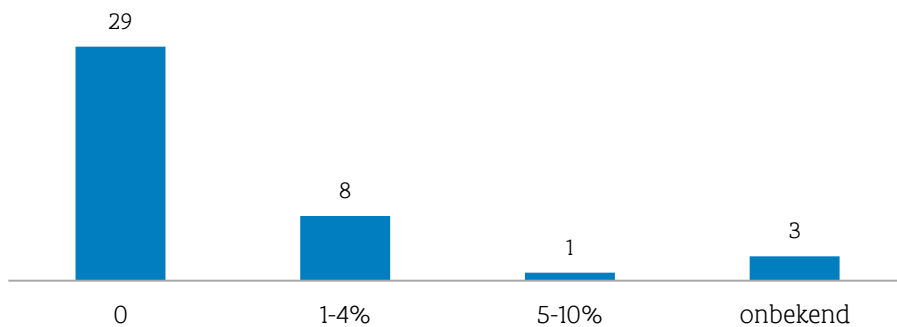

Fig. 66 Percentage onbekende materialen

Hoeveel procent van de opgravingsarchieven heeft als drager papier?

Het opgravingsarchief bestaat in 9 depots voor 81-100% uit papier, in 6 depots is dit voor 61-80%. Voor de overige categorieën betreft het telkens twee depots (fig. 67).

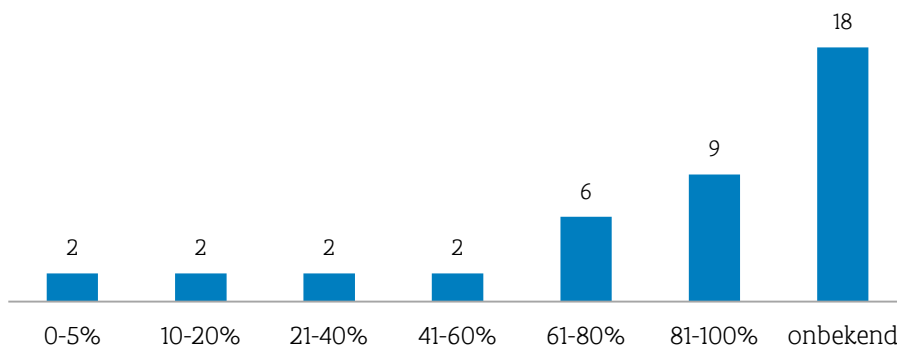

Fig. 67 Percentage papier

Hoeveel procent van de opgravingsarchieven heeft als drager kalkpapier?

19 depots bewaren geen kalkpapier in het archeologisch depot. In 3 depots maakt kalkpapier 1-4% van de collectie uit, in 10 depots 5-10% en in 2 depots 20-40%. 7 depots konden de gevraagde informatie niet verschaffen (fig. 68).

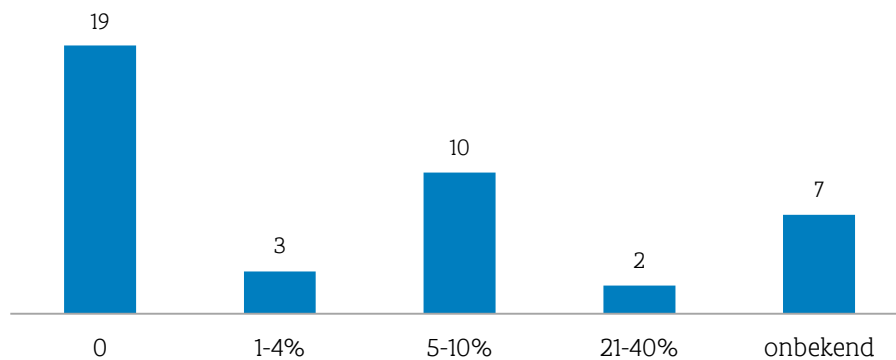

Fig. 68 Percentage kalkpapier

Hoeveel procent van de opgravingsarchieven heeft als drager film?

25 depots hebben geen film in bewaring. In 3 depots maakt film 1-4% van de collectie uit, in 5 depots 5-10%, in 1 depot 21-40% en in 1 depot 61-80%. 6 depots konden de gevraagde informatie niet verschaffen (fig. 69).

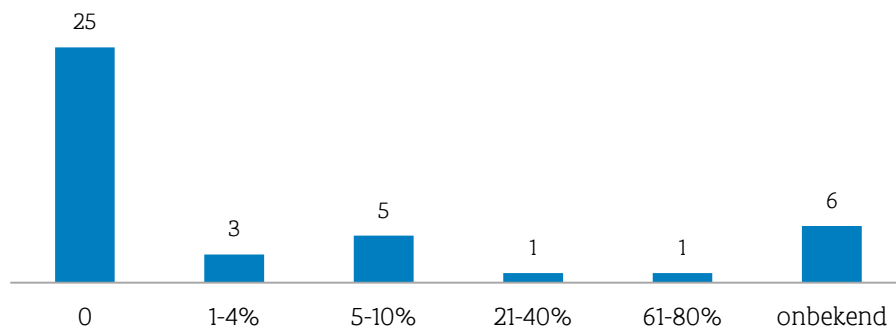

Fig. 69 Percentage film

Hoeveel procent van de opgravingsarchieven heeft een digitale drager?

11 depots hebben geen digitale dragers in bewaring. In 6 depots maken digitale dragers 1-4% van de collectie uit, in 8 depots 5-10%, in 4 depot 21-40%, in 1 depot 41-60%, in 1 depot 61-80% en ten slotte in 5 depots 81-100%. 5 depots konden deze vraag niet beantwoorden (fig. 70).

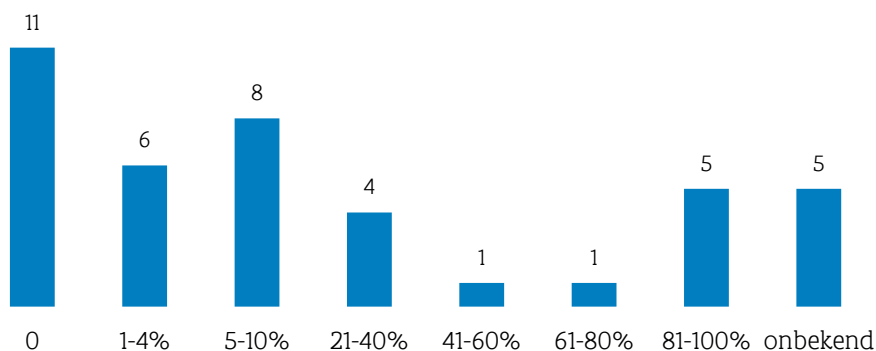

Fig. 70 Percentage digitale drager

Hoeveel procent van de opgravingsarchieven heeft een 'andere' drager?

De grafiek toont dat de meeste depots (30) geen 'andere' dragers in hun opgravingsarchieven hebben. In 2 depots maken 'andere' dragers 1-4% van de collectie uit, in 2 depots 5-10% en in 1 depot 41-60%. 6 depots konden de gevraagde informatie niet verschaffen (fig. 71).

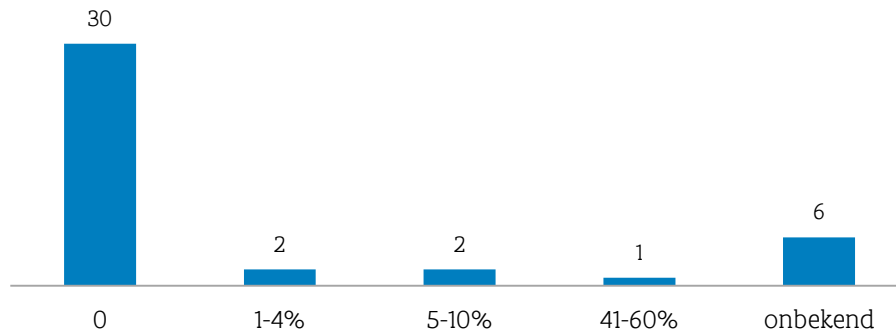

Fig. 71 Percentage 'andere' drager

Welk type opgravingsdocumenten bevatten de opgravingsarchieven?

Opgravingsadministratie, plannen, foto's en behandlingsrapporten vormen de bulk van de opgravingsdocumenten in de opgravingsarchieven, in mindere mate bevatten ze ook overige rapporten, dia's, röntgenopnames en andere (fig. 72).

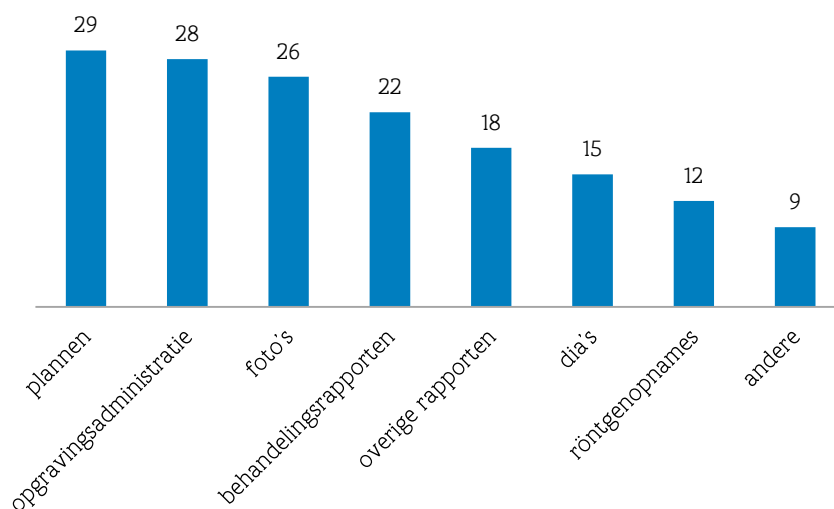

Fig. 72 Type opgravingsdocumenten

Worden de opgravingsarchieven bewaard in dezelfde ruimte als de vondsten?

Van de bevraagde archeologische depots bewaren 7 depots hun opgravingsarchieven in dezelfde ruimte als de vondsten, 34 depots doen dit niet. Bij een aantal depots worden de opgravingsdocumenten opgenomen in het archief van de organisatie (stedelijk of provinciaal archief).

Worden de opgravingsarchieven geïnventariseerd in een databank?

9 archeologische depots inventariseren hun opgravingsarchieven in een databank. 10 depots doen dit slechts gedeeltelijk en 13 depots hebben geen inventaris.

Worden analoge documenten gedigitaliseerd?

12 depots digitaliseren hun analoge documenten, 17 depots doen dit gedeeltelijk en 5 depots doen dit niet.

4.7 Deponering

Fig 73 Het depot van de De Duinenabdij in Koksijde, het depot van het agentschap in Zellik en het depot van de stedelijke musea van Dendermonde

Zijn de aanvaardingsvoorwaarden uitgeschreven?

29 van de 41 depots beschikken over uitgeschreven aanvaardingsvoorwaarden.

Welke selectiecriteria worden gehanteerd bij de aanvaarding van archeologische ensembles?

De bevroegde depots mochten meer dan één antwoord geven op deze vraag. De resultaten in onderstaande figuren moeten dus niet gelezen worden als 1 antwoord per depot. Herkomst komt duidelijk naar voor als het belangrijkste selectie criterium (30 depots), de meeste depots zijn dan ook gebonden aan het grondgebied van de overheid waartoe zij behoren. In mindere mate worden ook 'andere' (8 depots), uitvoerder (7 depots), eigendom (6 depots), periode (5 depots) en materiaalsoort (2 depots) als criteria opgegeven. 1 depot heeft geen selectiecriteria (fig. 74).

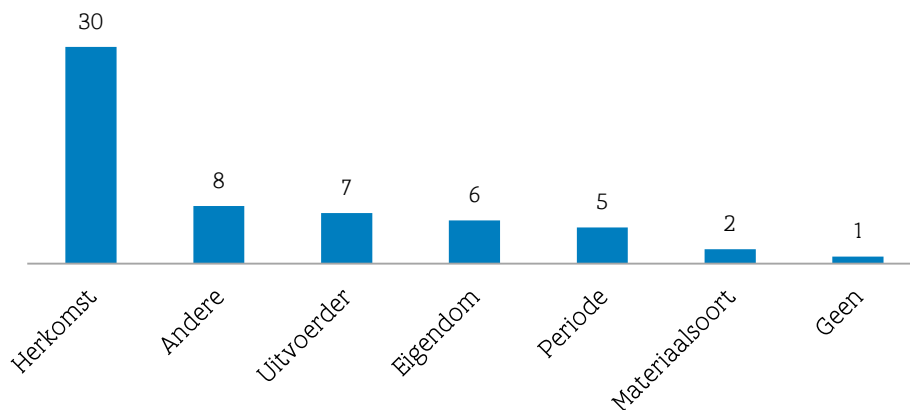

Fig. 74 Selectiecriteria bij aanvaarding archeologische ensembles

Zijn deze criteria bepaald in samenspraak met andere depots?

7 depots hebben hun selectiecriteria bepaald in samenspraak met andere depots.

Zo ja, welke?

De depots met selectiecriteria in samenspraak met andere depots hebben deze bepaald in overleg met de collega's van de Denkgroep Archeologische Collecties of in rechtstreeks contact met andere depots.

Aanvaardt het depot onvolledige archeologische ensembles?

Iets meer dan de helft van de bevroegde archeologische depots aanvaardt onvolledige ensembles, 19 depots doen dit niet.

Aanvaardt het depot niet-gereinigde archeologische vondsten?

Van de 41 bevraagde archeologische depots aanvaarden 26 depots niet-gereinigde vondsten; 15 depots doen dit niet.

Aanvaardt het depot ongezeefde en/of niet-geprepareerde monsters?

28 depots aanvaarden ongezeefde en niet-geprepareerde monsters; 13 depots doen dit niet.

Aanvaardt het depot opgravingsarchieven?

29 depots aanvaarden opgravingsarchieven; 12 depots doen dit niet.

Worden behandelingsrapporten meegevraagd bij deponering?

26 depots vragen behandelingsrapporten mee; 15 depots doen dit niet.

4.8 Registratie

Fig. 75 Het depot van het PEC te Ename, het PAD - Antwerpen en Archeo7 in Kemmel

Beschikt het depot over een inventaris van de archeologische collectie?

18 van de 41 depots beschikken over een inventaris van de archeologische collectie. 19 depots hebben een gedeeltelijke inventaris en 4 depots hebben geen inventaris (fig. 76).

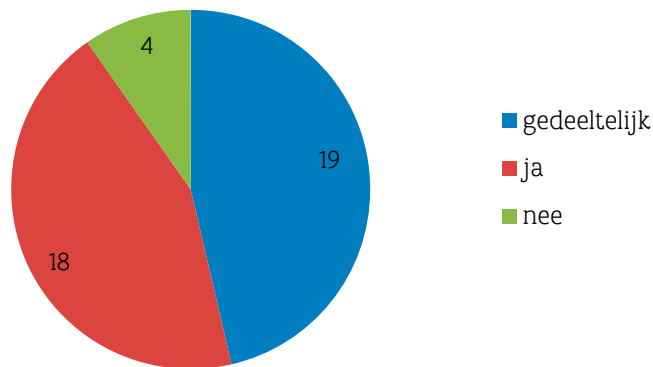

Fig. 76 Inventaris archeologische collectie

Hoe kan deze geraadpleegd worden?

Dit is een meerkeuzevraag. De resultaten in onderstaande figuren moeten dus niet gelezen worden als 1 antwoord per depot. Van de 37 depots die aangegeven hebben over een (gedeeltelijke) inventaris te beschikken hebben 30 depots een inventaris die digitaal ter plaatse geraadpleegd kan worden, 11 depots hebben een analoge inventaris en 3 depots hebben een inventaris die digitaal online te raadplegen valt (fig. 77).

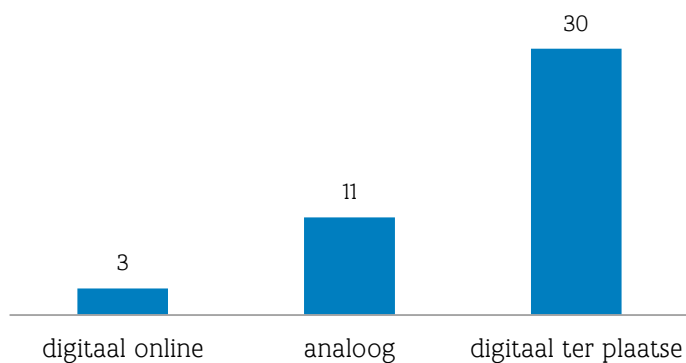

Fig. 77 Raadpleegbaarheid inventaris

Tot op welk niveau gebeurt de registratie?

De bevraagde depots mochten meer dan één antwoord geven op deze vraag. De resultaten van de bevraging wijzen uit dat de meeste depots bij hun registratie een combinatie maken van registratie op objectniveau (19 depots) en contextniveau (18 depots). Een aantal depots gebruikt andere niveaus (7 depots) zoals collectieniveau of metaniveau. Een drietal depots doet aan registratie op siteniveau en 7 depots registreren niet (fig. 78).

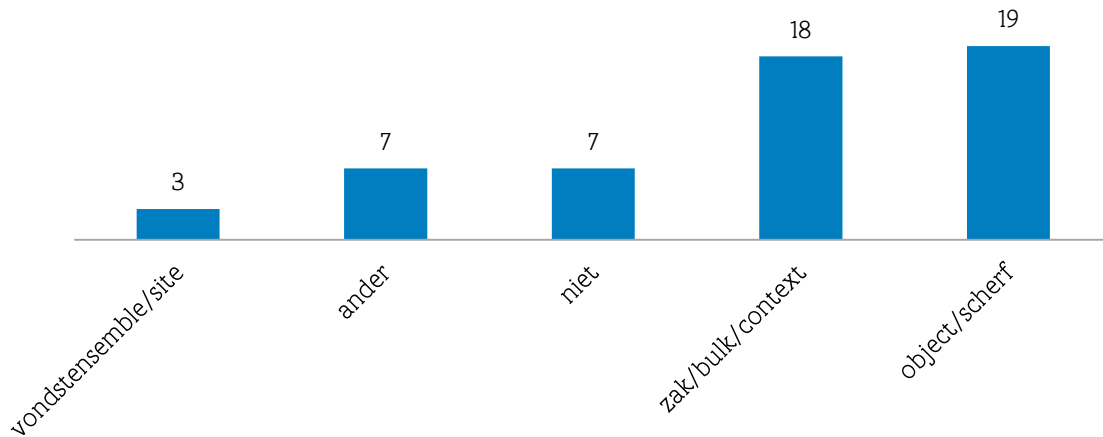

Fig. 78 Registratieniveau

Gebeurt een standplaatsregistratie?

In 18 van de 41 bevraagde archeologische depots gebeurt een standplaatsregistratie; in de 23 overige depots gebeurt dit niet.

Wordt de link tussen de vondsten en opgravingsarchieven geregistreerd?

De link tussen de vondsten en opgravingsarchieven wordt in 19 depots geregistreerd. In 14 depots wordt dit niet gedaan; 1 depot registreert de link gedeeltelijk.

Volgens welke standaarden gebeurt de registratie?

Dit is een meerkeuzevraag. Van de bevraagde archeologische depots volgen er 27 interne richtlijnen. Het *oranje boek* van Driesen & Wesemael 2001¹⁴ wordt gebruikt in 9 depots en 'andere' richtlijnen worden toegepast in 8 depots. 1 depot gebruikt geen standaarden (fig. 79).

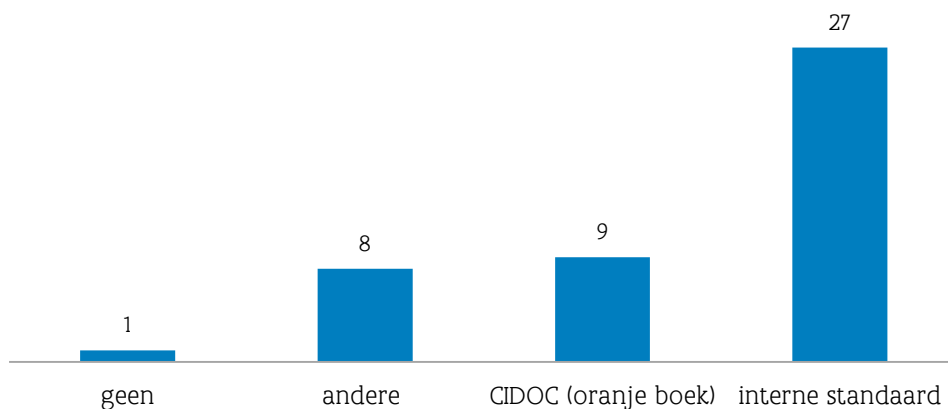

Fig. 79 Gebruikte standaarden voor registratie

Wordt gebruik gemaakt van unieke inventarisnummers voor de registratie?

27 depots gebruiken unieke inventarisnummers voor de registratie; 14 doen dit niet.

¹⁴ Driesen P. en Wesemael E.: Standaarden voor de registratie van archeologische objecten in een museale context, Registratie en automatisering van museale collecties 6, 2001

Wordt de conditie van stukken geregistreerd bij binnenkomst?

Slechts 14 van de bevroagde archeologische depot controleren de conditie van de stukken bij binnenkomst.

Worden de vondsten gefotografeerd bij registratie?

Van de 41 bevroagde depots worden de vondsten in 18 depots gedeeltelijk gefotografeerd bij registratie, in 10 depots worden ze niet gefotografeerd en bij 5 depots worden ze volledig gefotografeerd bij registratie (fig. 80).

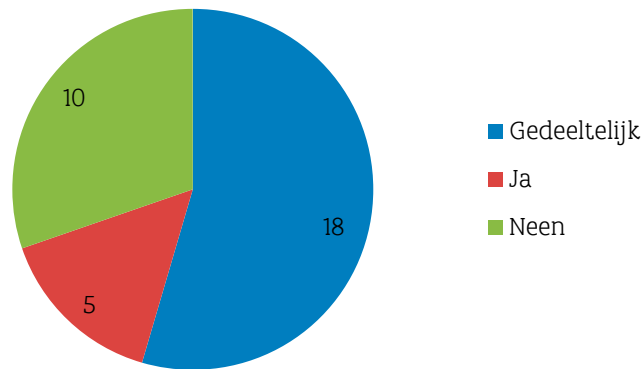

Fig. 80 Fotoregistratie

Worden back-ups gemaakt van digitale bestanden?

31 depots maken back-ups van digitale bestanden; 10 doen dit niet.

4.9 Conservatie / restauratie

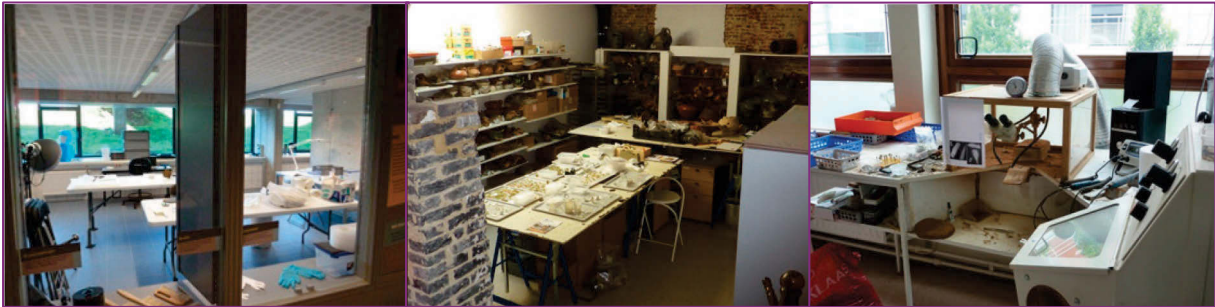

Fig. 81 Het Provinciaal Erfgoedcentrum in Ennemy, de Mechelse vereniging voor stadsarcheologie en de Archeologische Dienst Waasland in Sint-Niklaas

Is de conditie van de archeologische collectie gekend?

In 20 depots is de conditie van een deel van de archeologische collectie gekend, in 16 is de conditie van de volledige collectie gekend en in 5 depots is de conditie van de archeologische collectie ongekend (fig. 82).

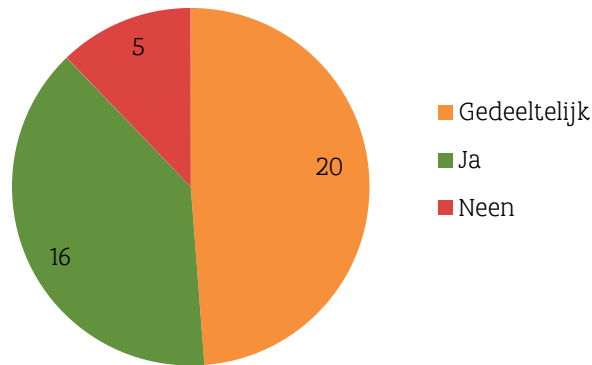

Fig. 82 Kennis van de conditie van de collectie

Op basis waarvan/in functie waarvan worden de conservatieprioriteiten bepaald?

In de kolomgrafiek wordt weergegeven hoeveel depots een bepaalde motivatie gebruiken om conservatieprioriteiten te bepalen. De depots konden meerdere antwoorden geven. In 19 depots komt de bewaartoestand naar voor als conservatieprioriteit, in 15 depots wordt tentoonstelling als prioriteit opgegeven; 11 depots hebben geen conservatieprioriteiten, 8 depots geven conditiedoorlichting en onderzoek als prioriteit op en 7 depots vermelden bruikleen als conservatieprioriteit. De categorie 'andere' behelst vooral budgettaire redenen; door alle depotbeheerders werd dit als belangrijkste factor voor conservatieprioriteiten genoemd (fig. 83).

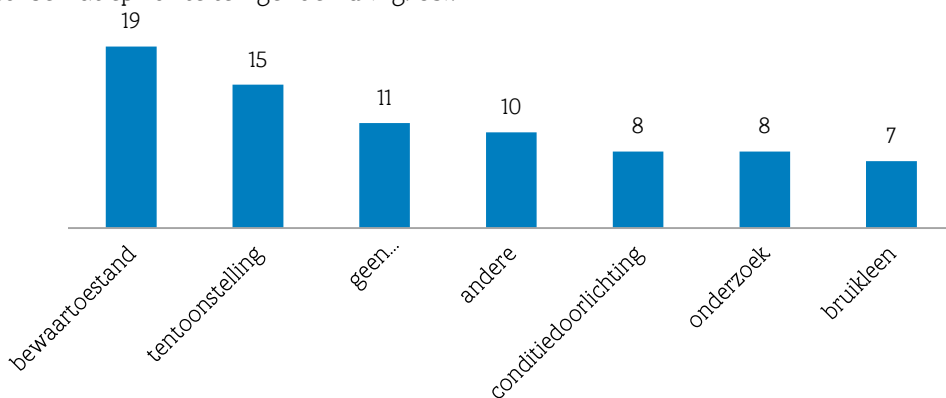

Fig. 83 Bepaling van de conservatieprioriteiten

Wie voert de conditiebepalingen uit?

Dit is een meerkeuzevraag. In 24 van de bevroegde depots gebeurt de conditiebepaling van de archeologische collectie door een archeoloog, in 8 depots door een conservator-restaurator, in 7 depots door 'andere' en in 2 depots door een behoudsmedewerker. In 4 depots wordt er geen conditiebepaling gedaan (fig. 84).

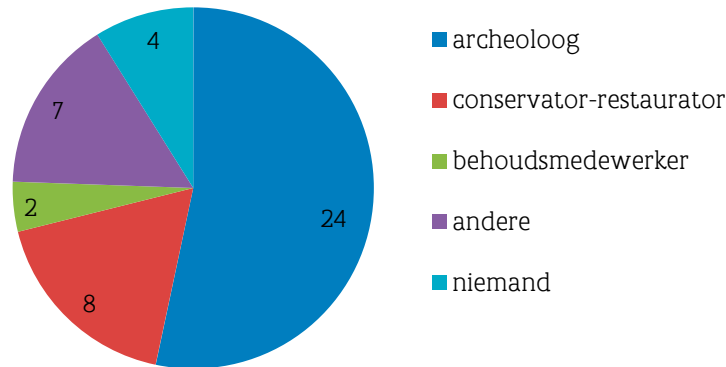

Fig. 84 Uitvoeren van de conditiebepaling

Wie voert de actieve conservatiebehandelingen uit?

Deze diagram geeft weer wie de actieve conservatie van de archeologische collectie in het depot uitvoert. Er zijn meerder keuzemogelijkheden per depot aangezien in één depot verschillende mensen met verschillende kwalificaties de actieve conservatie in hun takenpakket kunnen hebben. Van de bevroegde archeologische depots geven er 13 aan archeologen in te zetten voor conservatie, 13 depots zetten conservator-restauratoren in, 10 depots zetten technische medewerkers in, eveneens 10 depots doen zelf niet aan conservatie en 9 depots laten medewerkers met een 'andere' kwalificatie de conservatie doen (fig. 85).

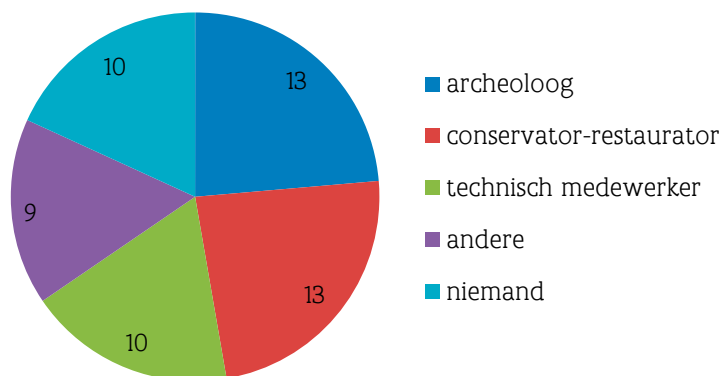

Fig. 85 Uitvoeren van de conservatiebehandeling

Wordt beroep gedaan op derden voor actieve conservatie?

25 van de 41 depots doen beroep op derden voor actieve conservatie.

Vraagt men behandelingsrapporten?

Behandelingsrapporten worden bij 27 van de bevroegde depots altijd gevraagd, 1 depot vraagt vaak, 1 depot soms en 1 depot nooit een behandelingsrapport. Voor de overige depots was deze vraag niet van toepassing (fig. 86).

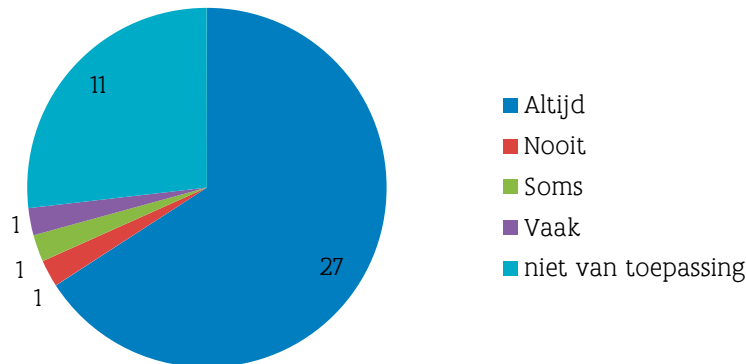

Fig. 86 Meevragen behandelingsrapporten

Wordt een conservator-restaurator op regelmatige basis geraadpleegd in verband met de collectie?

En zo ja, wanneer?

13 van de 41 depots raadplegen op regelmatige basis een conservator-restaurator. Uit de bevraging blijkt dat de archeologische depots slechts in specifieke gevallen een restaurator-conservator raadplegen. Meestal met vragen betreffende de bewaring of behandeling van bepaalde materiaalsoorten.

Wordt de conditie van de archeologische collectie gecontroleerd?

16 depots controleren de conditie van de collectie soms, 10 vaak, 7 nooit en 2 altijd. Sommige collecties worden als stabiel beschouwd (keramiek) en worden bijgevolg minder gecontroleerd dan andere. In 4 gevallen kon deze vraag niet beantwoord worden (fig. 87).

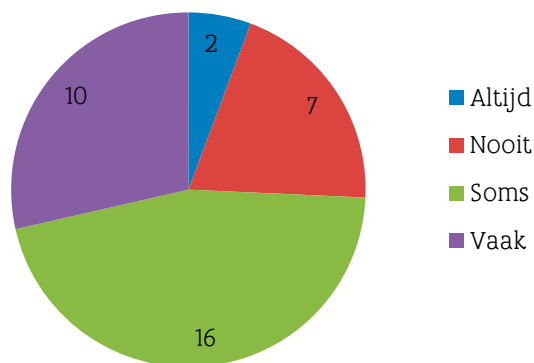

Fig. 87 Conditiedoorlichting

Algemeen wordt gesteld dat budget de belangrijkste factor vormt bij het bepalen van conservatieprioriteiten. De meeste depots benadrukken ook dat de frequentie van conditiedoorlichting bepaald wordt door de kwetsbaarheid van het materiaal.

4.10 Raadpleging, ontsluiting en bruikleen

Fig. 88 De Zwarte Doos, Stad Gent, Stadsarcheologie; het PAM in Velzeke en het PAD - Antwerpen

Is het depot minstens een dag per week geopend voor individuele bezoekers?

Van de bevroegde archeologische depots hebben er 30 depots geen vaste openingsdag maar ze zijn geopend op afspraak, 2 depots zijn open op vaste dagen en uren en 5 depots zijn nooit geopend voor individuele bezoekers. In 4 depots was dit antwoord niet van toepassing (fig. 89).

Fig. 89 Mogelijkheid tot individueel bezoek aan het depot

Hoeveel raadplegingen krijgt het depot gemiddeld op jaarbasis?

Het merendeel van de archeologische collecties in de bevroegde depots wordt meermaals per jaar geraadpleegd. 6 depots worden nooit geraadpleegd. 15 depots worden 1-5 keer per jaar geraadpleegd, 8 depots 6-10 keer, 4 depots 11-20 en 4 depots worden meer dan 20 keer geraadpleegd en 4 depots hebben de vraag niet beantwoord (fig. 90).

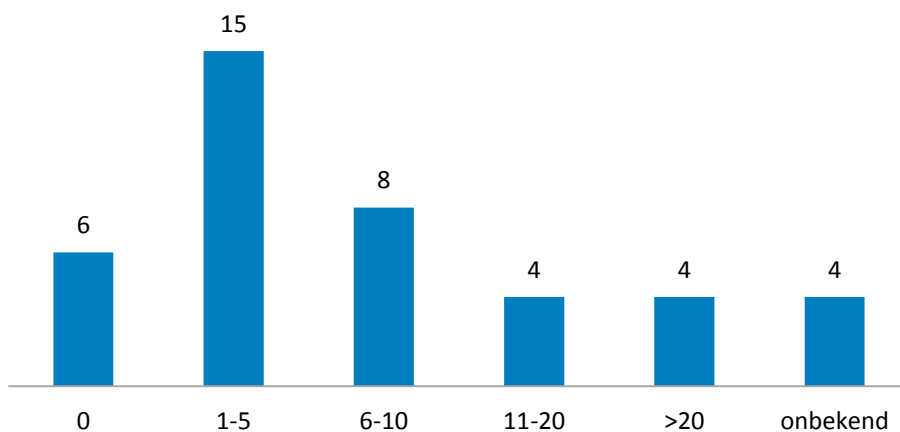

Fig. 90 Raadplegingen per jaar

Wat is het profiel van de bezoekers?

De depots konden meerdere categorieën van profielen als antwoord opgeven, er is dus niet 1 antwoord per depot. Van de bevroegde depots geven 26 depots onderzoekers van universiteiten op als bezoekers, 21 depots geven studenten op, 16 depots interne medewerkers, 13 depots geven depotmedewerkers op, 11 depots vermelden geïnteresseerden, 7 depots geven conservator-restauratoren op, 5 depots vermelden onderzoekers van bedrijven en 2 depots vernoemen ook 'andere' (fig. 91).

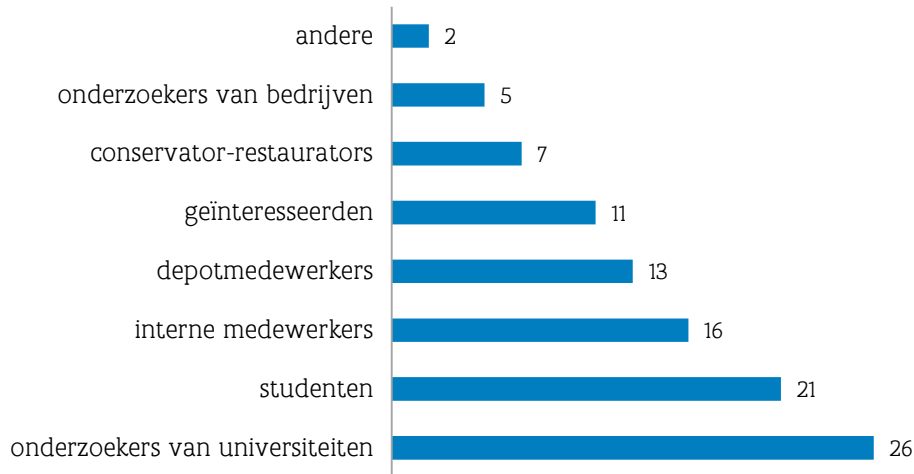

Fig. 91 Profiel van de bezoekers

Mogen de bezoekers alle vondsten bekijken?

In 34 van de bevroegde archeologische depots mogen de bezoekers alle vondsten bekijken. De 7 anderen hebben nee geantwoord.

Krijgen bezoekers begeleiding bij raadpleging?

De bezoekers krijgen in de meeste depots begeleiding bij hun raadpleging. Een aantal depots is niet in deze resultaten opgenomen omdat zij tot op heden geen bezoekers ontvingen. De resultaten moeten daardoor bekeken worden op een totaal van 36 depots (fig. 92).

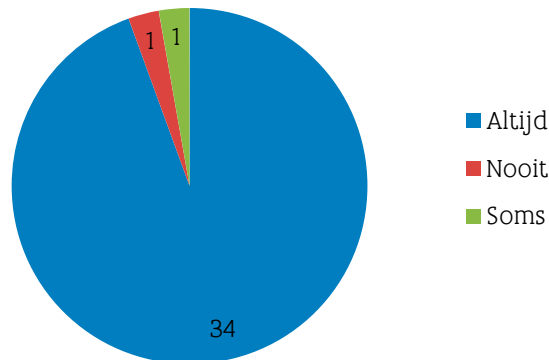

Fig. 92 Begeleiding bij bezoek

Kunnen bezoekers de vondsten en opgravingsarchieven gelijktijdig raadplegen?

In 32 van de 41 depots kunnen de vondsten en de opgravingsarchieven gelijktijdig geraadpleegd worden.

Is het depot bereikbaar met het openbaar vervoer?

Van de 41 bevroegde archeologische depots zijn er 35 bereikbaar met het openbaar vervoer.

Kunnen bezoekers en medewerkers gebruik maken van een bibliotheek?

In 27 depots staat een bibliotheek ter beschikking van bezoekers en medewerkers.

Kunnen bezoekers en medewerkers gebruik maken van een referentiecollectie?

15 van de 41 depots kunnen een referentiecollectie aanbieden aan bezoekers en medewerkers.

Worden stukken in bruikleen gegeven?

Van de 41 bevraagde archeologische depots geven er 32 stukken in bruikleen, 9 doen dit niet.

Zijn de voorwaarden voor bruikleen uitgeschreven?

23 depots hebben een uitgeschreven bruikleenvoorwaarden; 18 depots hebben dit niet.

Worden bruikleenaanvragen opgevolgd in een depotbeheersysteem?

In 23 archeologische depots worden bruikleenaanvragen opgevolgd in een depotbeheersysteem; bij 18 depots wordt dit niet gedaan.

Wordt een bruikleencontract opgesteld?

Uit de bevraging blijkt dat het gebruik van een bruikleencontract goed is ingeburgerd. Van de bevraagde depots gebruiken er 10 nog geen contract of hebben geen bruikleenaanvragen.

Hoeveel bruikleenaanvragen krijgt het depot gemiddeld op jaarbasis?

5 depots krijgen geen enkele bruikleenaanvraag op jaarbasis, 20 depots krijgen 1 tot 5 bruikleenaanvragen, 2 depots 6 tot 10, 1 tussen de 11 en 20 en 2 krijgen meer dan 20 bruikleenaanvragen per jaar (fig. 93).

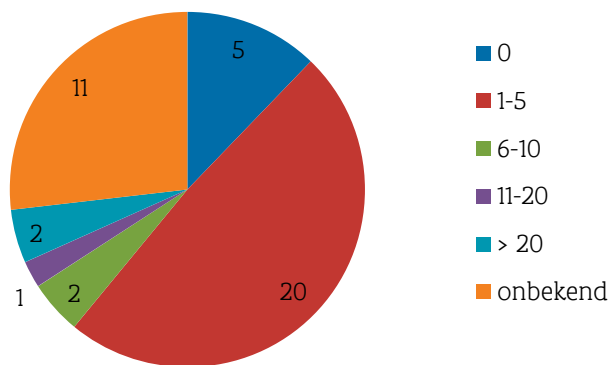

Fig. 93 Bruikleenaanvragen per jaar

Met welk doel wordt de archeologische collectie gebruikt?

Bij deze vraag konden meerdere antwoorden gegeven worden. De archeologische collecties in de Vlaamse depots worden vooral gebruikt voor wetenschappelijk onderzoek (30 depots). Dit cijfer wordt gevolgd door het gebruik van collecties voor tentoonstellingen van derden (26 depots) en eigen tentoonstellingen (25 depots). In 19 depots wordt de collectie gebruikt voor basisrapportage van archeologische projecten. De collectie wordt ook geraadpleegd voor catalogi (10 depots), uit interesse (12 depots) en om andere redenen (7 depots) (fig. 94).

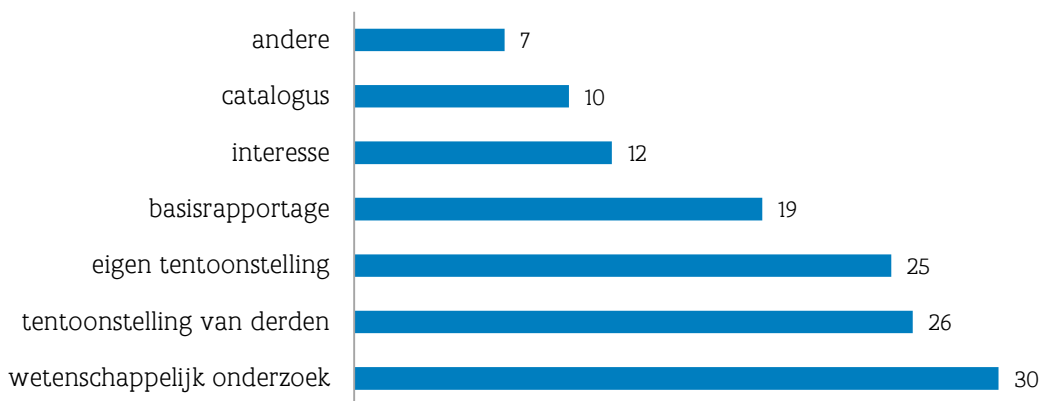

Fig. 94 Doel van de archeologische collectie

5 Geografische verspreiding van de depots en hun werkingsgebied

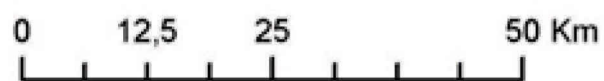
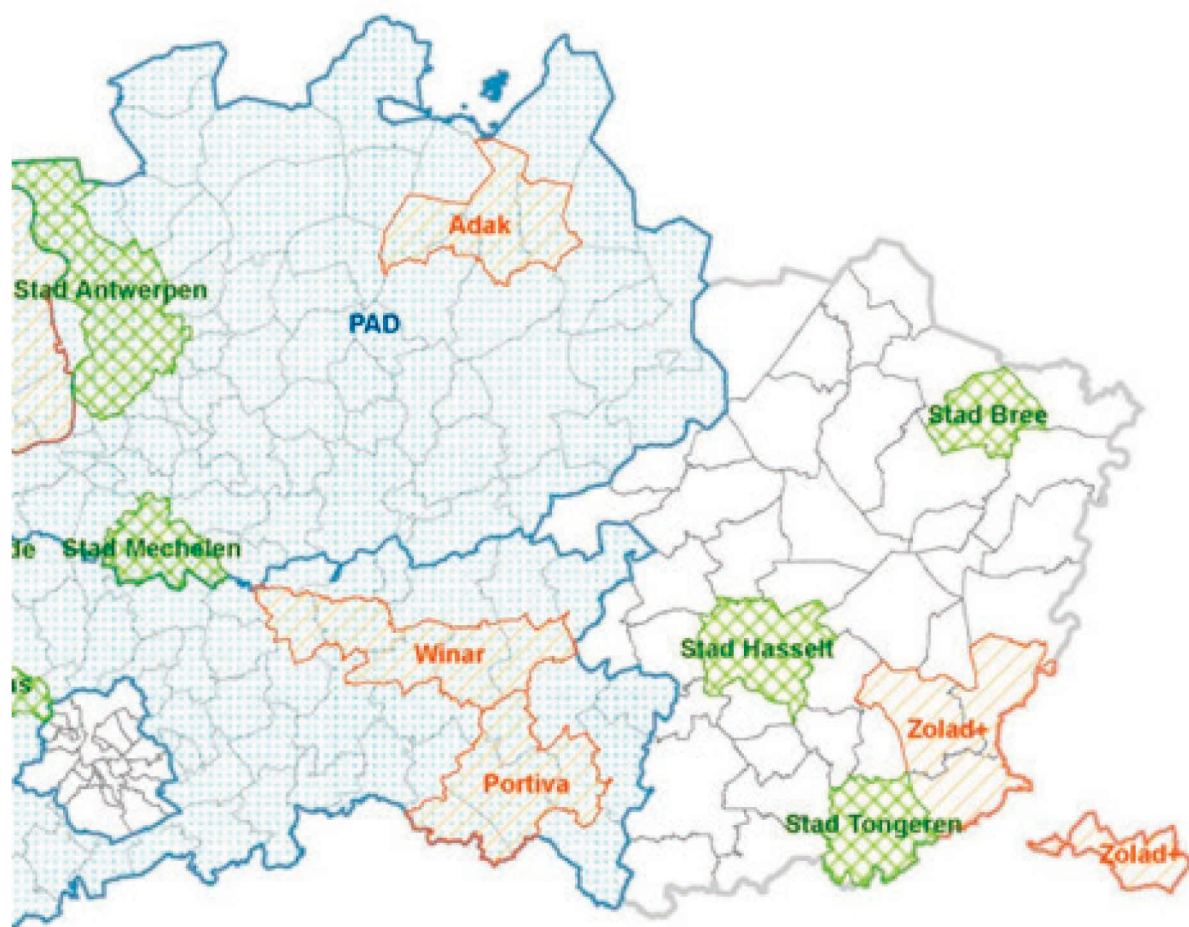
Een aantal depots uit de bevraging geeft aan archeologische ensembles op te nemen uit specifieke geografische gebieden. Het gaat hier om provinciale, intergemeentelijke en gemeentelijke depots. Het werkingsgebied van deze depots is op onderstaande kaart (fig. 95) aangeduid.

De depots met een thematisch profiel zoals bijvoorbeeld een depot dat alleen vondsten uit een specifieke periode opneemt maar wel voor gans Vlaanderen of een depot dat alleen vondsten opneemt van de Vlaamse overheid voor gans Vlaanderen, worden niet op deze kaart weergegeven. Ook andere depots die niet in onze steekproef voorkomen werden niet op deze kaart opgenomen. De dekkingsgebieden die op de kaart aangegeven zijn, moeten dus genuanceerd worden.

De kaart met de werkingsgebieden van de depots uit onze steekproef geeft aan dat er in Vlaanderen gebieden zijn met belangrijke hiaten. Dit blijkt het geval te zijn voor grote delen van Limburg en West-Vlaanderen.

Fig. 95 Kaart met depots met een receptieve functie en hun werkingsgebied

6 Overzicht zelfevaluatie vragen m.b.t. erkenningsvoorwaarden per thema

Fig. 96 Het Provinciaal Archeologisch Museum van Velzeke, het Provinciaal Erfgoedcentrum te Ename en het Provinciaal Archeologisch Depot van Antwerpen

Om een zicht te krijgen op de invulling van de vragen m.b.t. de erkenningscriteria door de depotbeheerders op het moment van de nulmeting geven we hiervan een overzicht per thema.

6.1 Organisatie en Personeel

- Wat is de rechtspersoon van de organisatie? Privaat of publiekrechtelijk
- Is het depot een permanente organisatie? Ja
- Heeft het depot een organisatiestructuur met duidelijke afspraken over procedures en bevoegdheden, en een interne controle? Ja
- Beschikt het depot over een archiefsysteem voor het eigen archief van de organisatie? Ja
- Beschikt elk medewerker over een functiebeschrijving? Ja
- Wordt elke medewerker periodiek geëvalueerd? Ja
- Krijgen alle medewerkers de mogelijkheid om zich bij te scholen? Ja
- Hoeveel medewerkers die vast in dienst zijn hebben het beheer van de archeologische collectie in hun takenpakket? (aantal) minstens 1

Op het moment van de nulmeting geven de beheerders van 11 van de 41 depots aan dat ze vermoeden te voldoen aan alle vragen m.b.t. dit thema.

6.2 Preventieve conservatie - macro-omgeving

- Is er voldoende opslagcapaciteit voor de huidige noden? Ja
- Is er voldoende opslagcapaciteit voor de toekomstige noden? Ja
- Werkt men volgens de principes van gescheiden opslag met gecontroleerde bewaaromstandigheden? Ja
- Voor welke van de volgende activiteiten zijn afzonderlijke ruimtes voorzien? transit; langdurige opslag van archeologische collecties; raadpleging/onderzoek?

Op het moment van de nulmeting geven de beheerders van 3 van de 41 depots aan dat ze vermoeden te voldoen aan alle vragen m.b.t. dit thema.

6.3 Depotplan

- Beschikt het depot en/of de organisatie over een geschreven missie, visie en plan van aanpak met betrekking tot haar receptieve functie? Ja
- Beschikt het depot over een geschreven depotprofiel? Ja
- Beschikt het depot over een geschreven registratieplan? Ja
- Beschikt het depot over een geschreven calamiteitenplan voor de archeologische collectie? Ja

- Beschikt het depot over een geschreven stopzettingsscenario? Ja
- Is er een beschrijving van de archeologische collectie en van de materiële toestand en de actieve en preventieve maatregelen voor het behoud van de archeologische collectie, op metaniveau? Ja
- Beschikt het depot over een geschreven kwaliteitshandboek? Ja

Op het moment van de nulmeting geven de beheerders van geen enkel depot aan dat ze vermoeden te voldoen aan alle vragen m.b.t. dit thema. 3 van de 41 depots beschikken reeds over een kwaliteitshandboek.

6.4 Deponering

- Zijn de aanvaardingsvoorwaarden uitgeschreven? Ja
- Welke selectiecriteria worden gehanteerd bij de aanvaarding van archeologische ensembles? Supra-regionaal
- Zijn deze criteria bepaald in samenspraak met andere depots? Ja

Op het moment van de nulmeting geven de beheerders van 5 van de 41 depots aan dat ze vermoeden te voldoen aan alle vragen m.b.t. dit thema.

6.5 Registratie

- Gebeurt een standplaatsregistratie? Ja

Op het moment van de nulmeting geven de beheerders van 17 van de 41 depots aan dat ze vermoeden te voldoen aan alle vragen m.b.t. dit thema.

6.6 Raadpleging, ontsluiting, sensibilisering en bruikleen

- Is er een digitaal ontsloten systeem voor informatiebeheer, documentatie en registratie, waardoor het onroerend erfgoed (tijdelijk of permanent) te traceren is? Ja
- Is het depot minstens een dag per week geopend voor individuele bezoekers? Ja
- Worden stukken in bruikleen gegeven? Ja
- Zo ja, zijn de voorwaarden voor bruikleen uitgeschreven? Ja
- Wordt een bruikleencontract opgesteld? Ja
- Onderneemt het depot sensibiliserende acties met betrekking tot het behoud en beheer van onroerend erfgoed? Ja

Op het moment van de nulmeting geven de beheerders van 13 van de 41 depots aan dat ze vermoeden te voldoen aan alle vragen m.b.t. dit thema.

7 Rangschikking zelfevaluatie van vragen met betrekking tot erkenningscriteria

Fig. 97 Het depot van de stad Antwerpen, De Zwarte Doos, Stad Gent, Stadsarcheologie in Gent en het depot van de KULeuven

Met de erkenningscriteria uit het Onroerenderfgoeddecreet wordt gepoogd een basiskwaliteit voor de depots te definiëren en deze kwaliteitsvolle werking op het terrein te stimuleren. Wanneer we de antwoorden van de depotbeheerders op de vragen m.b.t. de erkenningscriteria sorteren naargelang de depots aangeven er het minst vaak aan te voldoen, krijgen we een inzicht in de stand van zaken van deze topics in de depotwerking op het moment van de nulmeting. Dit betekent niet altijd dat het gaat om topics die moeilijk integreerbaar zijn in de huidige depotwerking. Het gaat in een aantal gevallen bijvoorbeeld om procedures die in de Vlaamse depotwerking nog maar recent ingang vonden, zoals bijvoorbeeld de opmaak van bepaalde beleids- en beheersdocumenten. Bovendien hebben niet alle bevraagde depots de ambitie om een erkenning aan te vragen. Onderstaande rangschikking geeft aan waar sensibilisering of andere acties kunnen ondernomen worden.

- 35 beheerders van depots geven aan niet te beschikken over een geschreven stopzettingsscenario.
- 34 beheerders van depots geven aan geen geschreven calamiteitenplan voor de archeologische collectie te hebben.
- 33 beheerders van depots geven aan niet te beschikken over een geschreven registratieplan.
- 33 beheerders van depots geven aan geen aanvaardingscriteria te hebben opgesteld in samenspraak met andere depots.
- 32 beheerders van depots geven aan niet te beschikken over het voorgeschreven aantal afzonderlijke ruimtes voor bepaalde activiteiten.
- 32 beheerders van depots en/of organisaties geven aan niet te beschikken over een geschreven missie, visie en plan van aanpak met betrekking tot hun receptieve functie.
- 32 beheerders van depots geven aan geen geschreven depotprofiel te hebben.
- 32 beheerders van depots geven aan niet te beschikken over een geschreven onderzoeksbeleid.
- 31 beheerders van depots geven aan geen beschrijving op metaniveau te hebben van de archeologische collectie en van de materiële toestand en de actieve en preventieve maatregelen voor het behoud ervan.
- 30 beheerders van depots geven aan geen geschreven publieksbeleid te hebben.
- 28 beheerders van depots geven aan niet te beschikken over uitgeschreven aanvaardingsvoorwaarden.
- 26 beheerders van depots geven aan geen organisatiestructuur met duidelijke afspraken over procedures en bevoegdheden, en een interne controle te hebben.
- 25 beheerders van depots geven aan niet te werken volgens de principes van gescheiden opslag met gecontroleerde bewaaromstandigheden.
- 23 beheerders van depots geven aan geen voldoende opslagcapaciteit voor de toekomstige noden te hebben.
- 23 beheerders van depots geven aan geen standplaatsregistratie uit te voeren.
- 18 beheerders van depots geven aan niet te beschikken over uitgeschreven bruikleenvoorwaarden.

- 17 beheerders van depots geven aan dat de algemene toestand van het gebouw van het depot niet goed is.
- 15 beheerders van depots geven aan geen sensibiliserende acties met betrekking tot het behoud en beheer van onroerend erfgoed te ondernemen.
- 14 beheerders van depots geven aan geen periodieke evaluaties uit te voeren van alle medewerkers.
- 13 beheerders van depots geven aan niet te beschikken over een archiefsysteem voor het eigen archief van de organisatie.
- 13 beheerders van depots geven aan niet over voldoende opslagcapaciteit voor de huidige noden te beschikken.
- 12 beheerders van depots geven aan geen functiebeschrijving voor alle medewerkers te hebben.
- 10 beheerders van depots geven aan geen vaste medewerkers met het beheer van de archeologische collectie in hun takenpakket in dienst te hebben.
- 10 beheerders van depots geven aan geen bruikleencontracten op te stellen.
- 9 beheerders van depots geven aan dat er geen mogelijkheid tot bijscholing voor de medewerkers bestaat.
- 9 beheerders van depots geven aan dat het depot minder dan een dag per week geopend is voor individuele bezoekers.
- 9 beheerders van depots geven aan geen stukken in bruikleen te geven.
- 8 beheerders van depots geven aan geen permanente organisatie te zijn.
- 2 beheerders van depots geven aan de geografische oorsprong van de volledige archeologische collectie niet te kennen.

8 Analyse van de bevragingsresultaten

Fig. 98 Het depot van de Duinenabdij in Koksijde, het PAM in Velzeke en het depot van de stad Mechelen

In sectie 4 deelden we de resultaten van de individuele vragen van de nulmeting mee, terwijl we in sectie 6 een overzicht gaven van de antwoorden op die vragen uit de zelfevaluatie die betrekking hadden op de erkenningsvoorwaarden. In de verdere analyse presenteren we de resultaten van verschillende combinaties van vragen om tendensen en oorzakelijke verbanden tussen verschillende kenmerken van depots, zoals capaciteit, middelen en ligging, te kunnen ontdekken. Waar nodig geven we achtergrondinformatie om de antwoorden in hun context te duiden.

8.1 Soort depot en publiekrechtelijke rechtspersoon

Van de steekproef behoren 29 depots tot een overheid (zie ook fig. 5-6). Van deze 29 depots bekijken we in de verdere analyse of er tendensen waar te nemen zijn in de soorten depots die binnen deze overheden bestaan en of deze mogelijk te verklaren zijn vanuit het ontstaan van deze instellingen of organisaties.

15 depots zijn gemeentelijke depots. Hiervan zijn er 7 die bij een gemeentelijk museum horen en 8 die bij een (inter)gemeentelijke archeologische dienst horen.

2 van deze gemeentelijke depots zijn verbonden aan een intergemeentelijke archeologische dienst maar het depot zelf hoort bij een gemeente. De meeste gemeentelijke archeologische diensten en musea in de historische steden (zoals bijvoorbeeld Gent, Brugge en Antwerpen) ontstonden reeds in de jaren zeventig en kennen dus al een lange geschiedenis. Deze hebben vaak een lange traditie in het beheer van het archeologisch erfgoed van hun grondgebied.

De 6 intergemeentelijke depots horen allemaal bij intergemeentelijke archeologische diensten (IAD'en) die, op het ADW na dat weliswaar onder een andere vorm zijn ontstaan kent in 1976, opgericht werden na 2003. Deze intergemeentelijke diensten sluiten jaarlijks een overeenkomst af met het agentschap Onroerend Erfgoed. Sinds 2010 staat een goed depotbeheer standaard in elke resultaatverbintenis tussen de IAD'en en het agentschap Onroerend Erfgoed (toen nog Ruimte en Erfgoed). In deze verbintenis staat vermeld dat de IAD'en ernaar dienen te streven "archieven en vondsten van opgravingen die door derden worden uitgevoerd in het gebied van de IAD, indien deze aangeboden worden, in depot te nemen". Meer nog, zij dienen over te gaan tot een "actieve lokalisering en indien mogelijk verwerving van externe ensembles en archieven". De regio van waaruit deze depots onder bepaalde voorwaarden vondsten kunnen opnemen is beperkt tot de aangesloten gemeentes.

De 5 provinciale depots bestaan uit 2 depots die horen bij een provinciale archeologische dienst (PAD - Antwerpen en PAD - Vlaams-Brabant), 2 museale depots (PGRM Tongeren en depot PAM Velzeke) en 1 transitiedepot (PEC). De provinciale depots van Antwerpen (2009/2010) en Vlaams-Brabant (2013) kennen een provinciale archeologische werking en nemen onder bepaalde voorwaarden, maar afhankelijk van de uitvoerder, archeologische ensembles op van de hele provincie. De oprichting van deze depots is verder gestimuleerd door de regiefunctie rond depotbeleid die werd toebedeeld aan het provinciaal niveau in

het Cultureelerfgoeddecreet. De museale depots nemen enkel archeologische ensembles op die passen binnen het collectieplan van het museum of die een op wetenschappelijk vlak aantoonbare bijdrage leveren tot de geschiedenis van de regio. Het depot in het Provinciaal Erfgoedcentrum Ename (2012) bestaat uit een transitiedepot en een archeologiedepot. Dit laatste staat open voor vondsten en bijhorende archieven van (bedrijven die werken voor) Oost-Vlaamse steden en gemeenten zonder (inter)gemeentelijke archeologische dienst in functie van het proefproject archeologiedepot, een beleidsinitiatief van bevoegd minister Geert Bourgois.

De 3 depots van de Vlaamse overheid horen toe aan instellingen met diverse doelstellingen, maar met archeologie als onderdeel van hun werking: het agentschap Onroerend Erfgoed, de UGent, en de VLM. De twee laatste nemen uitsluitend vondstensembles op die door onderzoek in eigen huis gegenereerd worden.

De depots uit onze steekproef die niet aan een overheid verbonden zijn, horen bij bedrijven (Aron bvba, BAAC bvba), verenigingen (MVSA vzw (Mechelse Vereniging voor Stadsarcheologie), Agilas vzw, Depot Geschied- en Oudheidkundige Kring, werkgroep Archeologie, Sint-Truiden en een universiteit. De depots van de bedrijven hebben niet de intentie om collecties permanent in bewaring te nemen, maar vinden niet altijd een depot dat de archeologische ensembles in collectie wil nemen.

Als besluit kunnen we dus stellen dat de depots uit de steekproef ondergebracht kunnen worden onder verschillende categorieën:

- gemeentelijk depot van een gemeentelijke archeologische dienst
- gemeentelijk depot van een intergemeentelijke archeologische dienst
- gemeentelijk depot van een museum
- depot van een intergemeentelijke archeologische dienst
- depot van een provinciale archeologische dienst
- provinciaal depot van een museum
- provinciaal depot
- depot van Vlaamse overheid
- depot van een vereniging
- depot van een archeologisch bedrijf
- depot van een universiteit

Deze depots zijn allemaal te plaatsen in de context van de steeds stijgende productie van vondstensembles uit archeologisch onderzoek dat in de bindende adviezen in het kader van het verlenen van bouwvergunningen voorgeschreven wordt en bijna uitsluitend door archeologische bedrijven uitgevoerd wordt. Een aantal van de bovengenoemde depots werd opgericht in functie van deze relatief recente archeologische ontwikkeling. Een aantal depots wordt geconfronteerd met een toevloed van archeologische ensembles, zonder dat zij hiervoor werden ingericht of voorbereid.

8.2 Opname capaciteit per provincie

De steekproef leverde cijfers op over de opnamecapaciteit van de deelnemende depots op het einde van 2014. De nog bestaande opnamecapaciteit van de depots werd bekomen door de totale capaciteit van elk depot (in m³) te verminderen met de reeds gevulde ruimte (in m³) en deze per provincie op te tellen (fig. 99). De som van de opnamecapaciteit van de depots in de provincie Oost-Vlaanderen is het hoogste met 2495 m³ en is het laagste in West-Vlaanderen met 1002,9 m³. De capaciteit van de provincie Limburg bedraagt 1886 m³ en ligt dicht bij die van de provincie Vlaams-Brabant met 1823 m³. De opnamecapaciteit in de provincie Antwerpen bedraagt 1663 m³. De provincie Limburg heeft een capaciteit van 1887 m³, die echter daalt tot 29 m³ als we het depot van de stad Tongeren in de Ambiorixkazerne niet meetellen. Dit depot is echter een voorlopig depot en neemt onder bepaalde voorwaarden enkel archeologische ensembles op van en uitgevoerd door de stad Tongeren. Zonder dit depot heeft Limburg veruit de laagste opnamecapaciteit. Dit laatste toont al aan dat deze cijfers per provincie sterk moeten genuanceerd worden.

Wanneer we de grafiek (fig. 100) bekijken waar voor elke provincie de capaciteit wordt gegeven van elk provinciaal depot (indien aanwezig), van het grootste stedelijk depot van de provincie en van de som van de gemeentelijke en regionale depots krijgen we een duidelijk beeld van de verdeling van de depotcapaciteit in de provincies. Als we het grootste stedelijk depot en het provinciale depot (indien aanwezig) buiten beschouwing laten, blijft er voor de meeste provincies weinig depotruimte over in de gemeentelijke en regionale depots (met uitzondering van Oost-Vlaanderen).

Naast bovenstaande depots zijn er nog 2 depots van universiteiten (KU Leuven en UGent) in de steekproef die eerder thematisch of procesmatig werken. Zij nemen ensembles op van eigen onderzoeksprojecten of die interessant zijn voor onderzoek. Het depot van het Labo prehistorie van de KU Leuven neemt vooral archeologische ensembles op met hoofdzakelijk vondsten van prehistorische sites. De universiteit van Gent neemt momenteel vooral eigen collecties in depot.

Op de kaart met de geografische verspreiding van de depots en hun werkingsgebied (fig. 95) is ook duidelijk te zien dat de opnamegebieden van gemeentelijke en regionale depots niet vlakdekkend zijn voor gans Vlaanderen. Bovendien hanteren de meeste depots aanvaardingscriteria, zoals bijvoorbeeld herkomst, uitvoerder van het onderzoek of eigendom. Het is dus niet zo dat het werkingsgebied van een depot betekent dat elk ensemble dat aangeboden wordt ook voor opname in aanmerking komt.

Gezien er geen overkoepelend depot is dat voor gans Vlaanderen archeologische ensembles bewaart, zijn de provinciale depots van groot belang voor een vlakdekkende opnamecapaciteit binnen de provincies. Bij de samenstelling van de steekproef is gebleken dat in de provincies Limburg en West-Vlaanderen geen provinciale depots bestaan. In deze provincies is de opnamecapaciteit bovendien veruit het laagst. Zoals ook te zien op het kaartje zijn er in de provincie West-Vlaanderen 2 regionale depots (Raakvlak en archeo7) die voor hun werkingsgebied archeologische ensembles kunnen opnemen. Buiten deze gebieden en de gebieden waarvoor er stedelijke depots bestaan, zijn er in West-Vlaanderen voor grote gebieden nog geen mogelijkheden om archeologische ensembles in depot te nemen. In de provincie Limburg kan Zolad+ voor haar werkingsgebied wel vondstensembles opnemen, maar bestaan er buiten de 3 stedelijke depots voor grote gebieden geen depots die vondstensembles geproduceerd door de preventieve archeologie kunnen opnemen. De provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant hebben wel elk een provinciaal depot. In de provincie Oost-Vlaanderen zijn er 2 provinciale depots die onder bepaalde voorwaarden archeologische ensembles opnemen: 1 museumdepot en 1 transitiedepot. In deze provincie bevinden zich bovendien 2 depots (1 van een intercommunale dienst en 1 van een intergemeentelijke dienst) die vondstensembles uit hun werkingsgebied kunnen opnemen. De provincie Vlaams-Brabant beschikt naast haar provinciaal depot nog over het depot van de intergemeentelijke archeologische diensten Winar en Portiva die voor grote regio's in het oosten van de provincie vondstensembles kunnen opnemen. De vereniging Agilas neemt vondstensembles op uit Asse en omgeving. In de provincie Antwerpen bestaat een provinciaal depot dat vondstensembles kan opnemen die niet uit de regio van de intergemeentelijke archeologische dienst Adak of in het depot van de Stad Antwerpen of Mechelen terecht kunnen. De grootste blanco gebieden waarvoor geen depots bestaan die vondstensembles kunnen opnemen, zijn te situeren in de provincies West-Vlaanderen en Limburg.

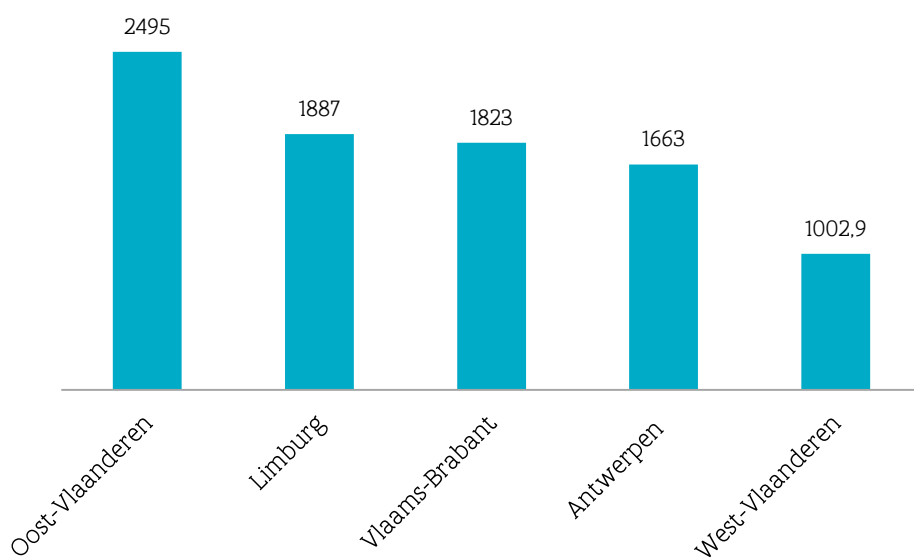

Fig. 99 Totale opnamecapaciteit in m³ per provincie

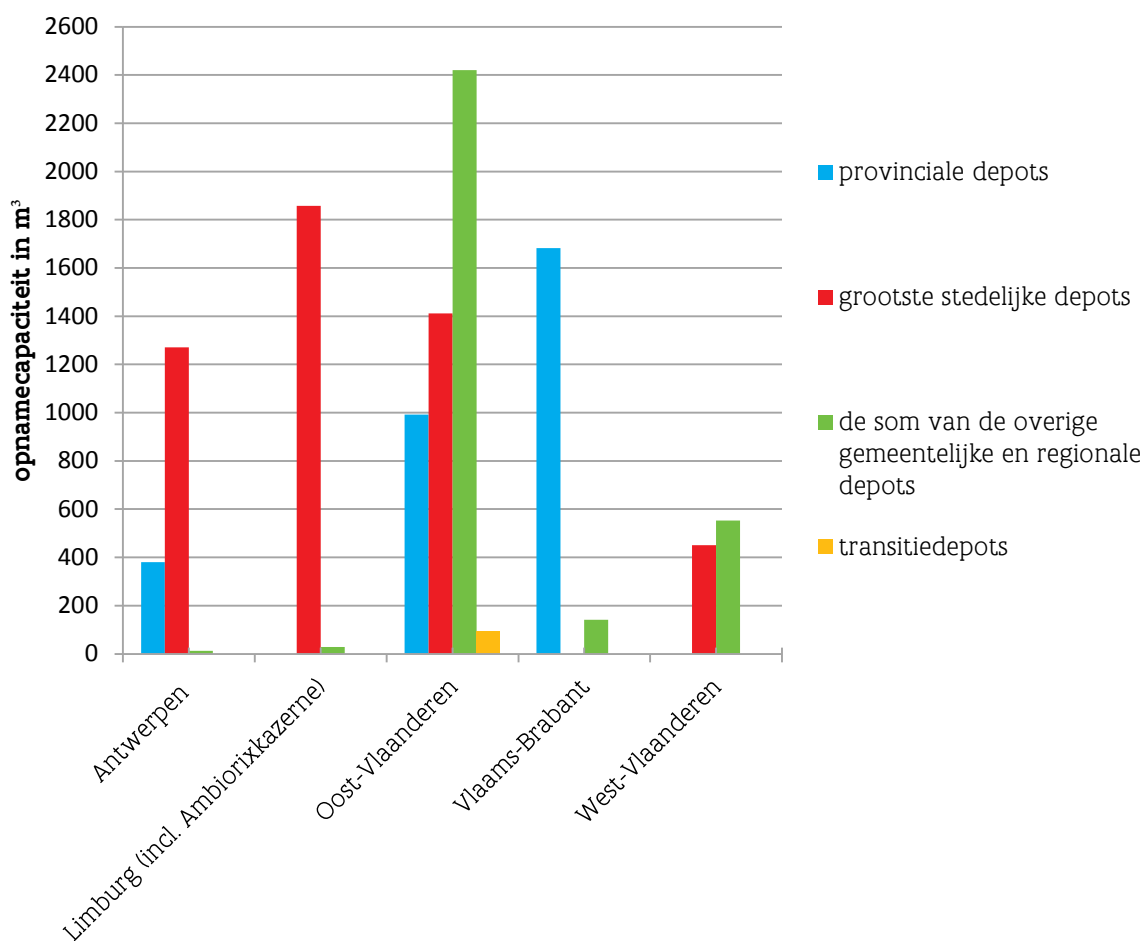

Fig. 100 verdeling van de depotcapaciteit in de provincies

Vooraf in de provincies Limburg en West-Vlaanderen lijkt de kans groot dat archeologische vondstensembles geen weg vinden naar een depot. In deze provincies worden de archeologische ensembles in het beste geval vaak bewaard door de privé-eigenaars ofwel door de archeologische bedrijven.

Wanneer we echter kijken naar de grafiek (fig. 101) met het totaal aantal opgravingsvergunningsaanvragen voor de periode december 2006 t.e.m. december 2011 per provincie en het aantal keer dat in deze aanvragen geen definitieve bewaarplaats wordt opgegeven, blijkt dat dit het vaakst het geval is in Oost-Vlaanderen met 32%, gevolgd door Limburg met 28%, Antwerpen met 27%, West-Vlaanderen met 26% en het minst vaak in Vlaams-Brabant met 20%. Er blijkt dus niet echt een verband te bestaan tussen de beschikbaarheid van depotruimte en het niet opgeven van een bewaarplaats in de opgravingsvergunningsaanvraag.

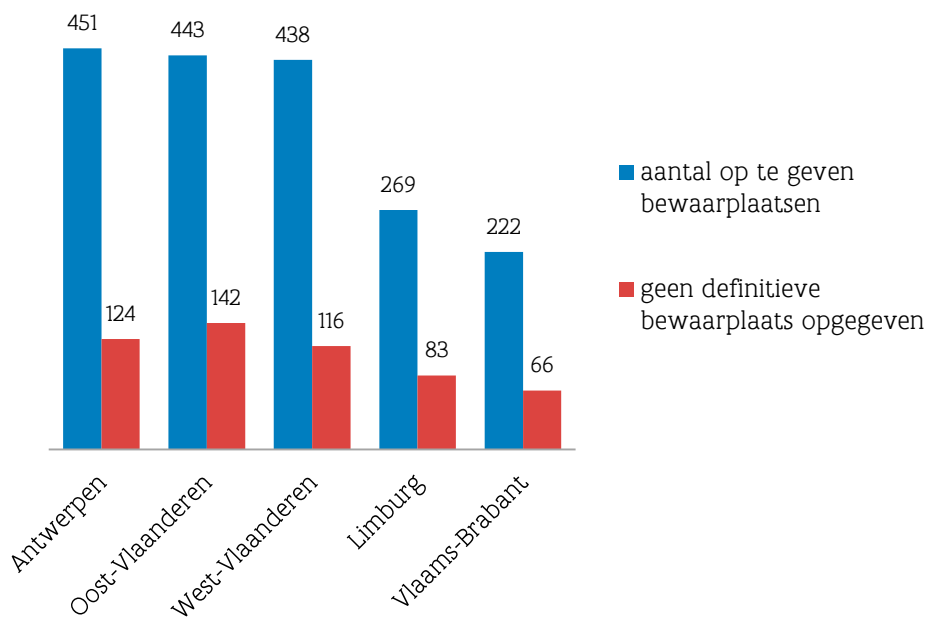

Fig. 101 Bewaarplaatsen per provincie

8.3 Nog beschikbare capaciteit van de verschillende categorieën depots

Er zijn een aantal tendensen op te merken wanneer we de capaciteit van de verschillende depots per categorie bekijken (fig. 102).

De nog beschikbare capaciteit van 7 van de 8 gemeentelijke depots die onderdeel uitmaken van (inter)gemeentelijke archeologische diensten varieert gelijkmatig/evenredig tussen 1858 m³ en 108 m³. 3 van deze depots hebben nog een capaciteit van meer dan 1000 m³. Het 8ste depot is volledig gevuld en heeft geen beschikbare opnamecapaciteit.

6 van de 7 gemeentelijke museumdepots hebben nog plaats om vondsten op te slaan. De waarden van de vacante capaciteit van deze depots situeren zich tussen de 1420 m³ en 1 m³, waarbij de hoogste waarde duidelijk een uitschieter is. 3 van deze depots hebben een capaciteit van onder de 10 m³. Van het 7de depot zijn geen gegevens gekend.

Van de intergemeentelijke depots is er in 4 van de 6 nog opslagruimte. De nog beschikbare ruimte van deze depots bedraagt respectievelijk 950, 200, 27 en 16 m³. Het 5de depot is meer dan gevuld en heeft geen opnamecapaciteit meer beschikbaar. Van het 6de depot zijn geen gegevens bekend.

4 van de 5 provinciale depots hebben nog beschikbare ruimte voor archeologische vondstensembles. De volumes van deze ruimtes bedragen respectievelijk 1682, 992, 380 en 91 m³. Het 5de depot is volledig gevuld met vondsten.

2 van de 3 depots van de Vlaamse overheid beschikken respectievelijk nog over, 80 m³ en 2 m³ capaciteit voor de opslag van vondsten. Van het grootste depot zijn geen cijfers beschikbaar.

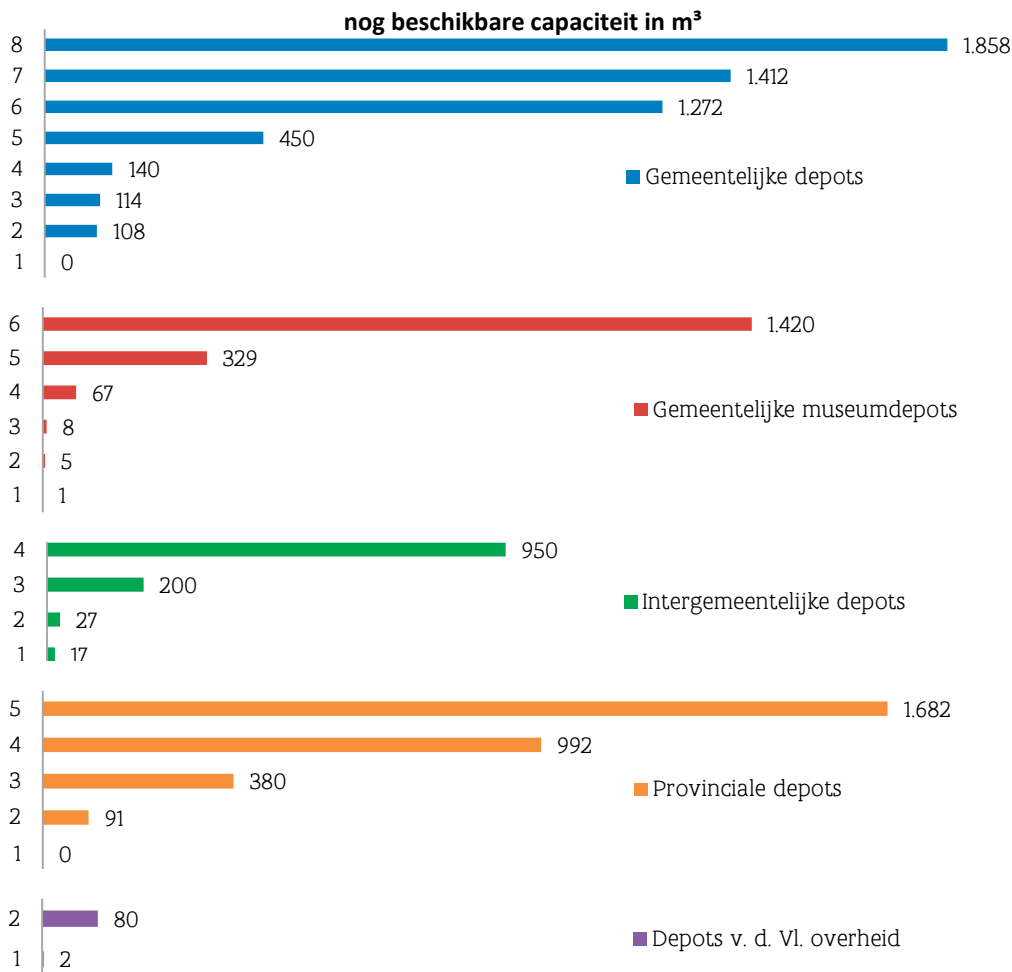

Fig. 102 Nog beschikbare capaciteit in m³ van de verschillende categorieën depots

Deze cijfers tonen duidelijk aan dat de gemeentelijke depots (van archeologische diensten en musea) en de provinciale depots globaal beschikken over de meeste capaciteit voor de opslag van vondsten. Het inrichten van een depot voor de opslag van archeologische vondsten was voor deze instanties ook duidelijk een doelstelling. De depots van intergemeentelijke archeologische diensten zijn op één uitzondering na relatief kleiner, maar zijn ook recenter ontstaan en hebben ook pas enkele jaren depotwerking in hun takenpakket.

8.4 Gepercipieerde capaciteit voor de toekomst per categorie van depots

Van de 23 depots die nog (een gekende) beschikbare ruimte hebben voor het bewaren van archeologische ensembles, zijn er 13 die aangaven in de nabije toekomst met plaatsgebrek te zullen kampen. 2 van de 7 gemeentelijke museumdepots antwoordden ja op de vraag of ze nog voldoende opslagcapaciteit voor de toekomst hebben. 4 van de 8 depots van gemeentelijke archeologische diensten gaven eveneens een positief antwoord op deze vraag. Van de 5 provinciale depots hebben er naar eigen zeggen 2 nog voldoende capaciteit voor de toekomst. 2 van de 3 depots van de Vlaamse overheid zegt nog plaats te hebben voor archeologische ensembles. Ook 1 depot van een intercommunale dienst geeft aan nog voldoende capaciteit te hebben, maar door de recente verhuis van het depot zijn hierover geen exacte gegevens bekend.

8.5 Link tussen subsidies van verschillende overheden en de werking van depots

Om na te gaan of het krijgen van subsidies in verband staat met een kwaliteitsvolle werking gaan we na wat de verhouding is tussen subsidies van een bepaalde overheid en de mate waarin depots voldoen aan cluster van de erkenningsvoorwaarden (fig. 103).

2 gemeentelijke museumdepots krijgen subsidies van de gemeente voor hun werking. 3 depots van een intergemeentelijke archeologische dienst ontvangen subsidies van de provinciale overheid. 1 museumdepot van de provinciale overheid, ontvangt financiële middelen van de provinciale overheid. 1 depot van de provinciale overheid, krijgt subsidies van de Vlaamse overheid voor haar werking.

Aan de criteria onder cluster 1 'Organisatie en Personeel' voldoen naar eigen zeggen 11 van de 41 depots. 3 van deze 11 depots krijgen subsidies, 2 van deze depots van de provinciale overheid en 1 van de Vlaamse overheid.

3 van de 41 depots voldoen aan de criteria voor cluster 2 'Preventieve conservatie - macro-omgeving'. 1 van deze 3 depots krijgt subsidies van de provinciale overheid.

Aan alle criteria m.b.t. cluster 3 'Depotplan' voldoet geen enkel depot. Onder deze cluster staat een aantal beleidsdocumenten (zoals bijvoorbeeld een kwaliteitshandboek) die een kwaliteitsvol depotbeheer moeten ondersteunen, maar die pas recent in de Vlaamse sector hun intrede vonden.

5 van de 41 depots voldoen aan alle voorwaarden m.b.t. cluster 4 'Deponering'. Hiervan ontvangt geen enkel depot subsidies.

Aan alle criteria van cluster 5 'Registratie' voldoen 7 van de depots. Hiervan ontvangen 2 depots subsidies van de provinciale overheid en 1 van de Vlaamse overheid.

13 van de 41 depots voldoen aan de cluster 6 met criteria rond de topic 'Raadpleging, ontsluiting, sensibilisering en bruikleen'. Van deze 13 depots ontvangen 2 depots subsidies van de provinciale overheid en 1 van de Vlaamse overheid.

Het krijgen van subsidies lijkt een gunstige invloed op de depotwerking te hebben maar kan slechts gedeeltelijk voorzien in de middelen voor de inrichting van een depot. Slechts in één geval is de subsidie (van de Vlaamse overheid) ook bestemd voor personele middelen. De antwoorden zeggen ook niets over de omvang van de subsidies en waarvoor ze aangewend worden.

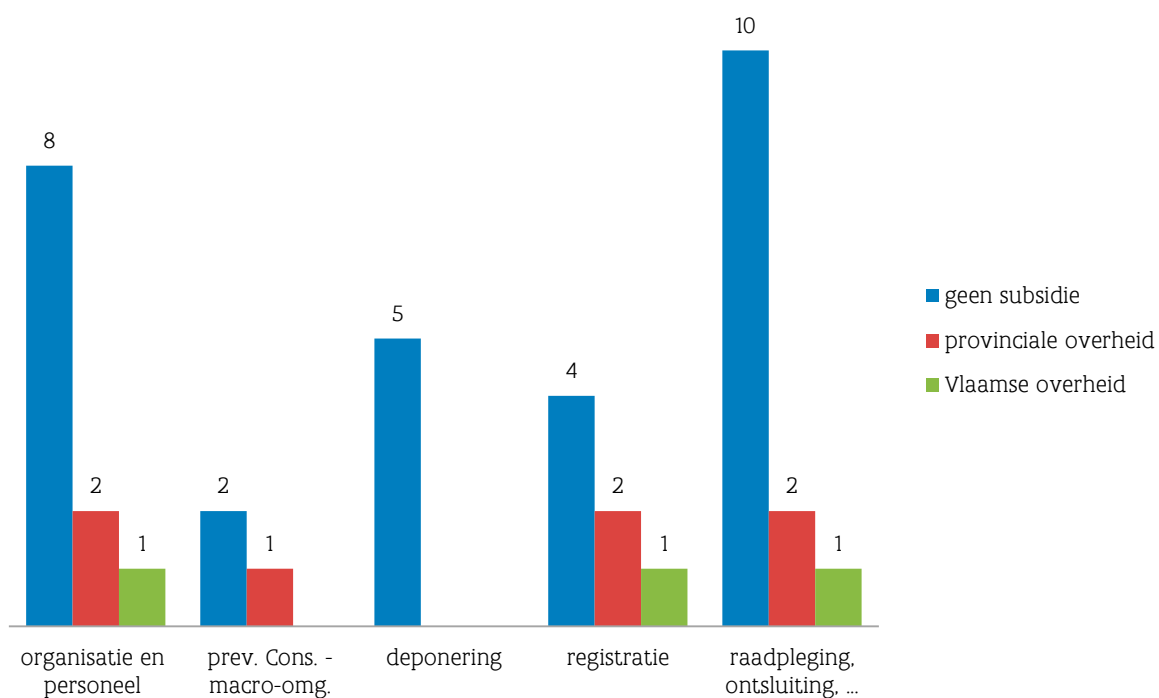

Fig. 103 Aantal depots die in de zelfevaluatie aangeven te voldoen aan alle criteria van de clusters i.v.m. de erkenningsvoorwaarden en eventuele subsidies

8.6 Verband tussen capaciteit, inzet depotbeheerder en werking van depots

Met deze analyse willen we onderzoeken of er een verband is tussen de mogelijkheid die depots hebben om een depotbeheerder minstens 0,25 VTE in te zetten voor het beheer van het depot (fig. 19), hun grootte (fig. 31) en hun werking door de score op de clusters erkenningscriteria te onderzoeken.

Wanneer we de cijfers van de inzet van de VTE's sorteren van hoog naar laag (fig. 104a) zien we dat de inzet van minstens 0,2 VTE vooral een invloed lijkt te hebben op de werking m.b.t. 'Organisatie en personeel' en 'Deponering' en minder op de werking m.b.t. 'Registratie' en 'Ontsluiting, sensibilisering en bruikleen'.

Wanneer we de resultaten sorteren naargelang de grootte van de depots (fig. 104b) lijkt het erop dat er een zeker verband is tussen de grootte en de werking m.b.t. 'Organisatie en personeel', 'Deponering', 'Registratie' en 'Ontsluiting, sensibilisering en bruikleen'.

De combinatie van de grootte van het depot en de mogelijkheid tot het inzetten van minstens een 0,2 VTE depotbeheerder voor depotwerking heeft wel een zekere positieve invloed op de werking van het depot. Het gaat in de meeste gevallen dan ook over depots die opgezet en georganiseerd zijn als archeologische depots in tegenstelling tot organisaties die door hun werking ook archeologische ensembles in bewaring nemen.

depot	VTE depotbe- heerder	capaciteit depot in m ³	Organisatie en personeel	Preventieve Conservatie Macro-omgeving	depotplan	deponering	Registratie	ontsluiting, sensibilisering en bruikleen
depot vzw	2	5						
provinciaal depot	1,2	109,1	JA				JA	JA
gem. depot van gem. arch. dienst	1	2312				JA	JA	JA
gem. depot van gem. arch. dienst	1	2685	JA				JA	JA
depot van Vl. overheid	1	7734	JA				JA	
museumdepot van gem. overheid	0,6	754,6					JA	JA
provinciaal depot van museum	0,6	1392	JA	JA				JA
depot van vereniging	0,5	510						
gem. depot van intergem. arch. dienst	0,5	1393	JA			JA	JA	
depot van Vl. Instelling	0,5	200						
depot van intergem. arch. dienst	0,35	1100	JA			JA		
depot van een vereniging	0,25	650						
gem. depot van gem. arch. dienst	0,25	1200					JA	
prov. archeologisch depot	0,25	1683	JA			JA	JA	JA
gem. depot van museum	0,2	1420	JA					
gem. depot van intergem. arch. dienst	0,2	340						
gem. depot van museum	0,15	228						
gem. depot van museum	0,13	729					JA	
depot van intergem. arch. dienst	0,1	?						
depot van intergem. arch. dienst	0,1	300					JA	
provinciaal depot van museum	0,1	1500				JA	JA	JA
prov. archeologisch depot	0,1	990					JA	JA
depot van intergem. arch. dienst	0,05	20					JA	
depot van private rechtspersoon	0,05	300		JA			JA	JA
gem. depot van museum	0,05	141						
gem. depot van museum	0,05	?	JA				JA	
depot van een archeologisch bedrijf	0,02	710						
depot van intergem. arch. dienst	0,02	30,74						
gem. depot van museum	0,02	25						
gem. depot van museum	0,01	10,35	JA				JA	JA
gem. depot van gem. arch. dienst	0,01	1928	JA					
depot van Vl. overheid	0,01	3						JA
depot van intergem. arch. dienst	0,01	46,98						JA
depot van een archeologisch bedrijf	0	360						
gem. depot van museum	0	200,4						
gem. depot van gem. arch. dienst	0	120						
depot van intergem. arch. dienst	0	?		JA			JA	JA

Fig. 104a Verband tussen capaciteit, inzet depotbeheerder en werking van depots: gesorteerd op VTE van hoog naar laag

depot	VTE depotbe- heerder	capaciteit depot in m ³	Organisatie en personeel	Preventieve Conservatie Macro-omgeving	depotplan	deponering	Registratie	ontsluiting, sensibilisering en bruikleen
depot van Vl. overheid	1	7734	JA				JA	
gem. depot van gem. arch. dienst	1	2685	JA				JA	JA
gem. depot van gem. arch. dienst	1	2312				JA	JA	JA
gem. depot van gem. arch. dienst	0,01	1928	JA					
prov. archeologisch depot	0,25	1683	JA			JA	JA	JA
provinciaal depot van museum	0,1	1500				JA	JA	JA
gem. depot van museum	0,2	1420	JA					
gem. depot van intergem. arch. dienst	0,5	1393	JA			JA	JA	
provinciaal depot van museum	0,6	1392	JA	JA				JA
gem. depot van gem. arch. dienst	0,25	1200					JA	
depot van intergem. arch. dienst	0,35	1100	JA			JA		
prov. archeologisch depot	0,1	990					JA	JA
gem. depot van museum	0,6	754,6					JA	JA
gem. depot van museum	0,13	729					JA	
depot van een archeologisch bedrijf	0,02	710						
depot van een vereniging	0,25	650						
depot van vereniging	0,5	510						
depot van een archeologisch bedrijf	0	360						
gem. depot van intergem. arch. dienst	0,2	340						
depot van intergem. arch. dienst	0,1	300					JA	
depot van private rechtspersoon	0,05	300		JA			JA	JA
gem. depot van museum	0,15	228						
gem. depot van museum	0	200,4						
depot van Vl. Instelling	0,5	200						
gem. depot van museum	0,05	141						
gem. depot van gem. arch. dienst	0	120						
provinciaal depot	1,2	109,1	JA				JA	JA
depot van intergem. arch. dienst	0,01	46,98						JA
depot van intergem. arch. dienst	0,02	30,74						
gem. depot van museum	0,02	25						
depot van intergem. arch. dienst	0,05	20					JA	
gem. depot van museum	0,01	10,35	JA				JA	JA
depot vzw	2	5						
depot van Vl. overheid	0,01	3						JA
depot van intergem. arch. dienst	0,1	?						
gem. depot van museum	0,05	?	JA				JA	
depot van intergem. arch. dienst	0	?		JA			JA	JA

Fig. 104b Verband tussen capaciteit, inzet depotbeheerder en werking van depots: gesorteerd op capaciteit van hoog naar laag

8.7 Vergelijking tussen subsidies, personeelsinzet en werking

Hieronder vergelijken we het verband tussen subsidies en de haalbaarheid m.b.t. de erkenningscriteria uit de zelfevaluatie enerzijds, en de link tussen de personeelsinzet van tenminste 0.5 VTE depotbeheerder en de haalbaarheid m.b.t. de erkenningscriteria uit de zelfevaluatie anderzijds.

Aan de criteria onder cluster 1 'Organisatie en Personeel' voldoen naar eigen zeggen 11 van de 41 depots. 3 van deze 11 depots krijgen subsidies, terwijl 5 van de 11 depots minstens een halftijdse VTE kunnen inzetten voor depotbeheer.

3 van de 41 depots voldoen aan de criteria voor cluster 2 'Preventieve conservatie - macro-omgeving'. 1 van de 3 depots krijgt subsidies van de provinciale overheid. 1 van deze depots heeft minstens 0.5 VTE die zich wijdt aan depotbeheer.

Aan alle criteria m.b.t. cluster 3 'Depotplan' voldoet geen enkel depot.

5 van de 41 depots voldoen aan alle voorwaarden m.b.t. cluster 4 'Deponering'. Hiervan ontvangt geen enkel depot subsidies. 2 depots met minstens 0,5 VTE depotbeheerder voldoen aan deze cluster.

Aan alle criteria van cluster 5 'Registratie' voldoen 7 van de depots. Van deze 7 ontvangen 3 depots subsidies en hebben 6 depots 0,5 VTE of meer depotbeheerder in dienst.

13 van de 41 depots voldoen aan de cluster 6 met criteria rond de topic 'Raadpleging, ontsluiting, sensibilisering en bruikleen'. Van deze 13 depots ontvangen 2 depots subsidies van de provinciale overheid en 1 van de Vlaamse overheid. 5 depots met 0,5 VTE of meer voldoen aan deze criteria.

Uit bovenstaande analyse blijkt dat naast het verkrijgen van subsidies het inschakelen van minstens een halftijds VTE depotbeheerder een essentiële factor in een goed beheer van archeologische collecties. Dit is vooral opvallend bij het uitvoeren van arbeidsintensieve taken die horen bij de registratie van collecties en bij het mogelijk maken van een goede ontsluiting en toegankelijkheid van collecties.

8.8 Verband tussen grootte van depot en aantal afzonderlijke ruimtes voor specifieke functies

Een interessante vraag m.b.t. de organisatie van de depots van onze steekproef is deze naar het verband tussen de grootte van de depotruimte en de onderverdeling van deze ruimte in aparte ruimtes voor specifieke doeleinden van depotwerking.

Onderstaande grafiek (fig. 105) toont aan dat de 3 grootste depots (volume van meer dan 2001 m³) (zie ook fig. 31) minstens 7 afzonderlijke ruimtes hebben voor het uitvoeren van specifieke taken (zie ook fig. 27). Voor de andere groottecategorieën van depots kan geen duidelijk verband gevonden worden tussen beide variabelen. Uit de analyse die het verband onderzoekt tussen de grootte van de depots en de inzet in VTE van een depotbeheerder (zie 8.6) bleek ook al dat de grootste depots vaak ook een depotbeheerder in dienst hebben die minstens halftijds taken m.b.t. depotwerking kan opnemen.

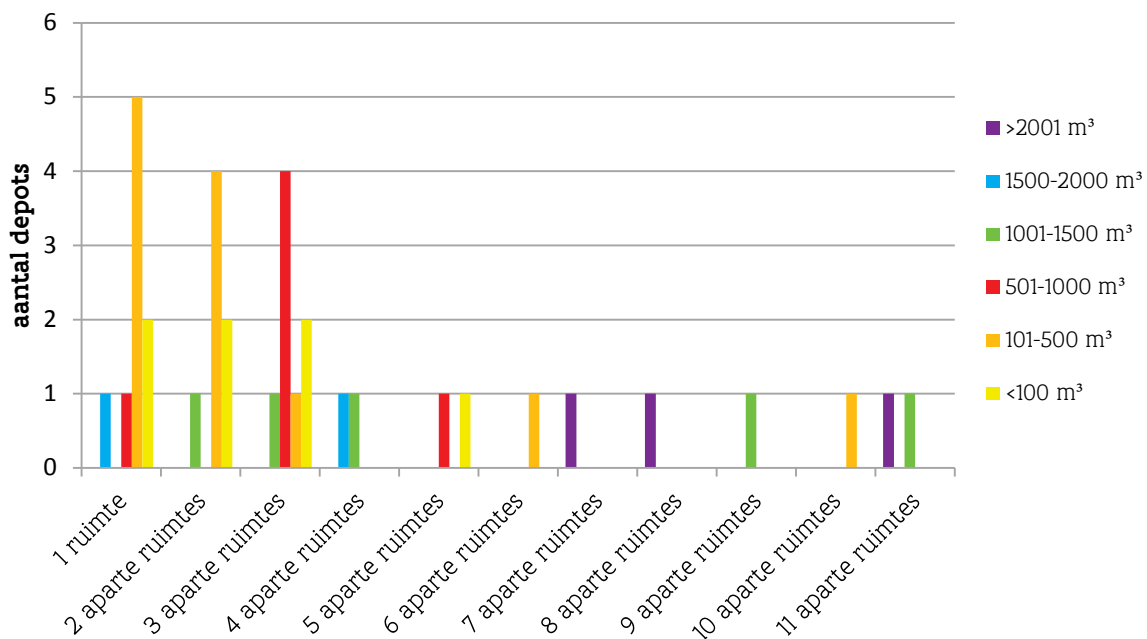

Fig. 105 Capaciteit depot tegenover aantal aparte ruimtes

8.9 Verband tussen grootte van het depot, minstens 0,5 VTE, subsidies, kwaliteitslabel en werking

2 depots van de steekproef beschikken zowel over minstens een halftijdse VTE voor de depotwerking als over subsidies en een kwaliteitslabel in het kader van het Cultureelerfgoeddecreet. Het gaat om 2 provinciale depots, 1 met 1392 m³ en de andere met 109 m³ ruimte voor de opslag van archeologische vondsten. Ze voldoen beide aan 3 van de 6 clusters van erkenningscriteria voor depots. Vermits dit een zeer hoge score is kunnen we dus beamen dat het bezitten van een kwaliteitslabel, het beschikken over subsidies en het kunnen inzetten van minstens 0,5 VTE een positieve invloed heeft op de werking van de 2 depots.

8.10 Verband tussen VTE met beheer van archeologische collectie in takenpakket en werken volgens gescheiden opslag

14 van de 41 depots werken volgens de principes van gescheiden opslag. Deze hebben tussen de 27 en 0,02 VTE medewerkers die het beheer van de archeologische collectie in hun takenpakket hebben. Een mogelijke verklaring voor dit resultaat is dat depots met een laag VTE van medewerkers die ingezet kunnen worden in depotbeheer de collecties reeds in het verleden hebben verpakt en opgeslagen volgens de principes van gescheiden opslag of opteren om enkel collecties die verpakt zijn volgens deze principes

in depot nemen. Mogelijk werden ook vrijwilligers ingezet in de depotwerking. Op deze manieren kunnen depots met een laag aantal VTE voor depotbeheer dus toch voldoen aan de principes van gescheiden opslag.

8.11 Verband tussen VTE met beheer van archeologische collectie in takenpakket en het regelmatig vervangen van silicagel

Van de 41 depots hebben er 30 tussen de 27 en de 0,02 VTE met het beheer van de collectie in hun takenpakket. Van deze 30 depots vervangen er 15 regelmatig de silicagel in de luchtdichte dozen waarin metaal bewaard wordt. Naast het probleem van een gebrek aan personeel blijkt dat de praktijk van het regelmatig vervangen van silicagel ook nog niet standaard wordt opgenomen in de werking van een aantal depots of misschien niet wordt opgenomen in het takenpakket van bepaalde medewerkers.

8.12 Conditie gekend en VTE personeel beheer collectie

Een belangrijke voorwaarde voor een goed beheer van de archeologische collecties van depots is de kennis en monitoring van de conditie van de collectie. Het is daarom interessant te weten of er een verband bestaat tussen de kennis van de conditie van de collectie en het aantal personeelsleden dat kan ingezet worden in het beheer van de collecties in depots. De respondenten konden bij het antwoorden op deze vraag kiezen tussen de opties dat de conditie gekend, gedeeltelijk gekend of niet gekend is.

16 van de 41 depots kennen de conditie van hun collectie en hebben tussen de 7,8 en 0 medewerkers die het beheer van de collectie in hun takenpakket hebben (fig. 106). 20 depots kennen de conditie van hun collectie gedeeltelijk. Bij deze depots hebben tussen de 27 en 0 mensen het beheer van de collectie in hun takenpakket (fig. 108). 5 depots geven aan de conditie van hun collectie niet te kennen. Eén hiervan heeft 0,02 VTE en het andere heeft geen medewerkers die het beheer van de collectie in hun takenpakket hebben (fig. 107).

Er is duidelijk een verband tussen het ter beschikking hebben van depotmedewerkers en het kennen van de conditie van de collectie. Toch geeft het hebben van veel medewerkers geen garantie op het kennen van de conditie van de volledige collectie. Het bepalen van de conditie van de collectie is een activiteit die kan uitgevoerd worden door medewerkers die hiervoor, op één of andere manier, opgeleid zijn.

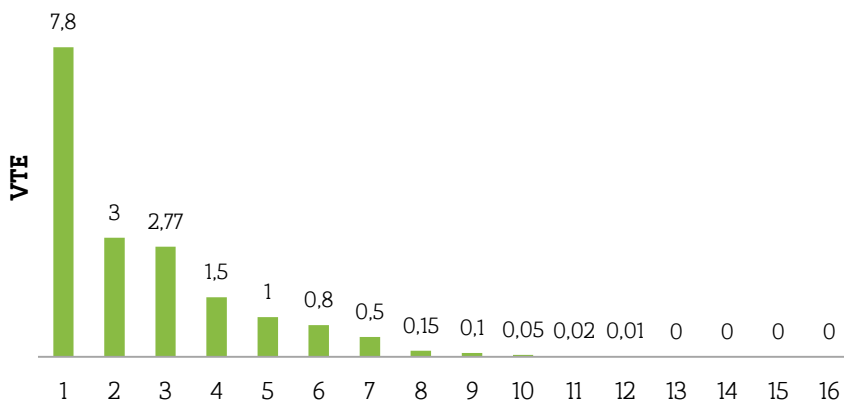

Fig. 106 Conditie volledig gekend

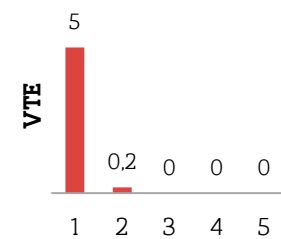

Fig. 107 Conditie niet gekend

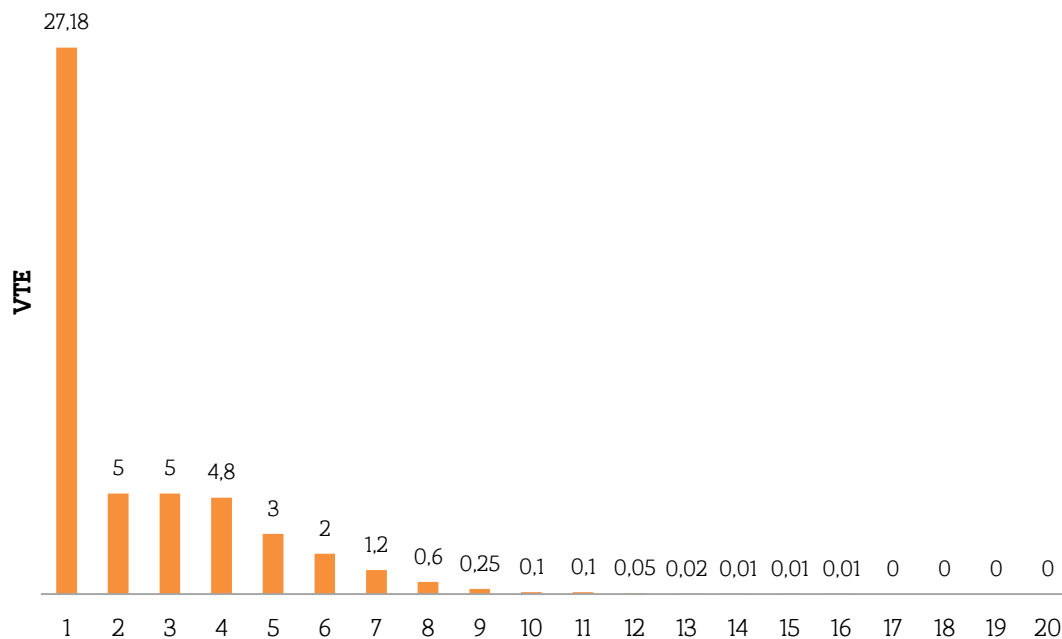

Fig. 108 Conditie gedeeltelijk gekend

8.13 Link tussen depots die aan gescheiden opslag doen en systemen voor klimaatbeheersing

Voor de depots die werken volgens de principes van gescheiden opslag kan verondersteld worden dat deze bepaalde materiaalcategorieën bewaren in ruimtes waarvan het klimaat beheerst wordt. De 14 depots die aangeven dat ze werken volgens de principes van gescheiden opslag hebben allemaal ten minste verwarming. 5 depots hebben een geïntegreerd aircosysteem. 6 depots werken bovendien met een gecontroleerd microklimaat. Vooral de provinciale depots zijn opvallend goed uitgerust met systemen voor klimaatbeheersing (fig. 109).

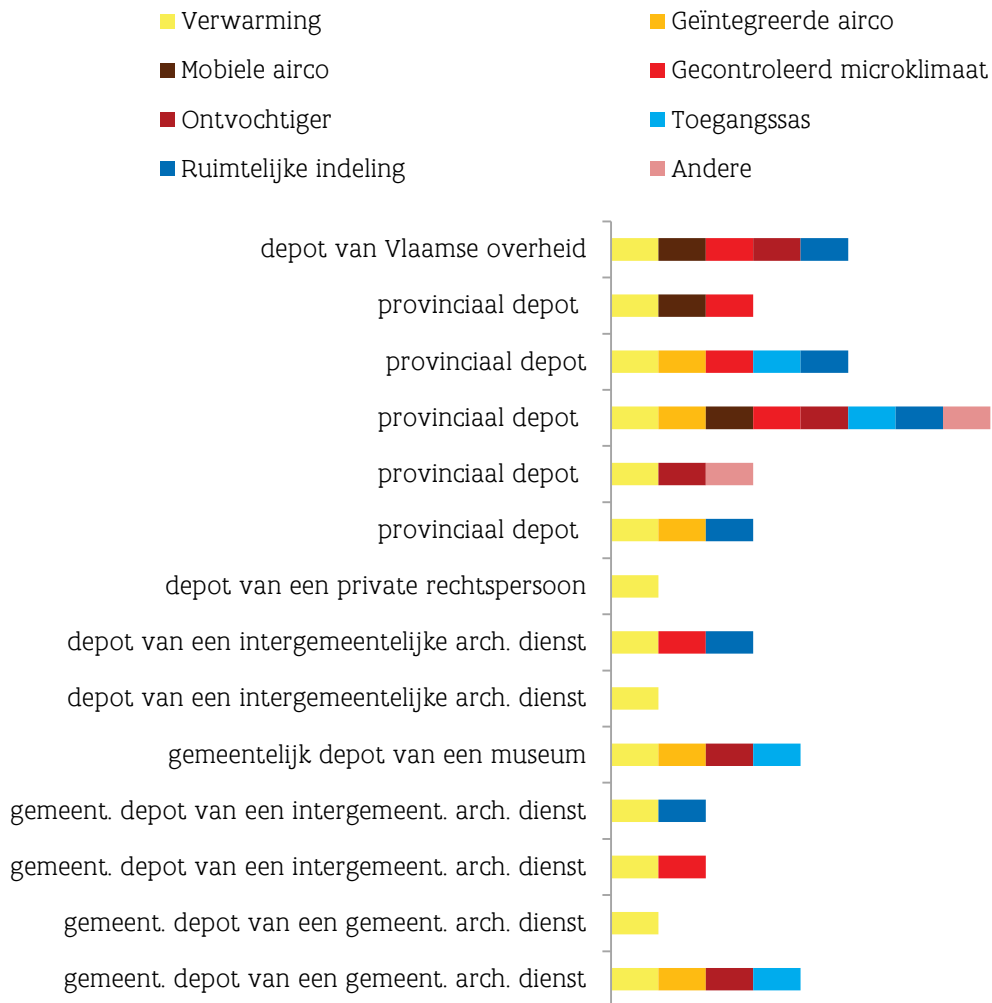

Fig. 109 Link tussen gescheiden opslag en klimaatbeheersing

8.14 Link tussen het bewaren van metaal in gecontroleerde omstandigheden en de systemen voor klimaatbeheersing

Voor de depots die aangeven metalen vonden te bewaren in gecontroleerde omstandigheden gaan we na welke systemen van klimaatbeheersing toegepast worden. 18 depots geven aan metalen te bewaren in gecontroleerde omstandigheden. Deze depots beschikken allemaal minimaal over een systeem van verwarming van de depotruimte. 7 van deze depots werken met een gecontroleerd microklimaat. 6 werken met een geïntegreerde airco. 4 depots werken met een ontvochtiger. Metaal kan bewaard worden in gecontroleerde omstandigheden door de toepassing van een gecontroleerd microklimaat, een ontvochtiger of een geïntegreerd aircosysteem. 6 van de 18 depots die metaal bewaren in gecontroleerde omstandigheden werken met geen enkel van bovengenoemde methode of systeem (fig 110).

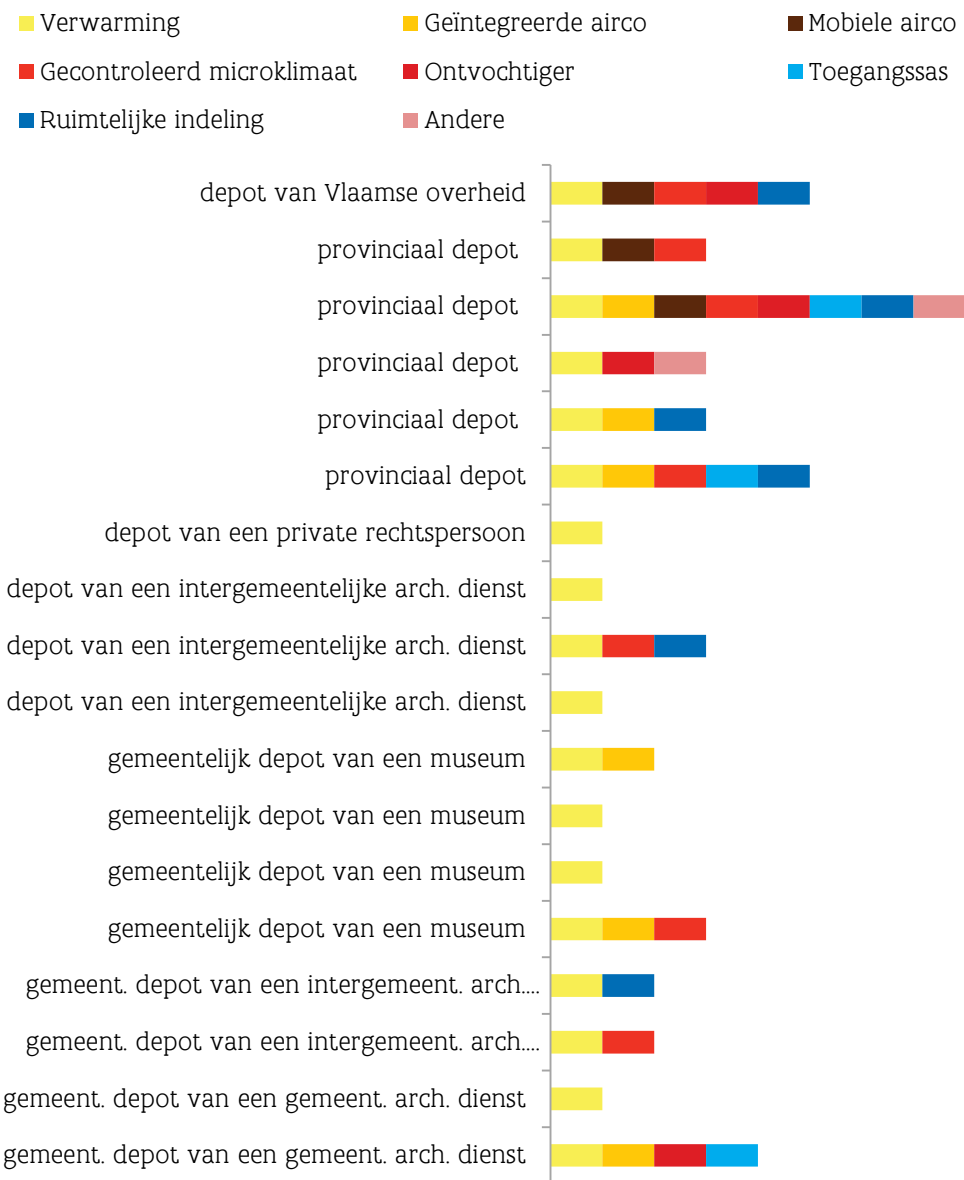

Fig. 110 Link tussen het bewaren van metaal in gecontroleerde omstandigheden en de systemen voor klimaatbeheersing

9 Beleidskader en conclusies

Fig. 111 het depot van het agentschap te Zellik, de stedelijke musea in Dendermonde en het PAD - Antwerpen

Hieronder worden het beleidskader en de conclusies met betrekking tot de noden om de verhoging van de kwantiteit en kwaliteit van het ex situ beheer van archeologische ensembles in Vlaanderen te stimuleren, beschreven.

9.1 Beleidskader

Dit beleidskader omvat enerzijds bondig de regelgeving waaronder de archeologische ensembles in de depots uit de steekproef tot stand gekomen zijn en anderzijds de nieuwe regelgeving en de beleidsdocumenten die een invloed zullen hebben op de toekomstige praktijk van deponering en bewaring.

Vóór 1993 was het uitvoeren van archeologische opgravingen niet gebonden aan één of andere wetgeving. De eerste decretale basis voor het archeologiebeleid in Vlaanderen werd gelegd door het decreet van 30 juni 1993 houdende de bescherming van het archeologische patrimonium. Dit decreet voorziet in een vergunningsplicht voor de uitvoering van opgravingen en prospectie met ingrepen in de bodem en een vergunningsplicht op metaaldetectoren voor het opsporen van archeologische artefacten. In deze vergunningsaanvragen moet aangegeven worden welke de voorlopige en definitieve bewaarplaats van de vondsten van het archeologisch onderzoek zijn. Het voorliggende rapport geeft inzicht in verschillende kenmerken van definitieve bewaarplaatsen of depots die volgens deze vergunningen van eind 2006 tot 2011 tenminste 3 archeologische ensembles hebben opgenomen en konden meewerken aan het project, binnen de voorziene tijd. Dit zijn in totaal 41 van de 45 depots.

Om de conclusies van het rapport te kaderen worden de resultaten van dit rapport getoetst aan de bepalingen van het nieuwe Onroerendergoeddecreet (12 juli 2013) en de uitleg hierover in de Memorie van Toelichting.

In de Memorie van Toelichting staat: *“Het deponeren van de vondsten en van de opgravingsdocumentatie garandeert het behoud ex situ van het opgegraven bodemarchief. Door de erkenningen en de mogelijkheid tot subsidiëring van onroerendergoeddepots komt het Vlaamse Gewest volledig tegemoet aan artikel 4, 3°, van het Verdrag van Valletta. Dit artikel geeft aan dat Vlaanderen zich ertoe verplicht maatregelen toe te passen voor de fysieke bescherming van het archeologische erfgoed door de inrichting van passende bewaarplaatsen voor archeologische overblijfselen die van de oorspronkelijke vindplaats zijn verwijderd.”* (MVT Afdeling 4, Art. 3.4.1, 3.4.2 en 3.4.3)

In het Onroerendergoeddecreet zelf staat in art. 5.2.1. dat de zakelijkrechthouders en de gebruikers van een archeologisch ensemble het als een geheel moeten bewaren, het in goede staat moeten behouden en het beschikbaar moeten houden voor wetenschappelijk onderzoek. Er staat ook dat als de zakelijkrechthouder het beheer van een archeologisch ensemble toevertrouwt aan een erkend onroerendergoeddepot, hij voldoet aan deze verplichtingen. In afdeling 4, art. 3.4.1. van het decreet staat dat de Vlaamse Regering een depot kan erkennen als onroerendergoeddepot en hiervoor de

erkenningscriteria bepaalt. De erkenningscriteria zijn vervolgens terug te vinden in het Onroerenderfgoedbesluit, meer bepaald in hoofdstuk 3, afdeling 4.

Het Onroerenderfgoeddecreet verplicht erkende archeologen archeologienota's en nota's in te dienen waarin een gemotiveerd voorstel wordt opgenomen over het bewaren of deponeren van het archeologisch ensemble dat het resultaat is van het archeologisch vooronderzoek of de archeologische opgraving. Bij het verplicht indienen van het archeologierapport moet opnieuw worden meegedeeld wanneer er sprake is van wijzigingen of aanvullingen bij wat eerder hieromtrent werd meegedeeld in de (archeologie)nota.

Verder zijn ook nog de jaarlijkse resultaatverbintenissen tussen de IAD'en en het agentschap Onroerend Erfgoed waarin een goed depotbeheer sinds 2010 standaard vermeld staan, van belang. Hierin wordt bepaald dat de IAD'en ernaar dienen te streven "*archieven en vondsten van opgravingen die door derden worden uitgevoerd in het gebied van de IAD, indien deze aangeboden worden, in depot te nemen*". Meer nog, zij dienen over te gaan tot een "*actieve lokalisering en indien mogelijk, verwerving van externe ensembles en archieven*". Uit het onderzoek van de al dan niet uitgeschreven aanvaardingsvoorwaarden van deze IAD'en blijkt dat de regio van waaruit deze depots onder bepaalde voorwaarden worden opgenomen beperkt is tot de aangesloten gemeentes.

In het nieuwe Onroerenderfgoeddecreet is een erkenning als IOED en een erkenning als depot opgesplitst.

In het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 (art. 10.1.15) en het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 (art. 10.1.17) wordt bovendien bepaald dat erkende onroerenderfgoeddepots een subsidie kunnen aanvragen. Deze subsidie wordt verbonden aan een samenwerkingsovereenkomst met een looptijd van zes jaar. Het erkend depot moet wel een receptieve functie vervullen van gemeentegrensoverschrijdend belang en beschikken over een calamiteitennetwerk en/of een interdisciplinaire en/of een specifieke thematische werking hebben.

Voor de volledigheid vermelden we dat er een Code van Goede Praktijk (Afd. 3, Art. 5.3.1) wordt vastgesteld voor de uitvoering van, en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren. In de ontwerpversie van deze code wordt in deel 4 ingegaan op conservatie en langdurige bewaring van archeologische ensembles. Onder langdurige bewaring van archeologische ensembles wordt binnen het kader van deze code verstaan: het samenstellen van een archeologisch ensemble, het voorbereiden van dat ensemble voor overdracht en de overdracht ervan zelf. Langdurige bewaring van een archeologisch ensemble begint van bij de planning van een archeologisch onderzoek en loopt tot en met de overdracht van het archeologisch ensemble aan degene die het langdurig zal bewaren na het einde van het archeologisch onderzoek. Deze langdurige bewaring zelf is gebonden aan de verplichtingen ten aanzien van zakelijkrechthouders en gebruikers van archeologische artefacten en archeologische ensembles, conform artikels 5.2.1 tot en met 5.2.3 van het Onroerenderfgoeddecreet en de uitvoeringsbepalingen daarbij. De code van goede praktijk herneemt deze verplichtingen niet, maar stopt met de overdracht van het archeologisch ensemble door de erkende archeoloog aan degene die het langdurig zal bewaren na het afronden van het onderzoek (Code van Goede Praktijk, versie 3). Hier is van belang dat het de erkende archeoloog is die de overdracht van het archeologisch ensemble naar een plaats van bewaring dient over te dragen. Het is ook de erkende archeoloog die, volgens het Onroerenderfgoeddecreet in de archeologienota of het rapport een gemotiveerd voorstel dient te doen over het bewaren of deponeren van het archeologisch ensemble.

In de Beleidsnota 2014-2019 geeft de minister aan dat de Vlaamse steden en gemeenten nauwer betrokken worden bij het beleid. De nieuwe regelgeving geeft hen de kans om hieraan een eigen invulling te geven en de zorg voor het onroerend erfgoed op hun grondgebied ter harte te nemen. In het kader van een afgestemde depotwerking voorziet de minister, in samenwerking met de minister bevoegd voor Cultuur, dat een Vlaams depotnetwerk operationeel wordt om de deponering van onroerend erfgoed, dat tijdelijk of permanent ex situ wordt gebracht, gestroomlijnd te laten verlopen zodat elke burger of ondernemer de mogelijkheid krijgt om archeologische ensembles of onderdelen van beschermd erfgoed in de juiste omstandigheden te deponeren.

In het bestuursakkoord met de provincies is bepaald dat in partnerschap een depotnetwerk in Vlaanderen wordt uitgebouwd. Ook de bepalingen over de erkenning van onroerenderfgoeddepots uit het

Onroerenderfgoeddecreet maken de uitbouw van een depotnetwerk noodzakelijk. Dat netwerk moet er voor zorgen dat alle depots in Vlaanderen efficiënt en complementair aan elkaar werken.

Het bestuursakkoord met de provincies legt de verantwoordelijkheid voor het oprichten van dit netwerk gedeeld bij de Vlaamse overheid en bij de 5 provincies. Voor de Vlaamse overheid gaat het daarbij over het agentschap Onroerend Erfgoed en de Afdeling Cultureel Erfgoed van het departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media. Hierbij wordt afgestemd met het cultureel erfgoedbeleid van uit de Vlaamse Overheid. Het agentschap Onroerend Erfgoed neemt de verantwoordelijkheid op zich om de gesprekken over de doelstellingen en de vorm van dat netwerk te coördineren. Zie als voorbeeld het bestuursakkoord met de provincie West-Vlaanderen.

(http://www.westvlaanderen.be/kwaliteit/welzijn_/subsidies/impulsreglement/Documents/Bestuursakkoord_2014.pdf)

9.2 Conclusies

De conclusies zijn opgesplitst in een aantal topics die de randvoorwaarden vormen om een kwaliteitsvol beheer van archeologische ensembles in Vlaanderen mogelijk te maken en te faciliteren. Gezien het Onroerenderfgoeddecreet via de erkenningen en de mogelijkheid tot subsidiëring van onroerenderfgoeddepots het behoud ex situ van het opgegraven bodemarchief in Vlaanderen wil garanderen, bekijken we in de eerste plaats de geografische spreiding van de opnamecapaciteit in Vlaanderen en bespreken we vervolgens de topics waaronder de erkenningscriteria geclusterd worden. We geven per topic aan wat de risico's zijn en geven hierbij aan wat de noden zijn rond erkenning, subsidiëring en communicatie/sensibilisering.

9.2.1 Geografische spreiding van de opnamecapaciteit

Uit de analyse van de opslagcapaciteit per provincie (zie ook 8.2 en fig. 95) blijkt dat vooral in de provincies Limburg en West-Vlaanderen grote "blanco gebieden" bestaan waarvoor er geen depots zijn die vondstensembles kunnen opnemen. Het niet gebiedsdekkend zijn van de depots houdt een risico in voor het bereiken van de doelstellingen zoals ze verwoord worden in de Memorie van toelichting van het Onroerenderfgoeddecreet: "Het deponeren van de vondsten en van de opgravingsdocumentatie garandeert het behoud ex situ van het opgegraven bodemarchief. Door de erkenningen en de mogelijkheid tot subsidiëring van onroerenderfgoeddepots komt het Vlaamse Gewest volledig tegemoet aan artikel 4, 3°, van het Verdrag van Valletta. Dit artikel geeft aan dat Vlaanderen zich ertoe verplicht maatregelen toe te passen voor de fysieke bescherming van het archeologische erfgoed door de inrichting van passende bewaarplaatsen voor archeologische overblijfselen die van de oorspronkelijke vindplaats zijn verwijderd."

Op de verspreidingskaart van de werkingsgebieden van de depots is bovendien te zien dat de depots van intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten, naast die van de provincies en de steden, ook een belangrijke rol spelen in het bewaren van archeologische ensembles in hun gebied van herkomst. Dit is des te meer het geval wanneer provincies geen provinciaal depot hebben. Gezien een erkenning als IOED niet inhoudt dat de IAD'en die hiervoor een aanvraag indienen ook een depotwerking uitbouwen, bestaat er mogelijk een risico tot vergroten van de geografische hiaten. Het zou wenselijk zijn dat de IAD'en hun werking als depot blijven voortzetten of nog verbeteren en het instrument van de erkenning als onroerenderfgoeddepot is hierbij een belangrijke stimulans.

Afspraken tussen de depots onderling over opnamecriteria of via het depotnetwerk moeten er toe bijdragen dat er op termijn een oplossing wordt gevonden voor deze belangrijke geografische hiaten. Het is namelijk van belang dat eigenaars van ensembles bij het opleveren van de vondstensembles door de erkende archeoloog een optie hebben om hun vondsten in bewaring te geven in een depot. Als dit niet het geval is, dan is de kans klein dat zij later nog eens op zoek zullen gaan naar een depot dat hun archeologische ensembles wel zou opnemen.

Vooraf enkele grote historische steden in Vlaanderen hebben nog veel capaciteit om ensembles op te nemen. Deze opnamecapaciteit valt echter te relativiseren, gezien het werkingsgebied van deze depots vaak beperkt is tot de stad en eventueel de directe omgeving. Bovendien leveren sommige stedelijke projecten, zoals bijvoorbeeld een middeleeuws kerkhof rond een kerk, enorm grote archeologische collecties op, waardoor deze depots ook snel met capaciteitsproblemen zouden kunnen te kampen krijgen. De

provinciale depots kampen voorlopig nog niet met plaatsgebrek, maar dit zou snel kunnen veranderen als deze plaatsen nog actiever zouden gepromoot worden bij erkende archeologen en eigenaars van archeologische collecties die volgens het nieuwe decreet voldoen aan hun behoudsplicht als zij deze in beheer geven van een erkend depot. Gezien de grote hiaten aan depots buiten de gemeentelijke en intergemeentelijke depots zouden deze provinciale depots bij het in werking treden van het archeologiehoofdstuk van het nieuwe decreet al snel onder druk kunnen komen te staan. Een bijkomende aanwijzing hiervoor is dat cijfers uit dit rapport aantonen dat, afhankelijk van de provincie, voor 20% tot 32% van de vondstensembles geen definitieve bewaarplaats werd opgegeven in de opgravingsvergunningen. Dit cijfer ligt merkwaardig genoeg niet lager in de provincies waar wel een provinciaal depot werkzaam is. Hier zijn dus een reeks externe en interne aanbevelingen te maken. Een interne aanbeveling is om bij archeologische bedrijven na te gaan waarom ze vaak geen definitieve bewaarplaats opgeven. Ook is het aangewezen om meer aandacht te besteden aan opgegeven definitieve bewaarplaatsen bij het verlenen van opgravingsvergunningen. In toepassing van de nieuwe regelgeving zal het niet opnemen van een definitieve bewaarplaats in een archeologierapport of nota er effectief toe leiden dat dit rapport of deze nota geweigerd wordt. Het is aan te bevelen om hierover voldoende informatie te verstrekken aan de erkende archeologen en eigenaars van archeologische ensembles. Het valt te overwegen om deze communicatie mee op te nemen in het takenpakket van het depotnetwerk. Bij de communicatie over de beschikbare depots in Vlaanderen kunnen voor de verschillende depots ook de aanvaardingscriteria mee gecommuniceerd worden. Deze basiscriteria leggen uit op welke wijze een archeologisch ensemble aan een bepaald depot aangeleverd en overgedragen dient te worden om een optimale bewaring en beheer op lange termijn in dit depot te garanderen. Zowel de eigenaars, de archeologische bedrijven als de depots zijn gebaat met een goede communicatie over de beschikbare depots en de basiscriteria. Deze informatie is ook beschikbaar op www.depotwijzer.be, maar de site is niet bij alle archeologische bedrijven of eigenaars van vondstensembles gekend of er wordt niet afdoende gebruikt gemaakt van de informatie die beschikbaar is op de site.

Een eigenaar kan zijn behoudsplicht voor het bewaren van vondstensembles ook afstaan door zijn eigendomsrecht over te dragen aan een niet erkend depot. Gezien een erkenning van een depot een duurzame ex situ bewaring van archeologische ensembles garandeert is het van belang dat zoveel mogelijk depots die archeologische ensembles opnemen er naar streven om aan deze criteria te voldoen. Het lijkt dus aangewezen om de depots die geen erkenning hebben aangevraagd te stimuleren om te werken aan de nog te halen kwaliteitsvoorwaarden om eventueel in de toekomst een erkenning aan te vragen en hun hierover alle nuttige informatie en mogelijke ondersteuning te verstrekken. Dit zou kunnen op basis van de resultaten van dit onderzoek en de ervaringen met de eerste golf van erkenningsaanvragen van depots. Het zou een taak van het depotnetwerk kunnen zijn om deze inhoudelijke ondersteuning te bieden aan de depots die nog niet erkend zijn. Er is nu al veel informatie over een kwaliteitsvolle werking van depots beschikbaar via www.depotwijzer.be.

Bijkomend blijkt er nood te zijn aan een goede communicatie over de depots en over het eventuele overdragen van de behoudsplicht van de archeologische ensembles, met de eigenaars van archeologische ensembles en de erkende archeoloog. De erkende archeoloog speelt een cruciale rol bij de overdracht van het archeologisch ensemble naar een plaats van bewaring gezien deze ook al een gemotiveerd voorstel over het bewaren of deponeren van het archeologische ensemble diende te doen in de archeologienota. Het is essentieel dat de erkende archeologen via gerichte communicatie op de hoogte gebracht en gehouden worden van alle nuttige informatie over de beschikbare erkende en niet erkende depots in Vlaanderen en hun aanvaardingsvoorwaarden.

Het strekt tot aanbeveling dat niet alleen het aantal erkende depots, maar ook de niet erkende depots en hun respectievelijke gebiedsdekkendheid opgevolgd worden in de erfgoedmonitor van het agentschap Onroerend Erfgoed.

9.2.2 Organisatie en Personeel

Deze topic gaat over de mate waarin een depot effectief en verantwoord bestuurd wordt en een kwaliteitsvolle werking nastreeft door een missie en een visie op te tekenen om vervolgens de overeengekomen strategie en doelstellingen m.b.t. depotwerking te realiseren. De structuur van de organisatie moet garanties bieden voor het blijven voortbestaan van het depot en moet de receptieve functie, het kwaliteitsvol in stand houden, het onderzoek, het ontsluiten en de toegankelijkheid van het erfgoed over een langere periode garanderen (Onroerenderfgoedbesluit art. 3.4.2 4°).

11 van de 41 depots geven een positief antwoord op een aantal vragen m.b.t. de erkenningscriteria van de topic 'Organisatie en Personeel' en zouden dus wat betreft deze topic mogelijk in aanmerking komen voor een erkenning. Wanneer we meer in detail gaan kijken naar de antwoorden op de vragen m.b.t. deze topic krijgen we een preciezer beeld van de noden. Van de 38 (van de 41) organisaties met een rechtspersoon hebben slechts een kwart van de depots een geschreven missie, visie en plan van aanpak met betrekking tot hun receptieve functie en bijna de helft heeft een organisatiestructuur met duidelijke afspraken over procedures en bevoegdheden, en een interne controle. Hieruit kunnen we opmaken dat een groot deel van de depots die momenteel actief zijn in het opnemen van archeologische ensembles mogelijk nog niet voldoende georganiseerd zijn en nog geen werk gemaakt hebben van geschreven doelstellingen m.b.t. de manier waarop zij archeologische ensembles voor de toekomst willen bewaren. Hierin schuilt de noodzaak aan een inhaalbeweging. Door deze organisatietools op te nemen als erkenningscriterium zullen meerdere depots die een erkenning willen aanvragen hier effectief werk van maken. Om deze en andere depots te stimuleren om werk te maken van een missie, visie en een plan van aanpak kunnen we hierover proactief informatie aanbieden via een brochure aan de depots in kwestie en/of via het kanaal van de depotwijzer.be. Via de depotwijzer zouden ook meerdere goede voorbeelden kunnen aangereikt worden.

Het gebrek aan organisatiestructuur met duidelijke afspraken over procedures en bevoegdheden is een moeilijker aan te pakken probleem. Uit de analyse van het VTE van de personeelsleden die zich kunnen inzetten voor depotwerking blijkt ook dat het belangrijkste probleem van de organisaties is, om tijd en middelen te voorzien voor depotwerking. 8 van de 41 depots hebben een depotbeheerder die meer dan een halftijdse VTE aan depotbeheer kan wijden. 25 depots hebben een depotbeheerder die halftijds of minder tijd kan besteden aan depotbeheer en 8 depots hebben een depotbeheerder die geen tijd aan het beheer van het depot kan spenderen. Bij een groot aantal depots kan de depotbeheerder dus zeker niet genoeg tijd besteden aan de opmaak van de managementtools. Bovendien wordt door een aantal depots aangegeven dat ze het niet productief achten om een missie, visie en strategie op te stellen gezien er geen mensen zijn om taken m.b.t. depotbeheer op te nemen. Het zullen m.a.w. vooral de depots zijn die reeds een goede basiswerking hebben die in aanmerking komen voor een erkenning en voor een subsidieaanvraag en die dus hun werking kunnen verbeteren. De depots die weinig mensen en middelen hebben zouden best op een andere manier ondersteuning krijgen bijvoorbeeld in de vorm van informatie om deze organisatietools te kunnen ontwikkelen. Veel informatie is reeds beschikbaar via depotwijzer.be. Bijkomende informatie kan verstrekt worden via het op te richten depotnetwerk.

De depots die voldoende georganiseerd zijn om vondstensembles op te nemen, zijn vaak reeds gereorganiseerd of opgericht in functie van de steeds stijgende productie van vondstensembles uit archeologisch onderzoek dat in de bijzondere voorwaarden van de adviezen in het kader van het verlenen van bouw- of verkavelingsvergunningen voorgeschreven wordt. Een aantal depots wordt daarentegen geconfronteerd met een al dan niet grote toevloed van archeologische ensembles, zonder dat zij hiervoor werden ingericht of hierop voorbereid zijn. Zij nemen deze ensembles op omdat zij er eigenaar van zijn of omdat er geen andere plaats is waar de vondsten terecht kunnen. In deze depots worden de vondsten gedeponereerd, zonder dat er verder nog wordt naar omgekeken wegens gebrek aan expertise, tijd en middelen. Hieruit blijkt nogmaals duidelijk de nood aan goed ingerichte en georganiseerde depots die gebiedsdekkend aanwezig zijn om de vondstensembles goed te kunnen beheren. Hier kunnen dan de vondstensembles terecht die nu min of meer tegen wil en dank en onder niet ideale omstandigheden bewaard worden.

M.b.t. het personeelsbeleid scoren de depots gemiddeld beter. De personeelsleden bij ongeveer driekwart van de (41) depots hebben een functiebeschrijving en worden periodiek geëvalueerd. De personeelsleden

van deze depots zijn vaak ingebed in een grotere organisatie waartoe het depot behoort met een algemeen personeelsbeleid.

De medewerkers van 9 depots krijgen geen mogelijkheid om zich bij te scholen. Hierbij zitten ook de depots die behoren tot een vzw. Voor de erkende depots kan gevraagd worden de activiteiten voor bijscholing in hun jaarverslag op te nemen. Gezien de medewerkers van het merendeel van de depots de mogelijkheid krijgen om zich bij te scholen, liggen hier tal van mogelijkheden om bijvoorbeeld via het depotnetwerk of de denkgroep archeologische collecties kennisuitwisseling te organiseren. Het is aan te bevelen om het organiseren van vorming steeds naar alle actieve depots te communiceren. Het is van belang de niet-erkende depots te blijven stimuleren om mee te genieten van de vorming.

9.2.3 Preventieve conservatie - macro-omgeving

Een depot moet voldoende garanties bieden voor de preventieve conservatie van archeologische ensembles door te werken in een kwaliteitsvolle macro-omgeving volgens de principes van gescheiden opslag met gecontroleerde bewaaromstandigheden. Het depot dient minimaal te beschikken over een ruimte voor transit, voor langdurige opslag van archeologische collecties en voor raadpleging/onderzoek, en voldoende capaciteit hebben voor de huidige en toekomstige noden.

Aan deze voorwaarden voldoen naar eigen zeggen 3 van de 41 depots. De grootste struikelblokken m.b.t. deze cluster erkenningsvoorwaarden zijn dat 25 depots niet werken volgens de principes van gescheiden opslag met gecontroleerde bewaaromstandigheden en dat slechts 13 depots beschikken over een transitruimte. Het werken volgens de principes van gescheiden opslag is nodig omdat elk vondstmateriaal zijn eigen kenmerken en gevoeligheden heeft. De omstandigheden waarin archeologische voorwerpen het best bewaard worden, zijn dus afhankelijk van het materiaal waaruit ze bestaan of vervaardigd zijn en de behandeling door de conservator. (zie: <http://www.depotwijzer.be/materialen>). In onze bevraging voldoet een depot aan het werken volgens de principes van gescheiden opslag als er minimum sprake is van gescheiden opslag voor metalen, kwetsbaar glas en nat organisch materiaal. Gezien deze laatste omstandigheden niet bijzonder moeilijk te bereiken zijn als men werkt met dozen voor kwetsbaar glas en dozen met silicagel voor metaal, en met een ijskast voor het bewaren van organisch materiaal, is het misschien mogelijk de organisaties waaronder de depots functioneren hierover beter te sensibiliseren. In verschillende provincies werkt men nu ook met de gezamenlijke aankoop van materialen waardoor bijvoorbeeld luchtdichte dozen en silicagel makkelijker en goedkoper aan te schaffen zijn. Wellicht zijn nog niet alle depots uit onze bevraging hiervan op de hoogte.

Voor de transitruimte van een depot is het van belang dat deze zich niet in het depot zelf bevindt. Ze staat immers direct in verbinding met het buitenklimaat. Dat houdt altijd het gevaar in dat de collectie vervuild raakt of door ongedierte aangetast wordt. Bron en bijkomende info hierover is te vinden op <http://www.depotwijzer.be/laad-en-loszone-0>.

16 van de 41 depots hebben een ruimte voor raadpleging en onderzoek ter beschikking. Deze zijn van belang voor de toegankelijkheid van de collectie voor wetenschappelijk medewerkers en studenten. Vaak moeten zij talrijke fragmenten of voorwerpen samen zien. Over hoe deze ruimtes ingericht dienen te worden is info ter beschikking op <http://www.depotwijzer.be/werkatelier-0>.

9.2.4 Depotplan

Deze topic clustert een aantal beleidsdocumenten waaruit moet blijken dat het depot een uitgeschreven beleid heeft m.b.t. het beheer en het ontsluiten van de collectie: een geschreven depotprofiel, een geschreven registratieplan, een geschreven calamiteitenplan voor de archeologische collectie, een geschreven stopzettingsscenario, een beschrijving van de archeologische collectie en van de materiële toestand op metaniveau, en van de actieve en preventieve maatregelen voor het behoud van de archeologische collectie, en een geschreven kwaliteitshandboek. Geen enkel depot beschikte op het moment van de bevraging over al deze documenten. Slechts enkele depots beschikten al over een stopzettingsscenario, een calamiteitenplan en een kwaliteitshandboek.

Over het opmaken van deze documenten, buiten het kwaliteitshandboek, staat er informatie op www.depotwijzer.be. Momenteel ontwikkelt het PEC een voorbeeld kwaliteitshandboek dat kan dienen als *good practice* voor de andere depots. Dit kwaliteitshandboek zal als het klaar is ook via [depotwijzer.be](http://www.depotwijzer.be)

ter beschikking van andere depots worden gesteld. Het succesvol ontwikkelen van deze documenten alsook ze uit te voeren, staat en valt natuurlijk met het beschikken over gekwalificeerde medewerkers. Hier knelt voor de meest depots het schoentje.

De depots kunnen zeker wel beter op de hoogte gebracht worden van het nut van deze documenten en hoe ze tot stand gebracht kunnen worden via een brochure, een opleiding of sensibilisering van het instrument van de depotwijzer. Door de erkenningsaanvragen dienden depots werk te maken van deze documenten, waardoor wellicht ook eerste goede voorbeelden op de depotwijzersite zullen kunnen geplaatst worden.

Uit de bevraging blijkt dat 31 depots geen beschrijving van de archeologische collectie en van de materiële toestand op metaniveau hebben. Hierin schuilt een enorm risico voor de toegankelijkheid van de collecties voor onderzoek en publiekswerking. Een inhaalbeweging dringt zich op om de collecties te ontsluiten, tenminste via een registratie op niveau van de vondstensembles. Het initiatief van het ontwikkelen van een standaardregistratiesjabloon van de denkgroep archeologische collecties alsook het project van het in kaart brengen van de onderzoeksvoorraad van archeologische ensembles van het agentschap Onroerend Erfgoed bieden kansen om aan dit probleem te verhelpen. Het valt te overwegen of het depotnetwerk hier mee kan zoeken naar oplossingen om de achterstand in te halen.

9.2.5 Deponering

De topic deponering brengt gegevens samen over de aanvaardingsvoorwaarden, de selectiecriteria en de afspraken hierover met andere depots. Slechts 5 van de 41 depots voldoen naar eigen zeggen aan deze cluster.

Op het moment van de bevraging hadden slechts enkele depots afspraken met andere depots over de aanvaardingsvoorwaarden. Het nog op te richten depotnetwerk moet hier soelaas bieden en de afspraken rond aanvaardingsvoorwaarden faciliteren. Momenteel nemen de provinciale archeologen (via de denkgroep archeologische collecties), waar aanwezig, deze rol op om afspraken binnen hun provincie tot stand te brengen. De grote hiaten in de geografische werkingsgebieden van de depots kunnen hierdoor echter niet aangepakt worden.

9.2.6 Registratie

Slechts 17 van de 41 depots doen aan standplaatsregistratie. Hierdoor is vooral voor de grotere depots de collectie moeilijk toegankelijk voor onderzoek. Ook hier is het gebrek aan medewerkers wellicht het grootste probleem. Er is duidelijk nood aan acties en middelen (in de vorm van informatie, projecten, sensibilisering, lezingen e.a.) om deze achterstand weg te werken.

9.2.7 Raadpleging, ontsluiting, sensibilisering en bruikleen

Deze topic gaat over de toegankelijkheid van depots en de ontsluiting van de collecties voor onderzoek en publiekswerking. Op alle vragen m.b.t. de erkenningscriteria die rond deze topic geclusterd waren, was het antwoord van 13 van de 41 depots gunstig.

35 depots van onze steekproef zijn minstens 1 dag per week of op afspraak toegankelijk. De bewaarplaatsen die niet toegankelijk zijn, behoren tot organisaties die niet ingericht zijn als depot, maar die wel ensembles opnemen omdat het hun eigendom is. Deze depots hebben geen receptieve functie en komen niet in aanmerking voor erkenning. De 35 toegankelijke depots krijgen samen gemiddeld 363 raadplegingen op jaarbasis. Het gaat vooral om raadplegingen door studenten of onderzoekers van universiteiten of van wetenschappelijke instellingen. Van de 41 depots geven er 32 stukken in bruikleen, 23 hebben hiervoor geschreven voorwaarden, die worden opgevolgd in een systeem. In de 32 depots van onze steekproef die bruiklenen geven, worden samen jaarlijks gemiddeld 132 stukken in bruikleen gegeven, vooral voor wetenschappelijk onderzoek en tentoonstellingen. Een externe aanbeveling hierbij is om informatie over de praktijk van bruiklenen en voorbeelden van bruikleenaanvragen ter beschikking te stellen van de depots, eventueel via de site van de depotwijzer. 27 depots van de steekproef doen aan sensibiliserende acties voor het grote publiek. Samen organiseren deze depots gemiddeld 83 publieksacties per jaar. Het gaat hierbij vooral om speciale acties rond advies en informatie, opensleuvendagen, erfgoeddagen en tentoonstellingen.

Naast de toegankelijkheid van de depots zelf, is het beschikken over een digitaal ontsloten systeem voor informatiebeheer, documentatie en registratie, waardoor het onroerend erfgoed te traceren is, een belangrijke vereiste voor het ontsluiten van archeologische ensembles. Iets meer dan de helft van de depots beschikt naar eigen zeggen over een dergelijk systeem. De andere depots hebben soms nog een registratie op papier of helemaal geen registratie van de archeologische ensembles die zij bewaren. Gezien het grote belang van de ontsluiting van de archeologische ensembles voor de kenniswinst, is het cruciaal dat de gegevens over wat waar bewaard wordt, publiek gemaakt worden. Over de verschillende manieren om een collectie te registreren is er informatie beschikbaar op <http://www.depotwijzer.be/kiezen-uit-verschillende-registratiesystemen>. Zoals wel vaker beschreven staat in dit rapport, is het probleem van de depots niet dat men niet weet dat de collectie zou moeten geregistreerd worden of hoe, maar dat men hiervoor geen mensen en middelen ter beschikking heeft. Uit bovenstaande analyse blijkt namelijk dat naast het verkrijgen van subsidies, het inschakelen van minstens een halftijdse VTE depotbeheerder een essentiële factor is in het goed beheer van archeologische collecties. Dit is vooral opvallend bij het uitvoeren van arbeidsintensieve taken die horen bij registratie van collecties en bij het mogelijk maken van een goede ontsluiting en toegankelijkheid van collecties. Een externe aanbeveling hierbij zou zijn dat deze middelen via subsidies ter beschikking gesteld worden aan de erkende depots voor een registratie op collectieniveau. Een risico hierbij is dat niet erkende depots mogelijk onvoldoende garanties bieden om te blijven voortbestaan. Deze depots zouden dus alles in het werk moeten stellen om toch een erkenning te verkrijgen. Om de toegankelijkheid en doorzoekbaarheid van archeologische ensembles te vergroten is het voor een digitale ontsluiting aangewezen om minimaal een aantal basisvelden in te vullen, die door iedereen op dezelfde manier begrepen worden. De denkgroep archeologische collecties ontwikkelde in samenwerking met depotbeheerders, archeologen en andere gebruikers een basisregistratiesjabloon waarbij naar een maximale afstemming gestreefd wordt t.a.v. de geldende regelgeving en standaarden, en de archeologische praktijk op het veld, en in de depots. Het is aan te bevelen dit basisregistratiesjabloon mee te promoten om een uniforme kwaliteitsvolle registratie en een maximale uitwisselbaarheid van data mogelijk te maken. Een uniform systeem van basisregistratie maakt het ook mogelijk om makkelijker *guidelines* te schrijven voor het duurzaam bewaren van digitale data. Bovendien kunnen deze data overgenomen worden in de databank die momenteel ontwikkeld wordt voor het in kaart brengen van de onderzoeksvorraad van archeologische ensembles, in het kader van de onderzoeksagenda van de afdeling Onderzoek en Bescherming. Er is nood aan een algemene ontsluiting van deze gegevens.

10 Conclusies geclusterd en in een notendop

Fig. 112 het depot van het agentschap te Zellik, het depot van de stad Mechelen en De Zwarte Doos, Stad Gent, Stadsarcheologie

Hieronder worden de conclusies samengevat per inhoudelijke doelstelling. De noodzakelijke achtergrondinformatie bij deze conclusies werd gegeven in hoofdstuk 9.

Geografische hiaten in de opnamecapaciteit aanpakken

Hiervoor is er nood aan:

- goed ingerichte en georganiseerde depots die vondstensembles van overal in Vlaanderen goed kunnen beheren. Afspraken tussen de depots onderling over opnamecriteria of via het depotnetwerk moeten er toe bijdragen dat er op termijn een oplossing wordt gevonden voor de belangrijke geografische hiaten;
- dialoog met de provincies Limburg en West-Vlaanderen om in het kader van het bestuursakkoord mee oplossingen te zoeken om de geografische hiaten in hun provincie op te vullen;
- het stimuleren van intergemeentelijke onroerendergoeddiensten om ook op het vlak van depotwerking een verantwoordelijkheid te nemen;
- opvolging van de nog beschikbare plaats in de (erkende) onroerendergoeddepots als het Onroerendergoeddecreet voor archeologie in werking treedt, gezien deze plaatsen nog actiever gepromoot zullen worden en snel met plaatsgebrek te kampen kunnen krijgen;
- oplossingen om de vondstensembles, die nu min of meer tegen wil en dank en onder niet ideale omstandigheden bewaard worden onder te brengen in erkende depots. Dit proces kan actief gestimuleerd worden door het ter beschikking stellen van informatie over waar deze ensembles kunnen worden opgenomen en langdurig bewaard worden. Het depotnetwerk kan hierin een actieve rol spelen;
- opvolging van niet alleen het aantal erkende depots, maar ook van de niet erkende depots en hun depotprofiel.

Organisatie -en Personeelsbeleid verbeteren waar noodzakelijk

Hiervoor is er nood aan:

- het aanbieden van informatie over het opstellen van een missie, visie en plan van aanpak;
- ondersteuning van van de depots die weinig mensen en middelen hebben. Deze kunnen best ondersteund worden bij het opmaken van een organisatiestructuur met duidelijke afspraken over procedures en bevoegdheden door het verstrekken van informatie en goede voorbeelden;
- het organiseren van opleidingen en momenten van kennisuitwisseling zodat alle medewerkers van de depots de mogelijkheid krijgen om zich bij te scholen. Het strekt tot aanbeveling om het organiseren van vorming steeds naar alle actieve depots te communiceren. Het is van belang ook

de niet-erkende depots te blijven stimuleren om de werking te verbeteren en de normen van de erkenning na te streven.

Preventieve conservatie - macro-omgeving in depots optimaliseren

Hiervoor is er nood aan:

- het meer werken volgens de principes van gescheiden opslag, met minimum gescheiden opslag voor metalen, kwetsbaar glas en nat organisch materiaal. Dat kan door opslag in afzonderlijke ruimtes of door ten minste te werken met dozen voor kwetsbaar glas, luchtdichte dozen met silicagel voor metalen, met een ijskast of koelcel voor het bewaren van nat organisch materiaal. De, in sommige provincies bestaande groepsaankopen van luchtdichte dozen en silicagel komen hieraan tegemoet;
- sensibilisering over de noodzaak voor het inrichten van een transitruimte. Info hierover is nu al te vinden op <http://www.depotwijzer.be/laad-en-loszone-0>;
- informatie over het belang van de toegankelijkheid van de collectie. De depots die nog geen ruimte hebben voor raadpleging en onderzoek dienen voorzien te worden van informatie over hoe deze ruimtes ingericht kunnen worden. Info is reeds ter beschikking op <http://www.depotwijzer.be/werkatelier-0>.

Beheer en ontsluiting van collecties verbeteren

Hiervoor is er nood aan:

- het actief sensibiliseren van de depots en informatie te verstrekken over mogelijke methodieken van opmaak van beleidsdocumenten;
- een inhaalbeweging om de collecties te ontsluiten, tenminste via een registratie op niveau van de vondstensembles. Het initiatief voor het ontwikkelen van een standaardregistratiesjabloon door de denkgroep archeologische collecties alsook het project voor het in kaart brengen van de onderzoeksvoorraad van archeologische ensembles van het agentschap Onroerend Erfgoed, bieden kansen om aan dit probleem te verhelpen;
- het stimuleren van het invoeren van een systeem voor standplaatsregistratie door het voorzien van middelen (in de vorm van informatie, projecten, sensibilisering, lezingen e.a.);
- het ter beschikking stellen van informatie over de praktijk van bruiklenen en voorbeelden van bruikleenaanvragen;
- de ontsluiting van archeologische collecties via een digitaal ontsloten systeem voor informatiebeheer. Over de verschillende manieren om een collectie te registreren is er informatie beschikbaar op <http://www.depotwijzer.be/kiezen-uit-verschillende-registratiesystemen>;
- het sensibiliseren van en communiceren met de depots die nog geen aanvaardingsvoorwaarden hebben geformuleerd;
- het maken van afspraken over de aanvaardingsvoorwaarden tussen de erkende en niet erkende depots via het depotnetwerk.

Aan te bevelen communicatie over nieuwe regelgeving

Hiervoor is er nood aan:

- een bevraging bij archeologische bedrijven om na te gaan waarom ze vaak geen definitieve bewaarplaats opgeven. Het Onroerenderfgoeddecreet verplicht de opname van de definitieve bewaarplaats in het archeologierapport. Dat vormt de start om het actief- en passiefbehoudsbeginsel dat van toepassing is voor archeologische ensembles op te volgen;
- communicatie over de beschikbare depots in Vlaanderen met voor de verschillende depots ook specifieke vermelding van het depotprofiel en de aanvaardingscriteria. Deze criteria leggen uit op welke wijze een archeologisch ensemble aan een bepaald depot aangeleverd en overgedragen dient te worden om een optimale bewaring en beheer op lange termijn in dit depot te garanderen. Zowel de eigenaars, de archeologische bedrijven als de depots zijn gebaat bij een goede communicatie over de beschikbare depots en de basiscriteria.

Een sterk depotnetwerk waarin zowel erkende als niet erkende depots samenwerken en informatie-uitwisselen kan een belangrijke rol spelen in het verbeteren van de kwaliteit van de depotwerking. Zo'n depotnetwerk kan er voor zorgen dat goede praktijken sneller gedeeld worden en kan een belangrijke sensibiliserende functie op zich nemen naar erkende archeologen en eigenaars en beheerders van archeologische ensembles.

Zo'n depotnetwerk kan kennisdeling organiseren zowel op het vlak van het runnen van een depot als op het vlak van het beheer van ensembles.

De bestaande initiatieven zoals de denkgroep archeologische collecties en depotwijzer.be worden in de bevraging ook vaak beschouwd als kennisdelende kanalen en kunnen bijgevolg de basis vormen voor dit depotnetwerk.

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

www.onroenderfgoed.be